

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА МАГІСТРА

на тему:

Гендерні особливості уявлень про образ ідеального подружнього партнера

Здобувача (ки) 2 курсу КП-242 групи
Спеціальності 053 Психологія
Освітньо-професійна програма
Клінічна психологія
Наталії КОКАРЕВОЇ
(прізвище та ініціали)

Керівники

Едуард КРАЙНІКОВ, к.психол.н., доц.,
Ірина ЛИСЕНКО, д.психол.н., с.н.с.
(прізвище та ініціали, вчене звання, науковий ступінь)

Робота рекомендована до захисту
рішенням кафедри клінічної психології та кафедри соціальної психології

Протокол №11 від « 22 » червня 2026р.

Зав. кафедри клінічної психології _____ д.психол.н., с.н.с., Лисенко І.П.
підпис (наукова ступінь, вчене звання, прізвище, ім'я, по батькові)

Зав. кафедри соціальної психології _____ к.психол.н., доц., Трофімова Д.О.
підпис (наукова ступінь, вчене звання, прізвище, ім'я, по батькові)

ЗМІСТ

ВСТУП.....	2
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ ГЕНДЕРНИХ ОСОБЛИВОСТЕЙ УЯВЛЕНЬ ПРО ІДЕАЛЬНОГО ПОДРУЖНЬОГО ПАРТНЕРА.....	7
1.1. Уявлення про ідеального подружнього партнера як психологічний феномен.....	7
1.2. Ціннісні орієнтації та гендерні установки як чинники формування партнерських і подружніх очікувань.....	16
1.3. Особливості прив'язаності у структурі уявлень про близькі стосунки.....	24
<i>Висновки до розділу 1.....</i>	<i>33</i>
РОЗДІЛ 2. ОРГАНІЗАЦІЯ ТА МЕТОДИКА ЕМПІРИЧНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ ГЕНДЕРНИХ ОСОБЛИВОСТЕЙ УЯВЛЕНЬ ПРО ІДЕАЛЬНОГО ПОДРУЖНЬОГО ПАРТНЕРА.....	35
2.1. Організація емпіричного дослідження та характеристика вибірки.....	35
2.2. Обґрунтування психодіагностичного інструментарію дослідження...	39
2.3. Методи обробки та інтерпретації емпіричних даних.....	42
<i>Висновки до розділу 2.....</i>	<i>46</i>
РОЗДІЛ 3. ЕМПІРИЧНИЙ АНАЛІЗ ГЕНДЕРНИХ ОСОБЛИВОСТЕЙ УЯВЛЕНЬ ПРО ІДЕАЛЬНОГО ПОДРУЖНЬОГО ПАРТНЕРА.....	48
3.1. Загальна характеристика уявлень респондентів про ідеального подружнього партнера та пов'язаних із ними психологічних показників...	48
3.2. Гендерні відмінності у ціннісних орієнтаціях, гендерних установках, прив'язаності та уявленнях про ідеального подружнього партнера.....	59
3.3. Взаємозв'язки між досліджуваними показниками та їх інтерпретація.	69
3.4. Практичні рекомендації щодо психологічного супроводу партнерських і подружніх очікувань.....	75
<i>Висновки до розділу 3.....</i>	<i>82</i>
ВИСНОВКИ.....	85
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	90
ДОДАТКИ.....	97

ВСТУП

Актуальність теми пов'язана з тим, що уявлення про ідеального подружнього партнера є складовою партнерських і подружніх очікувань особистості. Вони впливають на те, які якості людина вважає бажаними у партнері, як оцінює можливу сумісність, яких форм підтримки очікує у близьких стосунках і яку модель подружньої взаємодії сприймає як прийнятну для себе. Образ бажаного партнера не зводиться до переліку позитивних рис. За ним стоять уявлення про довіру, емоційну безпеку, відповідальність, взаємну підтримку, розподіл ролей і готовність до спільного майбутнього.

Доцільність звернення до цієї проблеми зумовлена тим, що партнерські очікування можуть бути джерелом як узгодженості, так і напруження у близьких стосунках. Людина може мати певний образ бажаного партнера, але не завжди усвідомлювати, якими цінностями, гендерними уявленнями або досвідом прив'язаності він зумовлений. Через це в реальних стосунках можуть виникати розбіжності між очікуваннями щодо турботи, автономії, відповідальності, емоційної доступності чи розподілу сімейних обов'язків. Аналіз таких очікувань дає змогу краще зрозуміти психологічні передумови вибору партнера, оцінювання стосунків і формування уявлень про подружню взаємодію.

Окремого значення набуває гендерний аспект досліджуваної проблеми. Уявлення про ідеального подружнього партнера можуть відрізнятися залежно від того, як людина сприймає ролі чоловіка й жінки у стосунках, які моделі поведінки вважає прийнятними, а також наскільки їй близькі традиційні або егалітарні установки. Гендерні уявлення можуть впливати на те, які якості партнера сприймаються як бажані: емоційна чутливість, надійність, відповідальність, фінансова стабільність, турботливість, самостійність, вірність або готовність до рівноправного розподілу сімейних обов'язків.

Психологічний зміст образу ідеального подружнього партнера доцільно аналізувати у зв'язку з ціннісними орієнтаціями, гендерними установками, особливостями прив'язаності та очікуваним стилем міжособистісної поведінки

партнера. Цінності задають загальні життєві пріоритети особистості, зокрема її очікування від сім'ї, партнерства й майбутнього шлюбу. Гендерні установки конкретизують уявлення про ролі, відповідальність і прийнятну поведінку чоловіка та жінки у парі. Особливості прив'язаності пов'язані з потребою в близькості, рівнем довіри, страхом відкидання або схильністю до дистанціювання у взаєминах. Очікуваний стиль міжособистісної поведінки партнера дає змогу уточнити, якою людиною бачить бажану взаємодію у подружніх стосунках.

Окремі аспекти цієї проблеми вже розглядалися в українських і зарубіжних дослідженнях. У працях G. Fletcher і J. Simpson, K. Valentine та співавторів, J. Driebe та співавторів образ бажаного партнера аналізується через партнерські переваги, ідеальні стандарти, теплоту, надійність і відповідність очікувань реальним стосункам. В українському науковому просторі питання образу шлюбного партнера, шлюбно-родинних настановлень і рольових очікувань висвітлено у працях Г. Федоришин і Р. Северина, О. Столярчук і О. Коханової, С. Ситник, С. Полшкової та С. Яковенко. Окремі складові проблеми також розкрито в дослідженнях ціннісних орієнтацій, гендерних установок і прив'язаності у близьких стосунках.

Водночас потребує уточнення те, як ці показники поєднуються саме в контексті гендерних особливостей уявлень про ідеального подружнього партнера. Значущість досліджуваної проблеми полягає в тому, що її результати можуть бути використані для глибшого розуміння партнерських очікувань, а також у психологічному консультуванні та психоосвітній роботі з питань близьких стосунків, вибору партнера й побудови подружньої взаємодії.

Об'єкт дослідження: уявлення осіб дорослого віку про ідеального подружнього партнера.

Предмет дослідження: гендерні особливості уявлень про образ ідеального подружнього партнера.

Мета дослідження: теоретично обґрунтувати та емпірично виявити гендерні особливості уявлень про образ ідеального подружнього партнера.

Завдання дослідження:

1. Проаналізувати теоретико-методологічні засади дослідження гендерних особливостей уявлень про ідеального подружнього партнера.
2. Обґрунтувати концептуальну й операційну моделі, організацію та методику емпіричного дослідження гендерних особливостей уявлень про ідеального подружнього партнера.
3. Виявити загальні характеристики уявлень респондентів про ідеального подружнього партнера та пов'язаних із ними психологічних показників.
4. Визначити гендерні відмінності у ціннісних орієнтаціях, гендерних установках, особливостях прив'язаності та уявленнях про ідеального подружнього партнера.
5. Встановити взаємозв'язки між досліджуваними показниками та на їх основі розробити практичні рекомендації щодо психологічного супроводу партнерських і подружніх очікувань.

Методи дослідження. Для розв'язання поставлених завдань використано комплекс теоретичних, емпіричних і математико-статистичних методів. Теоретичні методи охоплювали аналіз, синтез, узагальнення та систематизацію наукових джерел із проблеми уявлень про ідеального подружнього партнера, гендерних установок, ціннісних орієнтацій та особливостей прив'язаності в романтичних стосунках. Емпіричні методи включали соціально-демографічну анкету, опитувальник гендерних установок / Gender Bias Quiz в українській адаптації Т. О. Костіної та І. С. Булах, Портретний опитувальник цінностей Ш. Шварца / PVQ-21, The Experiences in Close Relationships-Revised / ECR-R в українськомовній адаптації О. М. Погорілої та О. Г. Виноградова, а також методику діагностики міжособистісних відносин Т. Лірі з модифікованою інструкцією для оцінки образу ідеального подружнього партнера. Для обробки емпіричних даних використано методи описової статистики, U-критерій Манна-Вітні для порівняння показників жіночої та чоловічої груп, а також коефіцієнт рангової кореляції Спірмена для встановлення взаємозв'язків між досліджуваними показниками.

Характеристика дослідницької вибірки. У дослідженні взяла участь 91 особа дорослого віку. Вибірка охоплювала 60 жінок, що становить 65,9% від загальної кількості респондентів, та 31 чоловіка, або 34,1%. Віковий діапазон учасників становив від 18 до 64 років, середній вік – 32,53 року, медіана – 30 років. Участь респондентів у дослідженні була добровільною та анонімною. Нерівномірність чисельності жіночої та чоловічої груп було враховано під час подальшої інтерпретації результатів порівняльного аналізу.

Дослідницькі питання:

1. Якими є основні уявлення респондентів про образ ідеального подружнього партнера?
2. Які гендерні відмінності простежуються в уявленнях про ідеального подружнього партнера, ціннісних орієнтаціях, гендерних установках та особливостях прив'язаності?
3. Як уявлення про ідеального подружнього партнера пов'язані з ціннісними орієнтаціями, гендерними установками та особливостями прив'язаності респондентів?

Теоретична значущість роботи пов'язана з конкретизацією психологічного змісту гендерних особливостей образу ідеального подружнього партнера. У дослідженні систематизовано підходи до тлумачення партнерських і подружніх очікувань, а також розглянуто їхній зв'язок із ціннісними орієнтаціями, гендерними установками та особливостями прив'язаності в романтичних стосунках. Результати роботи розширюють наукове розуміння того, як формується образ бажаного партнера і яке місце в цьому процесі посідає гендерний аспект.

Практична значущість дослідження визначається можливістю використання його результатів у психологічному консультуванні, психоосвітній роботі та під час розроблення програм, орієнтованих на формування усвідомленого ставлення до партнерських і подружніх стосунків. Матеріали роботи можуть застосовувати практичні психологи, консультанти з питань міжособистісних стосунків і фахівці психологічних центрів. Окремі положення дослідження також придатні для тренінгових і просвітницьких заходів із

молоддю та дорослими, присвячених партнерським очікуванням, гендерним установкам і побудові близьких стосунків.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ ГЕНДЕРНИХ ОСОБЛИВОСТЕЙ УЯВЛЕНЬ ПРО ІДЕАЛЬНОГО ПОДРУЖНЬОГО ПАРТНЕРА

1.1. Уявлення про ідеального подружнього партнера як психологічний феномен

Уявлення про ідеального подружнього партнера є складником ширшої системи партнерських і подружніх очікувань особистості. Йдеться про внутрішній психологічний орієнтир, який не зводиться до переліку бажаних рис іншої людини, а відображає бажану модель близьких стосунків. У цьому образі поєднуються очікування щодо особистісних якостей партнера, його емоційної доступності, здатності до підтримки, відповідальності, комунікативної поведінки, ставлення до сім'ї та спільного майбутнього. Саме тому образ ідеального подружнього партнера не можна зводити до абстрактного «ідеалу» або романтизованого уявлення. Він виконує регулятивну функцію: допомагає людині оцінювати потенційного партнера, співвідносити власні очікування з реальною взаємодією і визначати бажаний формат стосунків.

У міжнародній психологічній літературі близьким до цього поняття є конструкт *ideal partner preferences* або *ideal standards*. У межах цієї традиції ідеальні партнерські переваги розглядаються як стандарти, за допомогою яких людина оцінює потенційного або реального партнера. У моделі ідеальних стандартів виокремлюють три базові групи очікуваних характеристик:

- теплоту й надійність,
- енергійність та привабливість,
- статус і ресурси.

Водночас сучасні дослідження уточнюють, що образ бажаного партнера може містити й інші виміри, зокрема сімейну орієнтованість, інтелект, почуття гумору, товариськість, домінантність або здатність до підтримки (Aloni et al., 2024; Driebe et al., 2024a). Цю модель варто розглядати не як готову схему опису подружнього партнера, а як пояснювальну рамку: людина оцінює партнера не ізольовано, а через співвіднесення з внутрішнім образом бажаних стосунків.

В українських дослідженнях проблема образу шлюбного партнера частіше розглядається через шлюбно-родинні настановлення, чинники вибору партнера, готовність до сімейного життя та уявлення молоді про сімейні ролі. Г. Федоришин і Р. Северин аналізують образ шлюбного партнера саме як психологічне утворення, що формується під впливом соціально-психологічних чинників, зокрема досвіду батьківської сім'ї, психологічного клімату, гендерних стереотипів і соціальних очікувань щодо подружньої сім'ї (Федоришин & Северин, 2021). У роботі О. Столярчук, А. Вождай і А. Дружиніної вибір шлюбного партнера пов'язується з такими чинниками, як риси характеру, життєві орієнтири, сексуальна сумісність, батьківські настанови, матеріальне становище та зовнішня привабливість (Столярчук et al., 2019). Ці підходи дають підстави розглядати образ ідеального подружнього партнера як результат поєднання індивідуального досвіду, соціальних норм і особистих очікувань щодо близьких стосунків.

Зміст образу ідеального подружнього партнера охоплює кілька груп характеристик. Перша група стосується особистісних рис: доброти, чесності, відповідальності, врівноваженості, вірності, поваги, турботливості. Друга пов'язана з емоційною сферою: здатністю до підтримки, прийняття, довіри, відкритості, створення відчуття безпеки. Третя група охоплює комунікативні й поведінкові прояви: уміння домовлятися, слухати, розв'язувати непорозуміння, брати участь у спільному прийнятті рішень. Окремий вимір становлять сімейно-рольові очікування: готовність до відповідальності, спільного побуту, подружньої взаємодії, турботи про майбутню сім'ю. У дослідженні О. Столярчук та О. Коханової серед значущих ознак успішного шлюбу молодь виокремлює взаємне кохання, інтерес, взаєморозуміння, підтримку й подружню вірність, а серед бажаних рис шлюбного партнера – вірність, чесність і повагу (Столярчук & Коханова, 2025).

Ці характеристики не є випадковим набором позитивних якостей. Вони відображають те, яку модель близькості людина вважає прийнятною і бажаною. Наприклад, чесність і вірність пов'язані не лише з моральною оцінкою партнера, а й з очікуванням стабільності та передбачуваності у стосунках.

Підтримка й турбота відображають потребу в емоційній включеності. Відповідальність вказує на очікування зрілості партнера у сфері спільних рішень і сімейного майбутнього. Тому образ ідеального подружнього партнера варто аналізувати не як «портрет бажаної людини», а як модель очікуваних стосунків, у якій бажані риси партнера набувають значення через майбутню взаємодію з ним.

Окрему увагу в змісті образу партнера займають теплота, довіра й надійність. У дослідженні К. Valentine та співавторів теплота й надійність розглядаються як характеристики, що пов'язані з кооперативністю, здатністю до близькості, прийняття, захисту й психологічної безпеки у стосунках. За результатами авторів, заявлені переваги щодо warmth-trustworthiness прогнозували романтичну привабливість потенційного партнера на ранніх етапах вибору та були пов'язані із задоволеністю у шлюбі (Valentine et al., 2020). Це уточнює зміст образу ідеального подружнього партнера, який не можна пояснити лише через зовнішні, статусні чи рольові показники. Для подружньої перспективи особливо значущими стають ті риси, які забезпечують відчуття довіри, емоційної опори й безпечної близькості.

Український контекст також підтверджує значущість партнерської взаємодії. У дослідженні Н. Паламарчук партнерство описується через повагу, довіру, підтримку, відповідальність, домовленості та узгодження обов'язків (Паламарчук, 2024). Ці характеристики вказують, що бажаний партнер уявляється не лише як людина з певним набором рис, а як суб'єкт взаємодії. У такому розумінні ідеальний подружній партнер постає як людина, з якою пов'язуються очікування емоційної близькості, співпраці, розподілу відповідальності й узгодження спільних рішень. Такий підхід дає змогу вийти за межі поверхового опису «позитивних якостей» і перейти до аналізу того, яку саме форму подружньої взаємодії людина вважає бажаною.

Комунікативний вимір образу партнера має окреме значення. У дослідженні Л. Магдисюк, Р. Федоренко та І. Магдисюк задоволеність подружніми взаєминами у молодому шлюбі пов'язується з довірливістю у спілкуванні, взаєморозумінням, легкістю комунікації, подібністю поглядів і

здатністю партнерів підтримувати гармонійні взаємини (Магдисюк et al., 2024). Для проблеми образу ідеального партнера це означає, що очікування щодо партнера завжди містять поведінкову складову. Очікування щодо партнера охоплюють як ставлення до себе, так і конкретний спосіб взаємодії: готовність говорити про складні питання, не уникати відповідальності, не знецінювати переживання іншого, брати участь у розв'язанні конфліктів.

Формування образу ідеального подружнього партнера відбувається не ізольовано. На нього впливає досвід батьківської сім'ї, спостереження за взаєминами між батьками, психологічний клімат у родині, способи розв'язання конфліктів, рівень емоційної близькості або дистанції між членами сім'ї. У роботі Г. Федоришин і Р. Северин серед соціально-психологічних чинників формування образу шлюбного партнера виокремлено образ власної сім'ї, особливості батьківської сім'ї, психологічний клімат, рівень контролю й конфліктності, соціальні очікування щодо функціонально-рольових моделей подружньої сім'ї (Федоришин & Северин, 2021). Отриманий у сім'ї досвід може не відтворюватися прямо, але він задає первинні орієнтири щодо того, що людина вважає нормальним, бажаним або неприйнятним у близьких стосунках.

Вплив батьківської моделі виявляється як у прямих настановах, так і в тому, як особа з раннього досвіду засвоює моделі сімейної взаємодії. Якщо у родині підтримувались довіра, повага й емоційна доступність, ці характеристики можуть закріплюватися як бажані в образі майбутнього партнера. Якщо сімейний досвід був пов'язаний з конфліктністю, холодністю або непередбачуваністю, людина може формувати протилежний образ – партнера, який забезпечує безпеку, стабільність і прийняття. А. Вовк, аналізуючи психологічні умови готовності до шлюбу, також акцентує на значенні батьківських установок, сімейного досвіду, стосунків у родині, соціальних умов і медіа у формуванні шлюбних уявлень (Вовк, 2024). Цей підхід дає підстави розглядати образ партнера як результат поєднання особистого вибору, родинного досвіду та засвоєних моделей близькості.

Соціокультурні зразки також позначаються на тому, яким людина уявляє подружнього партнера. Уявлення про бажану модель партнерства, надійного

партнера й прийнятний формат сімейного життя формуються не лише в межах родинного досвіду, а й через освітнє середовище, медіа, соціальні мережі та культурні сценарії романтичних стосунків. Л. Магдисюк, Р. Федоренко та Д. Магдисюк підкреслюють, що індивідуальні уявлення молоді про сімейне життя залежать від сімейного досвіду, культурних зразків, медійного впливу, особистісних цінностей та емоційної зрілості (Магдисюк et al., 2025). У контексті дослідження образу ідеального подружнього партнера ці чинники дають змогу пояснити, чому бажані характеристики партнера поєднують особисті очікування, засвоєні соціальні норми та уявлення про прийнятну модель близьких стосунків.

Вік і життєвий етап також задають специфіку образу партнера. Для молоді, яка лише формує досвід близьких стосунків або перебуває на етапі визначення майбутньої сімейної стратегії, уявлення про партнера часто поєднують романтичні очікування, соціальні норми й прагматичні критерії. У роботі О. Столярчук, А. Вождай і А. Дружиніної юнацький вік розглядається як період формування шлюбно-родинних настановлень і перших серйозних спроб побудови міжстатевих стосунків (Столярчук et al., 2019). У цьому віці образ ідеального партнера може виконувати функцію попередньої моделі майбутніх стосунків: він ще не завжди перевірений тривалим подружнім досвідом, але вже містить очікування щодо підтримки, вірності, сімейної відповідальності й спільного майбутнього.

Партнерські переваги не є повністю незмінними. Частина уявлень має відносну сталість, оскільки пов'язана з особистісними потребами, досвідом близькості, ціннісними орієнтирами та засвоєними моделями стосунків. Водночас життєві події, зміна соціальної ситуації, набуття досвіду стосунків, дорослішання або зміна сімейного статусу можуть переорієнтовувати людину на інші характеристики партнера. У дослідженні J. Driebe та співавторів показано, що *ideal partner preferences* можуть мати ознаки стабільних когнітивних конструктів, але водночас демонструють певну змінність, пов'язану з вимогами різних життєвих етапів (Driebe et al., 2024a). С. Alexopoulos та співавтори також показують, що соціальна невизначеність може посилювати

значущість стабільності, сімейної орієнтованості та привабливості партнера (Alexopoulos et al., 2021). Ці положення підкреслюють динамічний характер образу ідеального партнера, який не зводиться до раз і назавжди сформованого переліку вимог.

Ще одним аспектом образу бажаного партнера є очікування подібності. Прагнення до бажаного партнера часто пов'язане не з абстрактним пошуком “кращої” людини, а з очікуванням психологічної сумісності: подібних рис, поглядів, цінностей, способу життя або уявлень про стосунки. J. Liu і Y. Zhang у дослідженні самотніх респондентів показують, що люди схильні бажати схожості з ідеальним партнером за рисами особистості, фізичною привабливістю й соціальними ресурсами, особливо щодо чесності-скромності та відкритості до досвіду (Liu & Zhang, 2023). Цей висновок не варто переносити на всі типи подружніх очікувань без застережень, однак він підсилює думку, що образ партнера часто формується не лише за принципом доповнення, а й за принципом психологічної сумісності.

Для глибшого аналізу образ ідеального подружнього партнера доцільно розглядати як багатокомпонентне психологічне утворення. Простий перелік бажаних якостей не пояснює, як саме цей образ організований у свідомості людини і як він пов'язаний з очікуваною моделлю стосунків. Є. Потапчук і Д. Карпова, аналізуючи психологічну структуру уявлень молоді про сімейні ролі, виокремлюють когнітивний, емоційний і поведінковий компоненти (Потапчук & Карпова, 2021). Для аналізу образу ідеального подружнього партнера ця структура може бути доповнена ціннісно-нормативним виміром, оскільки уявлення про бажаного партнера містять не тільки знання про його риси й очікувану поведінку, а й уявлення про шлюб, відповідальність, вірність, партнерство та прийнятні ролі у стосунках. У такому розумінні образ ідеального партнера охоплює когнітивний, емоційний, ціннісно-нормативний і поведінково-рольовий компоненти.

Когнітивний компонент охоплює знання, уявлення й переконання про те, яким має бути подружній партнер. Сюди належать очікування щодо рис характеру, життєвих цілей, сімейної орієнтованості, соціальної зрілості,

здатності до відповідальності. Цей компонент відповідає на питання: якими якостями має володіти партнер і яку роль він має виконувати у стосунках. У дослідженнях української молоді когнітивний рівень образу партнера проявляється через називання бажаних рис, критеріїв вибору, уявлень про успішний шлюб і майбутнє сімейне життя (Федоришин & Северин, 2021; Столярчук & Коханова, 2025). Проте сам по собі когнітивний компонент ще не пояснює, чому певні характеристики стають значущими. Для цього потрібно враховувати емоційний зміст очікувань.

Емоційний компонент пов'язаний з тим, які переживання людина очікує отримувати у стосунках із партнером. Він охоплює потребу в довірі, прийнятті, близькості, підтримці, безпеці, теплоті, захищеності. У цьому компоненті партнер сприймається не лише як носій певних рис, а як людина, поруч із якою можливо бути емоційно відкритим. Саме тут набувають значення характеристики warmth-trustworthiness, описані у міжнародних дослідженнях партнерських переваг (Valentine et al., 2020). Українські джерела також підкреслюють значущість довіри, підтримки й взаєморозуміння як ознак партнерської взаємодії (Паламарчук, 2024; Магдисюк et al., 2024). Емоційний компонент пояснює, чому одна й та сама риса може мати різну вагу: наприклад, відповідальність важлива не лише як соціальна якість, а як джерело передбачуваності й безпеки.

Ціннісно-нормативний компонент охоплює уявлення про те, якими мають бути шлюб, сім'я, партнерство, вірність, відповідальність і розподіл ролей. На цьому етапі аналізу цей компонент розглядається як частина структури образу партнера, без докладного розкриття ціннісних орієнтацій і гендерних установок. Проте вже на цьому етапі потрібно показати, що образ ідеального партнера не є суто індивідуальною фантазією. Він містить соціально засвоєні уявлення про прийнятну поведінку у стосунках, про межі відповідальності, очікувану взаємність, допустимі й небажані моделі подружньої взаємодії. У роботі Ю. Шевчука, Ю. Шевчук і М. Григи рольові очікування подружжя розглядаються як чинник сімейного клімату, а їхня узгодженість пов'язується зі зниженням

конфліктності й емоційної дистанції (Шевчук et al., 2026). Це дає підстави бачити в образі партнера не лише особистісний, а й нормативно-рольовий зміст.

Поведінково-рольовий компонент відображає очікуваний спосіб дій партнера у реальній взаємодії. Йдеться про те, як партнер спілкується, реагує на конфлікти, бере участь у розподілі обов'язків, підтримує, домовляється, виявляє ініціативу або приймає спільні рішення. Цей компонент особливо важливий для емпіричного дослідження, оскільки респондент оцінює бажані якості партнера разом із тим типом міжособистісної поведінки, який вважає прийнятним для подружньої взаємодії. Якщо людина називає партнера «надійним» або «турботливим», за цими словами часто стоїть очікування конкретних дій: бути поруч у складних ситуаціях, не уникати розмови, дотримуватися домовленостей, брати участь у спільному житті. Саме тому поведінково-рольовий компонент є переходом від опису рис до аналізу міжособистісної позиції партнера.

Образ ідеального подружнього партнера доцільно аналізувати не тільки через бажані риси, а й через очікуваний стиль міжособистісної поведінки. У романтичних і подружніх стосунках значення мають не лише узагальнені характеристики людини, а й те, як вона поводить себе у взаємодії: чи здатна підтримувати, узгоджувати позиції, співпрацювати, брати на себе ініціативу або зберігати автономність. Е. Slotter та співавтори розглядають міжособистісну комплементарність у романтичних парах через виміри теплоти й домінантності та показують, що поведінка партнерів формується у взаємній відповіді одне на одного (Slotter et al., 2023). Це дає підстави розглядати очікувану поведінку партнера як один зі складників уявлення про ідеального подружнього партнера, поряд із його особистісними, емоційними та ціннісно-рольовими характеристиками.

Водночас образ ідеального партнера не слід трактувати як прямий сценарій реального вибору. Люди можуть заявляти певні ідеали, але реальні рішення у стосунках залежать також від доступності потенційного партнера, взаємної симпатії, соціального тиску, страху самотності, попереднього досвіду, готовності підтримувати стосунки й конкретної ситуації знайомства. S. Joel і G.

MacDonald описують progression bias – схильність людей ухвалювати рішення, які просувають романтичні стосунки вперед, навіть коли партнер не повністю відповідає заявленим ідеалам (Joel & MacDonald, 2021). Це уточнення окреслює межі інтерпретації, оскільки в центрі аналізу перебуває не фактичний вибір партнера, а уявлення щодо бажаного образу. Відповідно, такі уявлення не можна автоматично тлумачити як прямий прогноз реальної подружньої поведінки.

Сучасні дослідження також показують, що відповідність між ідеальними уявленнями й характеристиками реального партнера має складний характер. J. Driebe та співавтори у лонгітудному дослідженні аналізували, чи пов'язані ідеальні партнерські переваги з характеристиками майбутніх партнерів і результатами стосунків. Автори виявили позитивний зв'язок між початковими ідеалами учасників і сприйняттям рис партнерів у майбутніх стосунках, а ближча відповідність між ідеалами та сприйнятими рисами партнера була пов'язана з вищою відданістю стосункам (Driebe et al., 2024b). Водночас J. Aloni та співавтори підкреслюють, що розбіжність між ідеалом і реальною оцінкою партнера може по-різному впливати на поведінку у стосунках залежно від рівня відданості (Aloni et al., 2024). Образ ідеального партнера має значення, однак його вплив реалізується через складну систему взаємодії, оцінювання й регуляції стосунків.

Відповідність образу ідеального подружнього партнера реальному партнерському вибору не має лінійного характеру. Ідеальний образ може виконувати функцію психологічного орієнтира, системи очікувань і критерію оцінювання потенційного або реального партнера, однак сам процес вибору та розвитку стосунків залежить від ширшого кола чинників. До них належать досвід близькості, характер попередніх стосунків, соціальний контекст, взаємна симпатія, доступність партнера, рівень готовності до взаємодії та зміна життєвих пріоритетів. Через це образ ідеального партнера доцільно розглядати не як сталий і універсальний зразок, а як динамічне психологічне утворення, що може змінюватися під впливом особистого досвіду та умов розвитку стосунків (Joel & MacDonald, 2021; Driebe et al., 2024b; Aloni et al., 2024).

Узагальнення наведених підходів дає підстави розглядати уявлення про ідеального подружнього партнера як багатокомпонентне психологічне утворення, у якому поєднуються бажані особистісні риси партнера, очікування емоційної близькості, довіри, підтримки, відповідальності, комунікативної взаємодії та певного стилю міжособистісної поведінки. Такий образ відображає бажане бачення партнера і водночас уявлення про модель подружніх стосунків, яку людина вважає прийнятною, безпечною і бажаною для себе.

Зміст цього образу не вичерпується індивідуальним досвідом близькості. Він також пов'язаний із ширшою системою уявлень про шлюб, партнерство, сімейні ролі, взаємну відповідальність і допустимі форми поведінки у стосунках. Саме на цьому рівні уявлення про ідеального подружнього партнера перетинаються з ціннісними орієнтаціями та гендерними установками особистості, які можуть визначати, які якості партнера сприймаються як бажані, нормативні або неприйнятні. Це зумовлює перехід до аналізу ціннісних орієнтацій і гендерних установок як чинників формування партнерських і подружніх очікувань.

1.2. Ціннісні орієнтації та гендерні установки як чинники формування партнерських і подружніх очікувань

Уявлення про ідеального подружнього партнера не формуються лише як набір бажаних рис іншої людини. За цим образом стоїть ширша система орієнтирів, через які особистість визначає, які стосунки є прийнятними, якою має бути близькість, як має розподілятися відповідальність і які якості партнера набувають особливої значущості. У цьому сенсі партнерські й подружні очікування пов'язані не тільки з досвідом романтичної взаємодії, а й із ціннісними орієнтаціями, шлюбно-сімейними настановленнями, уявленнями про гендерні ролі та соціально засвоєними моделями партнерства.

Цінності й гендерні установки задають різні, але взаємопов'язані рівні формування очікувань щодо партнера. Ціннісні орієнтації задають рамку, у

межах якої людина визначає значущі для себе життєві цілі, прийнятні форми поведінки та бажані характеристики близьких стосунків. Гендерні установки конкретизують ці очікування у площині ролей чоловіка й жінки, відповідальності, підтримки, побуту, батьківства, професійної самореалізації та способів прийняття рішень у парі. Через це аналіз образу ідеального подружнього партнера потребує звернення не лише до індивідуальних уподобань, а й до тих соціально-психологічних уявлень, які визначають бажану модель подружньої взаємодії.

Ціннісні орієнтації можна розглядати як внутрішні регулятори життєвого вибору, міжособистісної поведінки й оцінювання соціальних явищ. У теорії Ш. Шварца цінності трактуються як відносно стійкі мотиваційні орієнтири, що виконують функцію керівних принципів у житті людини. Вони визначають, які цілі людина вважає значущими, які форми поведінки підтримує і як оцінює себе, інших людей та події. У праці S. Schwartz і J. Cieciuch підкреслено, що цінності застосовуються в різних життєвих ситуаціях, мотивують поведінку, сприйняття й оцінювання, а також утворюють ієрархічну систему за рівнем особистої важливості (Schwartz & Cieciuch, 2022). Таке розуміння дає змогу пояснити, чому уявлення про бажаного партнера не є нейтральними, а завжди співвідносяться з тим, що людина вважає цінним у близьких стосунках.

Модель цінностей Шварца є продуктивною для аналізу партнерських очікувань, оскільки вона розглядає цінності не як випадковий перелік життєвих пріоритетів, а як взаємопов'язану систему мотиваційних орієнтирів. Уточнена теорія базових індивідуальних цінностей передбачає розміщення цінностей на мотиваційному континуумі, де сусідні цінності є більш сумісними, а протилежні можуть перебувати у напруженні одна з одною. К. Нагорняк, аналізуючи адаптацію уточненої методики PVQ-57 в Україні, наголошує, що сучасна версія моделі Шварца деталізує ціннісну структуру й дає змогу точніше виявляти мотиваційний зміст цінностей (Нагорняк, 2017). У контексті партнерських і подружніх очікувань ця логіка важлива тим, що різні ціннісні пріоритети можуть по-різному структурувати образ бажаного партнера.

Зв'язок між цінностями й очікуваннями щодо партнера не має механічного характеру. Цінність безпеки може посилювати значущість стабільності, відповідальності й передбачуваності партнера. Орієнтація на самостійність може бути пов'язана з очікуванням поваги до особистих меж, автономії та права на власний вибір. Цінності доброзичливості й універсалізму можуть підсилювати значення турботи, прийняття, підтримки, емпатійності та здатності до співпраці. Якщо для людини значущими є досягнення, статус або соціальне визнання, у бажаному партнері можуть більше цінуватися активність, амбітність, професійна реалізованість, ресурсність або здатність підтримувати певний рівень соціальної стабільності. У кожному з цих випадків ідеться не про пряме визначення вибору партнера, а про ціннісну рамку, у межах якої окремі риси стають більш або менш бажаними.

Дослідження Е. Tartakovsky конкретизує цей зв'язок через аналіз романтичних мотивацій. Автор показує, що особисті цінності можуть бути прямо й опосередковано пов'язані з бажаними характеристиками партнера, а між загальними ціннісними орієнтирами та партнерськими перевагами можуть виступати романтичні мотивації. У дослідженні виокремлено чотири групи таких мотивацій: любов і турбота, сім'я і діти, статус і ресурси, секс і пригоди (Tartakovsky, 2023). Це уточнює психологічний механізм формування партнерських очікувань. Людина не просто переносить свої загальні цінності на образ партнера, а осмислює їх через конкретні очікування від романтичних і подружніх стосунків.

Якщо провідною є мотивація любові й турботи, у бажаному партнері можуть актуалізуватися емоційна доступність, здатність до підтримки, уважність, готовність до взаємного прийняття. Якщо вагомими стають мотивації сім'ї та дітей, зростає значення стабільності, сімейної орієнтованості, відповідальності й готовності до довготривалих зобов'язань. Статусно-ресурсні мотивації можуть посилювати очікування соціальної активності, професійної спроможності або матеріальної надійності партнера. У цьому контексті образ ідеального подружнього партнера постає як результат поєднання особистісних

уподобань, романтичних мотивацій і ціннісних пріоритетів, які визначають, що саме людина вважає значущим у майбутній або наявній парі.

Українські дослідження студентської молоді дають підстави враховувати гендерну специфіку ціннісних орієнтацій. Н. Олійник, В. Імбер і Т. Білик розглядають ціннісні орієнтації студентів як чинник, що задає життєві цілі, вектор дій і ставлення до соціальних норм. Авторки фіксують наявність гендерних відмінностей у розвитку ціннісних орієнтацій студентської молоді, зокрема у сфері сімейних, соціальних та інтелектуальних цінностей (Олійник et al., 2022). Ці дані не варто тлумачити як жорсткий поділ цінностей за статтю, однак вони підтримують припущення, що різні ціннісні ієрархії можуть бути пов'язані з відмінностями у партнерських очікуваннях.

Партнерські й подружні очікування входять до ширшої системи шлюбно-сімейних установок. Вони охоплюють не тільки уявлення про бажані риси партнера, а й погляди на сексуальні стосунки, особистісну спільність чоловіка і дружини, батьківські обов'язки, професійні інтереси кожного з подружжя, господарсько-побутову сферу, моральну й емоційну підтримку, зовнішню привабливість партнера. В. Панченко, аналізуючи шлюбно-сімейні установки студентської молоді, показує, що вони пов'язані з очікуваннями щодо різних сфер сімейної взаємодії та соціально-психологічної сумісності майбутніх шлюбних партнерів (Панченко, 2021). Це дає змогу розглядати образ ідеального партнера не ізольовано, а як частину системи уявлень про сімейне життя.

Шлюбно-родинні настановлення молоді можуть поєднувати традиційні очікування з прагненням до емоційної близькості, взаєморозуміння й партнерської підтримки. У дослідженні О. Столярчук та О. Коханової серед значущих чинників успішного шлюбу молодь виокремлює взаємне кохання, інтерес, взаєморозуміння, підтримку та подружню вірність, а серед бажаних рис шлюбного партнера називає вірність, чесність і повагу (Столярчук & Коханова, 2025). Ці дані демонструють, що очікування щодо партнера мають не лише рольовий, а й емоційно-комунікативний зміст. Бажаний партнер уявляється не просто як виконавець певної сімейної функції, а як людина, з якою можливі довіра, підтримка і спільне бачення подружнього життя.

На цьому рівні ціннісні орієнтації починають перетинатися з гендерними установками. Якщо цінності задають загальне уявлення про бажане, то гендерні установки конкретизують, якою має бути поведінка чоловіка й жінки в парі. Вони охоплюють уявлення про розподіл сімейних ролей, прийнятні форми емоційної підтримки, побутову й матеріальну відповідальність, батьківство, професійну самореалізацію та право на автономію. У цьому сенсі гендерні установки є одним із механізмів, через який соціально засвоєні уявлення про чоловіче й жіноче переходять у партнерські та подружні очікування.

Т. Костіна та І. Булах розглядають гендерні установки в контексті необхідності вивчення гендерних стереотипів і упереджень засобами україномовного психодіагностичного інструментарію. Авторки підкреслюють, що сучасні дослідження демонструють тенденцію до переосмислення усталених гендерних стереотипів і відходу від нейросексизму, а також вказують на недостатню кількість українськомовних методик для дослідження гендерних установок особистості (Костіна & Булах, 2021). У межах аналізу партнерських очікувань ці положення допомагають пояснити, чому гендерні установки потребують окремої уваги. Вони можуть впливати на те, які риси партнера вважаються бажаними, які ролі сприймаються як природні, а які – як неприйнятні або небажані.

Гендерні установки не варто розглядати в оцінній логіці, де традиційні уявлення автоматично постають як негативні, а егалітарні — як позитивні. Для психологічного аналізу важливіше з'ясувати, як саме різні установки структурують очікування щодо партнера. Традиційні установки можуть бути пов'язані з очікуванням чіткішого розподілу ролей, матеріальної відповідальності чоловіка, більшої залученості жінки в побутову або емоційно-підтримувальну сферу, а також з уявленнями про нормативну маскулінність і фемінність. Егалітарні установки можуть підсилювати значення партнерства, взаємної відповідальності, рівної участі у прийнятті рішень, розподілу обов'язків і поваги до професійної та особистої автономії обох партнерів.

Гендерні упередження можуть проявлятися не лише через відкриту нерівність або пряме знецінення. А. Ярошенко та Т. Семигіна, аналізуючи україномовні версії опитувальників для вивчення гендерних упереджень, звертають увагу на амбівалентний характер сексизму, який може мати як ворожі, так і доброзичливі форми (Ярошенко & Семигіна, 2023). Для проблеми партнерських очікувань це має окреме значення. Доброзичливі на перший погляд уявлення про “природну” жіночу турботливість або “природну” чоловічу відповідальність за ресурси можуть підтримувати жорсткий розподіл ролей, навіть якщо не сприймаються як обмеження. Тому аналіз гендерних установок має враховувати не тільки очевидні стереотипи, а й приховані нормативні очікування щодо поведінки партнера.

О. Демчина, розглядаючи гендерну толерантність студентської молоді, пов’язує її зі світоглядом, соціальним оточенням, досвідом міжособистісної взаємодії, прийняттям власної гендерної ідентичності та ставленням до гендерної різноманітності (Демчина, 2020). Це джерело не стосується безпосередньо образу ідеального партнера, однак воно поглиблює розуміння того, як формуються гендерні погляди в студентському віці. Цей період пов’язаний із переоцінкою соціальних ролей, розвитком рефлексії та перевіркою власних уявлень у реальній міжособистісній взаємодії. Через це гендерні установки студентської молоді можуть бути досить гнучкими, але водночас зберігати вплив стереотипів і соціальних норм.

Зв’язок гендерних установок з образом ідеального партнера найвиразніше простежується через рольові очікування. С. Ситник, С. Полшкова та С. Яковенко аналізують гендерні особливості уявлень про образ ідеального партнера в подружжя й пов’язують їх із шлюбно-сімейними домаганнями, рольовими вимогами та очікуваннями щодо функціонального розподілу ролей у сім’ї. У цьому контексті гендерні стереотипи, пов’язані із закріпленням сімейних ролей за статевою належністю, можуть позначатися на формуванні уявлень про бажаного партнера (Ситник et al., 2021). Це дає підстави розглядати образ ідеального подружнього партнера з урахуванням того, які уявлення про чоловічі та жіночі ролі засвоєні особистістю.

Традиційні та егалітарні установки можуть задавати різні критерії бажаності партнера. У межах традиційнішої моделі чоловік може уявлятися як матеріально відповідальний, рішучий, захисний, соціально активний, а жінка – як турботлива, емоційно включена, орієнтована на сімейний простір і підтримку. В егалітарнішій моделі очікування зміщуються від фіксованого розподілу ролей до узгодження обов'язків, партнерської взаємодії, емоційної взаємності й рівної участі у спільних рішеннях. Ці відмінності не означають, що один тип установок повністю виключає інший. У реальних уявленнях молоді можуть поєднуватися традиційні очікування щодо певних сімейних функцій і водночас прагнення до партнерства, взаємоповаги та підтримки.

Рольові очікування є конкретизацією гендерних установок у повсякденній подружній взаємодії. Вони визначають, хто має відповідати за побут, хто очікується як емоційний лідер, хто бере на себе фінансову відповідальність, як розподіляються батьківські обов'язки, якою мірою підтримується професійна самореалізація кожного з партнерів. У дослідженні В. Панченко шлюбно-сімейні установки студентської молоді розкриваються саме через ці сфери, зокрема батьківські обов'язки, професійні інтереси, господарсько-побутовий аспект, моральну й емоційну підтримку та зовнішню привабливість партнера (Панченко, 2021). Це дає підстави розглядати подружні очікування як багаторівневу систему, у якій гендерні уявлення переходять у конкретні вимоги до партнера.

Узгодженість рольових очікувань має значення для якості подружньої взаємодії. Ю. Шевчук, Ю. Шевчук і М. Грига розглядають рольові очікування як чинник формування сімейного клімату. Автори показують, що узгоджені рольові очікування пов'язані з довірою, взаємною підтримкою і психологічним благополуччям партнерів, тоді як невідповідність очікувань може посилювати рольові конфлікти, напругу, емоційну дистанцію й незадоволеність стосунками (Шевчук et al., 2026). У межах аналізу образу ідеального партнера ці положення уточнюють, що бажаний партнер оцінюється не лише за особистісними рисами, а й за очікуваною здатністю до узгодження ролей у парі.

Партнерська модель стосунків передбачає не декларативну рівність, а здатність домовлятися, розподіляти відповідальність, враховувати потреби одне одного й підтримувати автономію обох партнерів. Н. Паламарчук, аналізуючи розуміння партнерства українськими жінками, пов'язує його з повагою, довірою, підтримкою, відповідальністю, домовленостями та узгодженням обов'язків (Паламарчук, 2024). У цьому вимірі ідеальний подружній партнер постає не як виконавець наперед заданої гендерної ролі, а як учасник взаємодії, здатний до співпраці. Саме тут ціннісні орієнтації, гендерні установки й уявлення про партнерство перетинаються найбільш очевидно.

Вимірювання гендерних установок є релевантним для дослідження уявлень про ідеального подружнього партнера, оскільки ці установки можуть позначатися на очікуваннях щодо ролей, відповідальності, підтримки, автономії та прийнятної поведінки чоловіка й жінки у стосунках. Партнерські очікування не можна аналізувати лише на рівні загальних міркувань про традиційність або рівність; потрібне емпіричне виявлення того, якою мірою респонденти поділяють або переосмислюють усталені гендерні уявлення. У цьому аспекті праці Т. Костіної й І. Булах, а також А. Ярошенко й Т. Семигіної підкреслюють потребу в адаптованому україномовному інструментарії для аналізу гендерних установок, упереджень і стереотипів (Костіна & Булах, 2021; Ярошенко & Семигіна, 2023). Саме тому аналіз гендерних установок має не лише теоретичне, а й емпіричне значення для вивчення гендерних особливостей образу ідеального партнера.

Український соціальний контекст також впливає на трансформацію сімейних і гендерних очікувань. Війна, економічна нестабільність, вимушена міграція, зміни у сфері зайнятості й навантаження на сім'ю можуть змінювати не лише матеріальні умови життя, а й уявлення про відповідальність, підтримку, розподіл ролей і стійкість партнерства. Т. Опанасюк розглядає трансформацію сімейних цінностей у період війни та економічної кризи як складний процес, що охоплює зміну сімейної структури, соціальних ролей, пріоритетів, взаємної підтримки й перегляд традиційних гендерних ролей (Опанасюк, 2024). У межах цієї проблематики воєнний контекст не варто зводити до зовнішнього фону. Він

може посилювати значення надійності, взаємної підтримки, адаптивності й готовності партнерів розподіляти відповідальність відповідно до реальних обставин.

Разом із цим соціальні зміни не скасовують впливу індивідуальних цінностей і гендерних установок. Навпаки, у ситуаціях нестабільності вони можуть проявлятися виразніше, оскільки людина частіше звертається до тих моделей, які сприймає як безпечні, зрозумілі або соціально схвалювані. Для одних респондентів це може означати посилення очікувань стабільності, традиційного розподілу ролей і матеріальної відповідальності. Для інших – актуалізацію партнерства, гнучкості, взаємної підтримки й рівної участі у прийнятті рішень. Тому аналіз ціннісних орієнтацій і гендерних установок дає змогу глибше зрозуміти, чому образ ідеального подружнього партнера може відрізнятися за змістом навіть у межах однієї вікової чи соціальної групи.

Узагальнення розглянутих підходів дає підстави трактувати ціннісні орієнтації як основу, що визначає значущість окремих характеристик партнера, а гендерні установки – як систему уявлень, яка задає очікування щодо ролей, відповідальності й поведінки чоловіка та жінки у стосунках. Цінності можуть посилювати значення стабільності, автономії, турботи, підтримки, статусу чи сімейної орієнтованості. Гендерні установки конкретизують ці очікування через уявлення про розподіл ролей, форми взаємної підтримки, побутові й професійні обов'язки, участь у прийнятті рішень. Разом вони формують психологічне підґрунтя партнерських і подружніх очікувань.

Водночас ціннісні орієнтації й гендерні установки не вичерпують усіх механізмів формування уявлень про близькі стосунки. Навіть за подібних цінностей і схожих поглядів на гендерні ролі люди можуть по-різному переживати близькість, автономію, залежність, емоційну доступність, потребу в підтримці або дистанцію у взаєминах. Ці відмінності пов'язані не лише з соціальними нормами чи ціннісними пріоритетами, а й з індивідуальним досвідом прив'язаності. Тому подальший аналіз потребує звернення до особливостей прив'язаності у структурі уявлень про близькі стосунки.

1.3. Особливості прив'язаності у структурі уявлень про близькі стосунки

Партнерські й подружні очікування не можна повністю пояснити лише через цінності, гендерні установки або уявлення про сімейні ролі. Люди з подібними поглядами на шлюб, відповідальність і партнерство можуть по-різному реагувати на близькість, підтримку, емоційну дистанцію або потребу в автономії. Одна людина може сприймати частий контакт як підтвердження любові, інша — як надмірне втручання в особистий простір. Саме на цьому рівні уявлення про бажаного партнера пов'язуються з прив'язаністю, яка визначає не стільки перелік очікуваних рис, скільки спосіб переживання близьких стосунків.

Прив'язаність у дорослому віці доцільно розглядати як внутрішню модель близькості, що впливає на сприймання партнера, очікування підтримки, рівень довіри, готовність до емоційного саморозкриття та реакцію на можливу дистанцію у стосунках. М. Ткалич і М. Гречаник підкреслюють, що прив'язаність є багатовимірним феноменом, пов'язаним з емоційною регуляцією, соціальними зв'язками, адаптивними механізмами особистості та здатністю підтримувати близькі стосунки (Ткалич & Гречаник, 2025: 198). У цьому розумінні прив'язаність не обмежується раннім дитячим досвідом, хоча саме він є її первинним підґрунтям. У дорослих романтичних взаєминах вона проявляється через очікування щодо доступності, надійності, чуйності й прийняття з боку партнера.

У науковій українськомовній літературі трапляється певна неузгодженість у використанні понять «прихильність» і «прив'язаність». Г. Складарова аналізує практику вживання цих термінів і наголошує, що вони не завжди можуть використовуватися як повні синоніми, оскільки «прихильність» частіше передає позитивне ставлення або симпатію, тоді як «прив'язаність» точніше відображає глибокий емоційний зв'язок, пов'язаний із безпекою, близькістю та значущістю іншої людини (Складарова, 2024: 254-258). З огляду на це для аналізу романтичних і подружніх стосунків доцільним є використання саме поняття

«прив'язаність», оскільки воно ближче до психологічного змісту attachment у теоріях близьких стосунків.

Перенесення теорії прив'язаності у сферу дорослих романтичних взаємин пов'язане з працею С. Hazan і Р. Shaver, у якій романтичне кохання було розглянуто як процес прив'язаності між дорослими партнерами (Hazan & Shaver, 1987). Такий підхід змістив акцент із дитячо-батьківської взаємодії на те, як доросла людина шукає безпеки, підтримки й емоційного контакту у стосунках із романтичним партнером. Партнер у близьких стосунках може виконувати функцію значущої фігури, до якої людина звертається в ситуаціях емоційної напруги, невизначеності або потреби в підтримці.

Р. Fraley і Р. Shaver розглядають дорослу романтичну прив'язаність як теоретичну рамку для пояснення формування, підтримання та порушення близьких стосунків (Fraley & Shaver, 2000). У цьому підході важливим є не лише питання, чи має людина потребу в близькості, а й те, як вона її організовує. Одні люди здатні поєднувати емоційну близькість з автономією, інші схильні постійно перевіряти надійність партнера або, навпаки, обмежувати емоційне залучення, щоб не відчувати залежності. Тому прив'язаність дає змогу пояснити відмінності у сприйманні однакових ситуацій у стосунках: пауза у спілкуванні для однієї людини може бути нейтральною, а для іншої – сигналом можливого відкидання.

Українські дослідження також підтверджують зв'язок прив'язаності зі сприйманням романтичних взаємин. З. Крижановська та К. Бабак зазначають, що романтичні взаємини у сприйманні чоловіків і жінок можуть бути охарактеризовані через типи прив'язаності, які відрізняються емоційним забарвленням взаємин із партнером, рівнем довіри та наявністю спільної діяльності (Крижановська & Бабак, 2022: 230-231). Це положення важливе для розуміння образу бажаного партнера, оскільки людина очікує не лише певних якостей, а й певного типу емоційної взаємодії. Для одних респондентів центральною може бути стабільна присутність партнера, для інших – можливість зберігати дистанцію без втрати стосунків.

Прив'язаність у дорослому віці не варто розуміти як повністю незмінну характеристику. Попередній досвід близькості формує базові очікування, але подальші стосунки можуть уточнювати або посилювати ці очікування. Ткалич і Гречаник розглядають прив'язаність як динамічний процес, що змінюється під впливом життєвого досвіду та адаптивних механізмів особистості (Ткалич & Гречаник, 2025). Це означає, що романтичні стосунки можуть не лише відтворювати попередні моделі близькості, а й ставати простором їх часткового перегляду. Якщо партнер сприймається як чуйний, передбачуваний і емоційно доступний, це може підтримувати відчуття безпеки навіть у людини з попереднім досвідом нестабільної близькості.

Поняття емоційної безпеки є одним із ключових для пояснення того, як прив'язаність входить у структуру уявлень про близькі стосунки. М. Крюкова та В. Терзі розглядають емоційну безпеку в структурі прив'язаності, пов'язуючи її з довірою, емоційною підтримкою, вразливістю, стабільністю та можливістю відкрито виявляти почуття й потреби у близьких стосунках (Крюкова & Терзі, 2024: 166). Для образу бажаного партнера це має безпосереднє значення. Партнер може уявлятися не просто як доброзичливий або відповідальний, а як той, поряд із ким можна бути емоційно відкритим без страху знецінення або відкидання.

Емоційна безпека не означає відсутність конфліктів чи повну збіжність потреб партнерів. Вона радше стосується очікування, що партнер залишиться доступним, здатним до діалогу й не зруйнує зв'язок у ситуації напруження. Саме тому в уявленнях про близькі стосунки значення має не лише стабільність як формальна ознака, а й чуйність партнера до емоційного стану іншої людини. Т. Rice, М. Kumashiro та Х. Arriaga показують, що сприймана чуйність партнера може бути містком між загальною та специфічною для конкретних стосунків безпекою прив'язаності (Rice et al., 2020). Це уточнює, чому емоційна доступність партнера часто стає однією з бажаних характеристик у близьких стосунках.

У сучасних дослідженнях дорослої прив'язаності значного поширення набула двовимірна модель, у якій основними параметрами є тривожність і

уникнення. Саме ці виміри лежать в основі методики ECR-R. R. Fraley, N. Waller і K. Brennan запропонували переглянута версію самозвітного вимірювання дорослої прив'язаності, спрямовану на точніше оцінювання індивідуальних відмінностей у близьких стосунках (Fraley et al., 2000). K. Brennan, C. Clark і P. Shaver раніше обгрунтували інтегративний підхід до самозвітного вимірювання дорослої прив'язаності, у якому тривожність і уникнення стали базовими координатами аналізу (Brennan et al., 1998).

Тривожність у прив'язаності пов'язана з підвищеною потребою в підтвердженні любові, страхом відкидання, сумнівами у власній значущості для партнера та чутливістю до ознак дистанції. Людина з вираженішою тривожністю може уважніше відстежувати зміни в поведінці партнера, шукати доказів його любові, гостріше реагувати на нестачу уваги або невизначеність у стосунках. J. Simpson і W. Rholes описують attachment anxiety як форму ненадійної прив'язаності, пов'язану із занепокоєнням щодо доступності партнера, страхом втрати зв'язку та потребою в більшому підтвердженні близькості (Simpson & Rholes, 2017). У структурі образу бажаного партнера це може проявлятися через підвищену значущість стабільності, уважності, емоційної включеності та готовності партнера підтримувати контакт.

Уникнення у прив'язаності має інший психологічний зміст. Воно пов'язане з дискомфортом щодо надмірної близькості, прагненням до самодостатності, недовірою до залежності, стриманістю в емоційному саморозкритті та потребою зберігати особистий простір. Для людини з вираженішим уникненням близькість може сприйматися не тільки як ресурс, а й як потенційна загроза автономії. У такому разі бажаний партнер може уявлятися як ненав'язливий, самостійний, такий, що поважає межі й не вимагає постійної емоційної включеності. Simpson і Rholes підкреслюють, що avoidance пов'язане з дискомфортом щодо залежності від партнера та прагненням обмежувати емоційну вразливість у близьких стосунках (Simpson & Rholes, 2017).

Відмінність між тривожністю та уникненням особливо важлива для розуміння того, чому одна й та сама характеристика партнера може по-різному оцінюватися різними людьми. Емоційна наполегливість і бажання частого

контакту для людини з тривожною прив'язаністю можуть сприйматися як підтвердження любові, а для людини з високим уникненням – як надмірний тиск. Навпаки, стриманість партнера може бути прийнятною для того, хто цінує автономію, але викликати тривогу в того, хто потребує постійного підтвердження значущості. Тому прив'язаність впливає не лише на поведінку у стосунках, а й на інтерпретацію партнерських дій.

G. Karantzas та співавтори безпосередньо пов'язують орієнтації прив'язаності з оцінюванням партнера через модель ідеальних стандартів. Автори показують, що attachment anxiety та attachment avoidance можуть бути пов'язані з тим, як люди оцінюють потенційних і реальних партнерів за вимірами теплоти й надійності, життєвості й привабливості, статусу й ресурсів (Karantzas et al., 2019). Це джерело є особливо важливим для розуміння зв'язку між прив'язаністю та образом ідеального партнера. Воно показує, що внутрішня модель близькості може впливати не тільки на потребу в контакті або дистанції, а й на саму систему оцінювання партнера.

Для осіб із вищою тривожністю у прив'язаності особливо значущими можуть ставати ті характеристики партнера, які знижують невизначеність у стосунках. До них належать теплота, надійність, чуйність, вірність, готовність до підтримки, стабільність і здатність прямо підтверджувати значущість іншої людини. У такому разі ідеальний партнер може уявлятися як емоційно доступний, передбачуваний і залучений. Це не означає, що тривожність формує однакові очікування в усіх респондентів, однак вона може посилювати потребу в партнері, який забезпечує відчуття прийняття й не залишає простору для сумнівів у близькості.

Для осіб із вищим уникненням бажаний партнер може мати інший зміст. Тут на перший план може виходити не постійна доступність, а повага до автономії, здатність не порушувати особисті межі, відсутність надмірної емоційної вимогливості, самодостатність і готовність до більшої дистанції. Karantzas та співавтори зазначають, що уникнення може бути пов'язане з оцінюванням партнера через життєвість, привабливість і статус, ресурси, а також із більшими розбіжностями між ідеальними стандартами й оцінкою

реального партнера (Karantzas et al., 2019). Це свідчить про те, що униклива прив'язаність може змінювати не тільки очікуваний рівень близькості, а й спосіб оцінювання відповідності партнера бажаному образу.

Зв'язок прив'язаності з образом партнера не зводиться до індивідуальної чутливості або емоційної реактивності. Він охоплює ширшу систему очікувань щодо того, яким має бути безпечний зв'язок. Для тривожної прив'язаності безпечним може здаватися зв'язок із високою частотою підтверджень, емоційною доступністю та виразною залученістю. Для уникливої прив'язаності безпечнішою може бути модель, у якій партнер визнає право на особистий простір і не вимагає постійного емоційного включення. Через це прив'язаність варто розглядати як чинник, який уточнює не лише зміст бажаних рис партнера, а й допустиму інтенсивність близькості.

Сприймана чуйність партнера є важливим посередником між прив'язаністю та очікуваннями від стосунків. Rice та співавтори показують, що *perceived partner responsiveness* пов'язана з нижчими показниками тривожності та уникнення у конкретних партнерських стосунках, особливо в осіб із загальною ненадійною прив'язаністю (Rice et al., 2020). У цьому ракурсі чуйність партнера не є просто однією з бажаних рис. Вона стає умовою, через яку людина може переживати стосунки як безпечні. Якщо партнер уважний до потреб, визнає емоційний стан іншої людини й реагує на нього без знецінення, це може зменшувати переживання загрози, пов'язаної з близькістю.

З огляду на це емоційна доступність, підтримка й стабільність мають подвійний статус у структурі образу бажаного партнера. З одного боку, вони можуть бути звичайними бажаними характеристиками. З іншого – вони виступають показниками того, чи буде зв'язок безпечним для конкретної людини. У тривожній прив'язаності ці характеристики можуть зменшувати страх відкидання, а в уникливій – бути прийнятними лише тоді, коли не сприймаються як тиск або контроль. Саме тому теоретичний аналіз прив'язаності поглиблює розуміння образу ідеального подружнього партнера: бажаність окремих рис залежить від того, яку модель близькості людина здатна прийняти як комфортну й безпечну.

Тривожність і уникнення пов'язані не лише з очікуваннями, а й із якістю романтичних стосунків. Метааналітичний огляд Т. Li та D. Chan показує, що тривожна й униклива прив'язаність по-різному пов'язані з якістю романтичних стосунків, зокрема із задоволеністю, довірою та стабільністю взаємодії (Li & Chan, 2012). Подібний висновок представлено в метааналізі О. Candel і М. Turliuc, де ненадійна прив'язаність розглядається у зв'язку із задоволеністю стосунками на рівні як власних, так і партнерських асоціацій (Candel & Turliuc, 2019). Ці дані дають підстави розглядати прив'язаність не лише як внутрішній стиль переживання близькості, а й як чинник, що може позначатися на реальній взаємодії партнерів.

Українські емпіричні праці підтримують цю логіку. З. Крижановська та Б. Філюк, досліджуючи роль стилю прив'язаності для романтичних взаємин, показують, що надійний стиль пов'язаний із більш відкритою і безпечною взаємодією, тоді як тривожні й уникаючі прояви можуть супроводжуватися недовірою, напругою, підозрілістю або складністю підтримання близькості (Крижановська & Філюк, 2022). З. Крижановська та К. Бабак також пов'язують тип прив'язаності зі сприйманням романтичних взаємин чоловіків і жінок, акцентуючи на довірі, емоційному забарвленні й спільній діяльності (Крижановська & Бабак, 2022). Ці джерела посилюють український контекст аналізу й підтверджують, що прив'язаність можна розглядати як одну з основ сприймання романтичної взаємодії.

Прив'язаність необхідно співвіднести з уже розглянутими соціально-ціннісними чинниками, але не ототожнювати з ними. Ціннісні орієнтації пояснюють, які життєві пріоритети та якості партнера набувають значення. Гендерні установки задають уявлення про ролі, відповідальність і прийнятні моделі поведінки чоловіка й жінки у стосунках. Прив'язаність працює на іншому рівні. Вона визначає, яку форму близькості людина переживає як безпечну, яку дистанцію вважає прийнятною, якої підтримки очікує і як реагує на емоційну невизначеність.

Це означає, що образ ідеального подружнього партнера формується на перетині трьох площин. Перша пов'язана з бажаними рисами й

міжособистісною поведінкою партнера. Друга охоплює ціннісні пріоритети, гендерні установки й рольові очікування. Третя стосується внутрішньої моделі близькості, яка визначає, чи буде бажаним партнер із високою емоційною доступністю, чи партнер, який більше поважає автономію й дистанцію. Такий підхід не розмиває зміст попередніх підрозділів, а уточнює їх. Він показує, що одна й та сама риса партнера може набувати різного значення залежно від того, які очікування безпеки, підтримки й автономії має респондент.

Саме тому використання ECR-R є обґрунтованим у дослідженні уявлень про ідеального подружнього партнера. Методика вимірює ті параметри дорослої прив'язаності, які безпосередньо пов'язані з очікуваннями від близьких стосунків: тривожність і уникнення. О. Погоріла та О. Виноградов здійснили українськомовну адаптацію ECR-R і зазначають, що ця методика спрямована на вимірювання тривожності та уникання в осіб, які перебувають у романтичних стосунках, а ці параметри дають змогу аналізувати поведінку у взаємодії з романтичним партнером (Погоріла & Виноградов, 2024: 97). Для аналізу образу ідеального партнера це має принципове значення, оскільки дозволяє співвіднести бажані характеристики партнера з очікуваною моделлю близькості.

У роботах, присвячених україномовній адаптації психодіагностичних інструментів, наголошується, що адаптація методик не зводиться до перекладу, а потребує перевірки психометричних властивостей, надійності та валідності. М. Казанжи та Ю. Вторнікова обґрунтовують потребу в україномовних методиках діагностики прив'язаності й підкреслюють, що використання адаптованого інструментарію є важливою умовою коректного психологічного дослідження (Казанжи & Вторнікова, 2022: 41-42). У поєднанні з адаптацією ECR-R, здійсненою О. Погорілою та О. Виноградовим, це створює підставу для використання методики в українській вибірці.

Прив'язаність не тотожна загальному рівню емоційності чи потребі в любові. Її зміст точніше розкривається через очікування щодо безпеки зв'язку. Тривожність вказує на потребу в підтвердженні значущості й чутливість до можливої втрати партнера. Уникнення пов'язане з потребою зберігати

автономію й контролювати рівень емоційного залучення. Тому ECR-R дає можливість дослідити не просто наявність або відсутність потреби в близькості, а якісно різні способи її переживання.

Отже, прив'язаність поглиблює розуміння уявлень про близькі стосунки, оскільки пояснює не тільки те, які риси партнера людина вважає бажаними, а й те, яку модель емоційної взаємодії вона очікує. Бажаний партнер може уявлятися як стабільний, підтверджувальний, чуйний і доступний або як автономний, ненав'язливий і такий, що поважає особисті межі. Ці очікування не є випадковими. Вони пов'язані з тим, як людина переживає близькість, залежність, підтримку, дистанцію й можливість бути емоційно відкритою у стосунках.

Узагальнення розглянутих підходів дає підстави розглядати прив'язаність як один із ключових психологічних чинників, що доповнює аналіз образу ідеального подружнього партнера. Якщо цінності й гендерні установки пояснюють соціально-ціннісний та рольовий зміст партнерських очікувань, то прив'язаність розкриває їхній емоційно-регулятивний вимір. Уявлення про ідеального подружнього партнера формується не лише як сукупність бажаних якостей, а й як очікувана модель безпечної близькості. Саме тому аналіз тривожності й уникнення у прив'язаності є необхідним для емпіричного вивчення гендерних особливостей уявлень про образ ідеального подружнього партнера.

Висновки до розділу 1

Теоретичний аналіз дав підстави розглядати образ ідеального подружнього партнера як внутрішню модель близьких стосунків, яку людина сприймає як прийнятну, безпечну й значущу для себе. Його зміст не обмежується переліком окремих рис іншої людини. За цими рисами стоять очікування довіри, емоційної безпеки, підтримки, відповідальності, стабільності та певного способу взаємодії у парі. Тому бажаний партнер постає

не лише як носій конкретних особистісних якостей, а як учасник тієї моделі подружнього життя, яку людина вважає психологічно комфортною.

Образ ідеального подружнього партнера має багаторівневу структуру. У ньому поєднуються уявлення про бажані якості партнера, очікування емоційної близькості, ціннісні орієнтири щодо шлюбу й партнерства, а також бачення поведінки партнера у реальних життєвих ситуаціях. Такий образ не є статичним «портретом» людини. Він виконує функцію психологічного орієнтира, за допомогою якого особистість оцінює можливу сумісність, прийнятність стосунків і перспективу спільного життя.

Зміст партнерських очікувань пов'язаний із ціннісною системою особистості. Якщо для людини пріоритетними є безпека і стабільність, у бажаному партнері більшої ваги набувають надійність, передбачуваність і готовність до відповідальності. Орієнтація на автономію посилює потребу в повазі до особистих меж і права на самостійний вибір. Цінності турботи, доброзичливості та взаємності підвищують значущість емоційної підтримки, прийняття і партнерської залученості. Через це уявлення про ідеального подружнього партнера відображають не тільки романтичні уподобання, а й глибші життєві пріоритети людини.

Гендерні установки конкретизують партнерські очікування через уявлення про ролі чоловіка й жінки у парі. Вони впливають на те, як людина бачить розподіл відповідальності, побутових обов'язків, емоційної підтримки, професійної самореалізації, батьківства й участі у прийнятті рішень. При цьому традиційні та егалітарні погляди не завжди існують у чистому вигляді. У реальних очікуваннях щодо партнера можуть поєднуватися прагнення до рівності, взаємоповаги й підтримки з окремими традиційними уявленнями про сімейні функції.

Особливості прив'язаності пояснюють, чому подібні цінності або гендерні погляди не завжди формують однакові очікування щодо партнера. Спосіб переживання близькості визначає, як людина сприймає емоційну доступність, дистанцію, підтримку, автономію і стабільність у стосунках. За вираженішої тривожності більш значущими можуть ставати підтвердження

любові, постійність, чуйність і готовність партнера до емоційного контакту. За вираженішого уникнення більшої ваги набувають ненав'язливість, повага до меж, самостійність і відсутність надмірного емоційного тиску.

Розглянуті теоретичні положення визначають логіку подальшого емпіричного дослідження. Гендерні особливості уявлень про ідеального подружнього партнера варто аналізувати не лише через зміст бажаних характеристик партнера, а й через їхній зв'язок із ціннісними орієнтаціями, гендерними установками та особливостями прив'язаності. У такому розумінні партнерські очікування постають як складна психологічна система, у якій поєднуються особистий досвід, соціальні уявлення про ролі та індивідуальний спосіб переживання близькості.

РОЗДІЛ 2

ОРГАНІЗАЦІЯ ТА МЕТОДИКА ЕМПІРИЧНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ ГЕНДЕРНИХ ОСОБЛИВОСТЕЙ УЯВЛЕНЬ ПРО ІДЕАЛЬНОГО ПОДРУЖНЬОГО ПАРТНЕРА

2.1. Організація емпіричного дослідження та характеристика вибірки

Емпіричне дослідження спрямовувалося на виявлення гендерних особливостей уявлень про образ ідеального подружнього партнера та аналіз психологічних показників, пов'язаних із цими уявленнями. Основна увага зосереджувалася на тому, які міжособистісні характеристики респонденти вважають бажаними для подружнього партнера, а також як ці очікування співвідносяться з ціннісними орієнтаціями, гендерними установками й особливостями прив'язаності у близьких стосунках.

Логіка емпіричного дослідження впливає з теоретичних положень, розкритих у першому розділі роботи. Образ ідеального подружнього партнера розглядається не як окремий перелік бажаних рис, а як психологічна система уявлень про бажану модель близьких стосунків. Для його вивчення обрано комплексний підхід, що охоплює кілька груп показників: соціально-демографічні характеристики респондентів, рівень вираженості гендерних установок, структуру ціннісних орієнтацій, тривожність і уникання у прив'язаності, а також бажаний міжособистісний профіль ідеального подружнього партнера.

На початку емпіричного етапу було виокремлено концептуальну та операційну моделі дослідження. Концептуальна модель фіксує теоретичну логіку зв'язку між досліджуваними явищами, а операційна модель показує, через які конкретні показники, методики та статистичні процедури ці явища вивчалися.

Концептуальна модель дослідження передбачає, що центральним конструктором є уявлення респондентів про образ ідеального подружнього партнера. Емпірично цей образ розкривається через бажаний міжособистісний профіль партнера. Стать респондента використано як групувальний критерій

для виявлення гендерних відмінностей, а гендерні установки, ціннісні орієнтації та особливості прив'язаності розглянуто як психологічні характеристики, пов'язані зі змістом партнерських і подружніх очікувань.

Таблиця 2.1

Концептуальна модель емпіричного дослідження

Елемент моделі	Зміст у межах дослідження
Центральний конструкт	уявлення про образ ідеального подружнього партнера; саме цей конструкт визначає предмет емпіричного аналізу
Групувальний критерій	стать респондентів: жіноча та чоловіча групи; цей критерій використано для виявлення гендерних відмінностей
Пов'язані психологічні показники	гендерні установки, ціннісні орієнтації та особливості прив'язаності; вони розглядаються як характеристики, пов'язані зі змістом партнерських очікувань
Емпіричний прояв образу партнера	бажаний міжособистісний профіль ідеального подружнього партнера, що конкретизує очікуваний стиль поведінки партнера у стосунках
Аналітичний результат	опис загальних тенденцій, визначення гендерних відмінностей, встановлення взаємозв'язків між показниками та формування практичних рекомендацій

Таблиця 2.2

Операційна модель емпіричного дослідження

Компонент операційної моделі	Операційне визначення в дослідженні
Соціально-демографічні характеристики	стать, вік, сімейний стан / досвід стосунків; джерело даних - соціально-демографічна анкета; спосіб аналізу - частоти, відсотки та опис вибірки
Гендерні установки	загальний бал Gender Bias та рівень вираженості установок; методика - Gender Bias Quiz; аналіз - описова статистика, U-критерій Манна-Вітні та кореляція Спірмена
Ціннісні орієнтації	10 базових цінностей за PVQ-21 III. Шварца; аналіз - описова статистика, порівняння жіночої й чоловічої груп та кореляційний аналіз
Особливості прив'язаності	показники ECR-R: очікування емоційної віддачі, боязнь розриву, інтимність, інтеракція, надійність партнера; аналіз - описова статистика, порівняння груп і кореляції
Образ ідеального подружнього партнера	типи міжособистісної поведінки за методикою Т. Лірі з модифікованою інструкцією: авторитарний, егоїстичний, агресивний, підозрілий, покірливий, залежний, доброзичливий, альтруїстичний
Практичний результат	напрями психологічного супроводу партнерських і подружніх очікувань, сформульовані на основі інтерпретації емпіричних результатів

Отже, концептуальна модель задає змістову логіку емпіричного дослідження, а операційна модель конкретизує спосіб її перевірки через

систему показників, методик і статистичних процедур. Така побудова дала змогу перейти від теоретичного розуміння образу ідеального подружнього партнера до його емпіричного аналізу в контексті гендерних відмінностей і взаємозв'язків між досліджуваними показниками.

Мета емпіричного етапу полягала в дослідженні гендерних особливостей уявлень про образ ідеального подружнього партнера та визначенні їхнього зв'язку з ціннісними орієнтаціями, гендерними установками й особливостями прив'язаності у романтичних стосунках.

Відповідно до мети визначено такі завдання емпіричного дослідження:

1. охарактеризувати вибірку респондентів за соціально-демографічними показниками;
2. виявити загальні особливості уявлень респондентів про ідеального подружнього партнера;
3. порівняти показники чоловічої та жіночої груп за досліджуваними параметрами;
4. проаналізувати зв'язки між уявленнями про бажаного партнера, ціннісними орієнтаціями, гендерними установками та особливостями прив'язаності.

Дослідження проводилося у форматі онлайн-опитування за допомогою *Google Forms*. Такий спосіб збору даних обрано з огляду на можливість отримання стандартизованих відповідей, зручність залучення респондентів незалежно від місця їхнього перебування та подальше перенесення результатів до електронної таблиці для статистичної обробки. Перед початком опитування учасники ознайомлювалися з короткою інформацією про мету дослідження, добровільний характер участі, анонімність відповідей і використання отриманих даних лише в узагальненому вигляді для підготовки дипломної роботи.

Участь у дослідженні була добровільною. Респондентам повідомлялося, що опитування не передбачає правильних або неправильних відповідей, оскільки значення має їхня особиста думка та власний досвід. Це мало значення з огляду на зміст дослідження, адже частина питань стосувалася не лише

загальних соціальних поглядів, а й уявлень про близькі стосунки, гендерні ролі, цінності та бажані характеристики партнера. Анонімність відповідей знижувала ймовірність соціально бажаного реагування й створювала більш нейтральні умови для заповнення опитувальника.

До вибірки залучалися респонденти чоловічої та жіночої статі, які могли оцінити власні уявлення про ідеального подружнього партнера. Критеріями включення до вибірки були повнолітній вік, згода на участь в опитуванні, заповнення всіх обов'язкових блоків анкети та здатність відповідати на питання, пов'язані з романтичними або подружніми очікуваннями. Наявність актуальних романтичних стосунків не визначалася як обов'язкова умова участі, оскільки дослідження було спрямоване не лише на аналіз наявного партнерського досвіду, а й на вивчення уявлень про бажаного подружнього партнера.

Загальна кількість респондентів становила 91 особу. Серед них було 60 жінок (65,9%) та 31 чоловік (34,1%). Вік учасників дослідження коливався від 18 до 64 років. За сімейним станом і досвідом романтичних стосунків вибірка охоплювала респондентів, які не перебували у стосунках, перебували у романтичних стосунках, перебували у шлюбі або цивільному шлюбі, а також мали досвід попередніх тривалих романтичних стосунків, але на момент опитування не перебували у стосунках. Такий склад вибірки дає змогу врахувати різний рівень особистого досвіду близьких стосунків і водночас зосередити аналіз на уявленнях про бажаний образ подружнього партнера.

Емпіричне дослідження здійснювалося у кілька етапів:

- на першому етапі уточнено теоретичну логіку дослідження, визначено основні психологічні показники та підібрано психодіагностичний інструментарій.
- на другому етапі підготовлено онлайн-форму, що містила соціально-демографічну анкету й блоки психодіагностичних методик.
- третій етап передбачав збір відповідей респондентів.
- на четвертому етапі отримані дані перенесено до електронної таблиці, перевірено повноту заповнення анкет і підготовлено матеріал до статистичної обробки.

– на завершальному етапі здійснювався кількісний і якісний аналіз результатів відповідно до завдань дослідження.

Структура опитування відповідала логіці досліджуваної проблеми. Перший блок містив соціально-демографічні питання, необхідні для опису вибірки за статтю, віком і сімейним станом, досвідом стосунків. Другий блок був спрямований на виявлення гендерних установок. Третій блок стосувався ціннісних орієнтацій респондентів. Четвертий блок охоплював особливості прив'язаності у близьких стосунках. П'ятий блок дав змогу визначити бажаний міжособистісний профіль ідеального подружнього партнера.

Отримані емпіричні дані використовувалися для опису загальних тенденцій уявлень респондентів про ідеального подружнього партнера, порівняння чоловічої та жіночої груп, а також для встановлення взаємозв'язків між досліджуваними показниками. Така організація дослідження забезпечила перехід від теоретичного аналізу партнерських очікувань до їх емпіричного вивчення в контексті гендерних особливостей.

2.2. Обґрунтування психодіагностичного інструментарію дослідження

Для реалізації мети емпіричного дослідження було використано комплекс психодіагностичних інструментів, спрямованих на вивчення гендерних установок, ціннісних орієнтацій, особливостей прив'язаності у романтичних стосунках та бажаного міжособистісного профілю ідеального подружнього партнера. Добір методик здійснювався відповідно до логіки теми дослідження, оскільки уявлення про ідеального подружнього партнера розглядаються не ізольовано, а у зв'язку з системою цінностей, гендерними переконаннями, досвідом близькості та очікуваними характеристиками партнера.

Для отримання соціально-демографічних даних було використано коротку анкету, що охоплювала питання статі, віку та сімейного стану / досвіду романтичних стосунків респондентів. Її застосування дало змогу описати вибірку дослідження та надалі здійснити порівняння показників чоловічої і жіночої груп. Бланк анкети подано в додатку А.

Для вивчення гендерних установок було використано Опитувальник гендерних установок / Gender Bias Quiz в українській адаптації Т. О. Костіної та І. С. Булах. Методика дає змогу визначити рівень вираженості традиційних або стереотипних уявлень щодо ролей чоловіків і жінок у сімейній, професійній та соціальній сферах. Її використання є доцільним у межах цієї роботи, оскільки гендерні установки можуть впливати на те, які якості респонденти вважають бажаними для подружнього партнера, як вони уявляють розподіл ролей у парі та які очікування пов'язують із чоловіком або жінкою у близьких стосунках. Опитувальник містить 20 тверджень, які оцінюються за чотирибальною шкалою від «повністю не погоджуюся» до «повністю погоджуюся». Бланк методики та схема інтерпретації результатів подані в додатку Б (Костіна & Булах, 2021).

Для визначення ціннісних орієнтацій респондентів було використано Портретний опитувальник цінностей Ш. Шварца / PVQ-21. Методика спрямована на виявлення базових цінностей особистості через оцінку коротких описів людей, для яких певні життєві орієнтири є значущими. У межах дослідження ця методика використовується для з'ясування того, які цінності можуть бути пов'язані з партнерськими і подружніми очікуваннями. Зокрема, орієнтація на традиції може бути пов'язана з очікуванням стабільності, сімейності й дотримання соціальних норм; орієнтація на самостійність – із потребою в автономії та повазі до особистих меж; доброзичливість – із цінуванням турботи, підтримки й емоційної залученості партнера. Отже, результати за цією методикою дають змогу розглядати образ ідеального подружнього партнера у зв'язку з індивідуальною системою життєвих пріоритетів респондента. Бланк методики та ключ до обробки результатів наведені в додатку В (Schwartz, 2021).

Для дослідження особливостей прив'язаності у романтичних стосунках було використано The Experiences in Close Relationships-Revised / ECR-R в українськомовній адаптації О. М. Погорілої та О. Г. Виноградова. Методика спрямована на вивчення особливостей переживання близькості, довіри, емоційної залежності, страху втрати партнера та готовності до саморозкриття у романтичних стосунках. Її застосування є доцільним, оскільки уявлення про

ідеального подружнього партнера можуть бути пов'язані з тим, як людина переживає близькість, емоційну безпеку та надійність партнера.

Методика містить 36 тверджень, які оцінюються за семибальною шкалою. У межах цього дослідження обробка результатів здійснювалася за п'ятьма змістовими показниками: очікуванням емоційної віддачі, боязню розриву стосунків, інтимністю, інтеракцією та надійністю партнера. Очікування емоційної віддачі й боязнь розриву стосунків використовувалися для характеристики тривожного компонента прив'язаності. Інтимність та інтеракція розглядалися як показники готовності до близькості, відкритості й взаємодії з партнером. Надійність партнера відображала рівень довіри, очікування стабільності та сприйняття партнера як емоційно доступного.

У межах дослідження типи прив'язаності окремо не виділялися, оскільки аналіз був спрямований на змістові показники переживання близькості у романтичних стосунках. Бланк методики, шкала відповідей і ключ до обробки результатів подані в додатку Г (Погоріла & Виноградов, 2024).

Безпосереднє вивчення уявлень респондентів про бажані характеристики ідеального подружнього партнера здійснювалося за допомогою методики діагностики міжособистісних відносин Т. Лірі. Методика ґрунтується на міжособистісній моделі особистості, у якій типи ставлення до інших людей розглядаються через систему міжособистісних орієнтацій у координатах домінування – підпорядкування та дружелюбність – ворожість (Leary, 1957). У межах цієї роботи методику використано з уточненою інструкцією: респонденти оцінювали не власні риси, а відповідність запропонованих характеристик їхньому уявленню про ідеального подружнього партнера. Методика містить 128 тверджень, зміст яких не змінювався; змінено лише інструкцію відповідно до мети дослідження. Отримані дані інтерпретувалися як бажаний міжособистісний профіль партнера. Бланк методики, модифіковану інструкцію та ключ до обробки результатів подано в додатку Д.

Застосування зазначеного комплексу методик дає змогу побудувати емпіричне дослідження у двох взаємопов'язаних напрямках. Перший напрям передбачає опис уявлень респондентів про ідеального подружнього партнера

через бажані міжособистісні характеристики. Другий напрям спрямований на виявлення того, як ці уявлення пов'язані з гендерними установками, ціннісними орієнтаціями та особливостями прив'язаності у романтичних стосунках. Така структура інструментарію відповідає змісту роботи й забезпечує можливість порівняння результатів чоловічої та жіночої груп.

2.3. Методи обробки та інтерпретації емпіричних даних

Обробка емпіричних даних передбачала послідовне впорядкування відповідей респондентів, кодування показників, розрахунок результатів за кожною методикою та подальший статистичний аналіз відповідно до завдань дослідження. Така логіка дала змогу не лише описати загальні тенденції уявлень про ідеального подружнього партнера, а й порівняти показники чоловічої та жіночої груп, а також виявити зв'язки між досліджуваними психологічними характеристиками.

На першому етапі відповіді респондентів, отримані за допомогою *Google Forms*, були перенесені до електронної таблиці. Кожному учаснику дослідження було присвоєно умовний код, що дало змогу зберегти анонімність і водночас забезпечити зручність подальшої обробки даних. Після цього здійснювалася перевірка повноти заповнення анкет, коректності відповідей і відповідності даних критеріям включення до вибірки. Анкети з пропущеними відповідями в обов'язкових блоках або з технічними помилками підлягали окремому перегляду перед включенням до загального масиву даних.

Соціально-демографічні показники оброблялися за допомогою кількісного підрахунку та відсоткового розподілу. Стать респондентів використовувалася як основна групувальна змінна для подальшого порівняння чоловічої та жіночої груп. Вік аналізувався через мінімальне, максимальне та середнє значення. Сімейний стан і досвід романтичних стосунків розглядалися як додаткові характеристики вибірки, що дають змогу точніше описати контингент дослідження.

Обробка результатів за опитувальником гендерних установок здійснювалася шляхом підрахунку сумарного бала за всіма твердженнями.

Відповіді оцінювалися за чотирибальною шкалою, де вищий бал свідчив про більшу вираженість традиційних або стереотипних гендерних уявлень. Після підрахунку загального показника результати інтерпретувалися за рівнями вираженості гендерних установок: низьким, середнім, високим і дуже високим. Це дало змогу визначити, якою мірою респонденти схильні підтримувати традиційні уявлення про ролі чоловіків і жінок у соціальній, професійній та сімейній сферах.

Результати за Портретним опитувальником цінностей Ш. Шварца / PVQ-21 оброблялися з урахуванням особливостей шкали відповідей. У первинному варіанті методики нижчий бал означає більшу схожість респондента з описаною людиною, а отже, більшу значущість відповідної цінності. Для зручності подальшої статистичної обробки відповіді перекодовувалися у зворотному порядку: після перекодування вищий бал свідчив про більшу вираженість певної ціннісної орієнтації.

За ключем методики, поданим у додатку В, для кожної цінності обчислювався середній показник за відповідними твердженнями. Аналіз охоплював десять ціннісних орієнтацій: самостійність, владу, універсалізм, досягнення, безпеку, стимуляцію, конформність, традицію, гедонізм і доброзичливість. Отримані показники використовувалися для визначення індивідуальної структури ціннісних пріоритетів респондентів та подальшого аналізу їхнього зв'язку з уявленнями про ідеального подружнього партнера.

За методикою ECR-R обробка даних здійснювалася шляхом розрахунку середніх показників за групами тверджень, поданими в ключі до методики в додатку Г. У межах дослідження було визначено п'ять змістових показників: «очікування емоційної віддачі», «боязнь розриву стосунків», «інтимність», «інтеракція» та «надійність партнера».

Показники «очікування емоційної віддачі» та «боязнь розриву стосунків» використовувалися для характеристики тривожного компонента прив'язаності. Вони відображали занепокоєння респондента щодо стабільності стосунків, потребу в емоційному підтвердженні з боку партнера, страх відкидання або втрати емоційного зв'язку.

Показники «інтимність» та «інтеракція» розглядалися як характеристики готовності до близькості, відкритого обговорення труднощів, саморозкриття, довіри та підтримання контакту з партнером. Вищі значення за цими показниками свідчили про більшу готовність до емоційного зближення та взаємодії у романтичних стосунках.

Показник «надійність партнера» розглядався як окремий змістовий показник, що відображав готовність респондента покладатися на партнера, довіряти йому та сприймати його як стабільного й емоційно доступного у близьких стосунках.

Інтерпретація результатів здійснювалася за рівнями вираженості середніх показників: значення менше 3,5 бала відповідало низькому рівню, від 3,5 до 4,5 бала – середньому рівню, понад 4,5 бала – високому рівню. У межах цього дослідження типи прив'язаності окремо не виділялися, оскільки аналіз був спрямований на змістові показники переживання близькості, емоційної віддачі, боязні розриву стосунків, взаємодії та довіри до партнера.

Результати за методикою діагностики міжособистісних відносин Т. Лірі оброблялися відповідно до ключа, поданого в додатку Д. У межах дослідження методику використано з модифікованою інструкцією: респонденти оцінювали запропоновані характеристики не щодо себе, а щодо власного уявлення про ідеального подружнього партнера. Відповідь «Так» кодувалася як 1 бал, відповідь «Ні» – як 0 балів. За кожним із восьми факторів підраховувалася сума балів, максимальний показник за кожним фактором становив 16 балів.

До аналізу включалися такі типи міжособистісного ставлення: авторитарний, егоїстичний, агресивний, підозрілий, покірливий, залежний, доброзичливий та альтруїстичний. У контексті дослідження ці показники інтерпретувалися не як самооцінка респондента, а як вираженість відповідних міжособистісних характеристик в образі ідеального подружнього партнера. Низькі показники за певним типом свідчили про слабку представленість відповідних рис у бажаному образі партнера, тоді як вищі показники вказували на більшу значущість цього типу міжособистісної поведінки для респондента. Для інтерпретації використовувалися такі рівні: 0-4 бали – низька вираженість

типу, 5-8 балів – помірна, 9-12 балів – висока, 13-16 балів – дуже висока вираженість.

Описова статистика застосовувалася для первинної характеристики отриманих результатів. Для кількісних показників обчислювалися середнє значення, мінімальні та максимальні значення, а також показники розсіювання. Для якісних і категоріальних змінних визначалися частоти та відсоткові співвідношення. Це дало змогу описати структуру вибірки, рівень вираженості досліджуваних показників і провідні тенденції в уявленнях респондентів про ідеального подружнього партнера.

Для виявлення гендерних відмінностей результати чоловічої та жіночої груп порівнювалися за основними показниками дослідження. Порівняння охоплювало рівень вираженості гендерних установок, показники ціннісних орієнтацій, тривожність і уникання у прив'язаності, а також показники бажаного міжособистісного профілю ідеального подружнього партнера за методикою Т. Лірі. Такий аналіз дав змогу з'ясувати, чи відрізняються чоловіки й жінки за змістом партнерських очікувань і пов'язаними з ними психологічними характеристиками.

Для аналізу взаємозв'язків між досліджуваними показниками застосовувався кореляційний аналіз із використанням коефіцієнта рангової кореляції Спірмена. Його використання є доцільним, оскільки досліджувані показники отримані на основі шкальних відповідей і не потребують обов'язкового припущення про нормальний розподіл даних. Кореляційний аналіз дав змогу визначити, як уявлення про бажані характеристики ідеального подружнього партнера пов'язані з ціннісними орієнтаціями, гендерними установками та особливостями прив'язаності. Особлива увага приділялася зв'язкам між типами бажаного міжособистісного профілю партнера та такими показниками, як вираженість традиційних гендерних установок, значущість окремих цінностей, тривожність і уникання у прив'язаності.

Інтерпретація отриманих результатів здійснювалася з урахуванням теоретичної логіки дослідження. Показники методики Т. Лірі розглядалися як емпіричне відображення бажаного міжособистісного профілю ідеального

подружнього партнера. Гендерні установки інтерпретувалися як показники уявлень про ролі, відповідальність і прийнятну поведінку чоловіка й жінки у стосунках. Ціннісні орієнтації розглядалися як внутрішні життєві пріоритети, що можуть визначати значущість певних характеристик партнера. Показники прив'язаності використовувалися для пояснення того, як респонденти переживають близькість, підтримку, автономію та емоційну доступність у романтичних стосунках.

Статистична обробка емпіричних даних здійснювалася з використанням програми Jamovi. Для опису результатів застосовувалися методи описової статистики: середнє значення, стандартне відхилення, частоти та відсоткові розподіли. Для порівняння показників жіночої та чоловічої груп було використано U-критерій Манна–Вітні, оскільки дослідження передбачало зіставлення двох незалежних груп респондентів, нерівних за чисельністю. Для встановлення взаємозв'язків між досліджуваними показниками застосовувався коефіцієнт рангової кореляції Спірмена. Статистично значущими вважалися результати за рівня $p < 0,05$.

Отримані дані не інтерпретувалися як пряме відображення реального вибору партнера. У межах дослідження вони розглядалися як показники уявлень, очікувань і бажаних характеристик, які можуть впливати на сприймання близьких стосунків. Такий підхід відповідає меті роботи, оскільки предметом аналізу є не фактична подружня поведінка респондентів, а психологічний зміст образу ідеального подружнього партнера та його гендерні особливості.

Висновки до розділу 2

У другому розділі обґрунтовано організаційну й методичну основу, концептуальну та операційну моделі емпіричного дослідження гендерних особливостей уявлень про ідеального подружнього партнера. Концептуальна модель визначила логіку зв'язку між образом ідеального партнера, статтю респондентів, гендерними установками, ціннісними орієнтаціями та

особливостями прив'язаності. Операційна модель конкретизувала ці конструкти через відповідні показники, методики та способи статистичного аналізу.

У розділі визначено послідовність проведення емпіричного дослідження, описано вибірку, критерії участі респондентів, етапи збору даних і структуру онлайн-опитування. Це впорядковує емпіричну частину роботи й пояснює, за яким принципом будуть отримані та проаналізовані дані. Дослідження побудовано так, щоб порівняти відповіді чоловіків і жінок та виявити можливі відмінності в їхніх уявленнях про бажаного подружнього партнера.

Підібраний інструментарій відповідає змісту дослідження, оскільки дає змогу охопити основні показники, необхідні для аналізу образу ідеального подружнього партнера. Йдеться про соціально-демографічні характеристики респондентів, гендерні установки, ціннісні орієнтації, особливості прив'язаності та бажаний міжособистісний профіль партнера. Завдяки цьому образ ідеального подружнього партнера розглядається не відокремлено, а у зв'язку з тими психологічними характеристиками, які можуть впливати на зміст партнерських очікувань.

Окремо визначено порядок обробки результатів: кодування відповідей, підрахунок показників за методиками, застосування описової статистики, порівняння чоловічої та жіночої груп і проведення кореляційного аналізу. Така послідовність дає можливість не лише описати отримані дані, а й зіставити їх між собою відповідно до мети дослідження. Другий розділ формує методичну базу для подальшого аналізу гендерних особливостей уявлень про ідеального подружнього партнера.

РОЗДІЛ 3

ЕМПІРИЧНИЙ АНАЛІЗ ГЕНДЕРНИХ ОСОБЛИВОСТЕЙ УЯВЛЕНЬ ПРО ІДЕАЛЬНОГО ПОДРУЖНЬОГО ПАРТНЕРА

3.1. Загальна характеристика уявлень респондентів про ідеального подружнього партнера та пов'язаних із ними психологічних показників

Емпіричний аналіз розпочинається з характеристики вибірки та основних психологічних показників, які розкривають загальний зміст уявлень респондентів про ідеального подружнього партнера. Такий порядок викладу дає змогу окреслити загальний профіль респондентів, з'ясувати провідні тенденції у сфері гендерних установок, ціннісних орієнтацій, прив'язаності та очікуваних характеристик бажаного партнера.

На першому етапі результати розглядаються за всією вибіркою без поділу за статтю. Це необхідно для встановлення загальної емпіричної картини дослідження, тоді як окремий аналіз жіночої та чоловічої груп дає змогу виявити специфіку прояву досліджуваних характеристик залежно від статевої належності респондентів. Така логіка аналізу дає можливість спочатку визначити загальні тенденції, а вже після цього перейти до виявлення гендерних відмінностей.

У дослідженні взяла участь 91 особа. Усі респонденти повністю заповнили соціально-демографічну анкету та запропоновані психодіагностичні методики, тому всі анкети були включені до статистичної обробки. Узагальнені соціально-демографічні характеристики вибірки представлено в таблиці 3.1.

Таблиця 3.1

Соціально-демографічна характеристика вибірки дослідження

Показник	Категорія / значення	Кількість осіб	%
Загальна кількість респондентів	—	91	100,0
Стать	жіноча	60	65,9
	чоловіча	31	34,1
Вік	мінімальне значення	18	—
	максимальне значення	64	—
	середнє значення	32,53	—
	медіана	30	—

Сімейний стан / досвід стосунків	не перебувають у стосунках	20	22,0
	перебувають у романтичних стосунках	16	17,6
	перебувають у шлюбі / цивільному шлюбі	39	42,9
	мають досвід попередніх тривалих романтичних стосунків, але зараз не перебувають у стосунках	13	14,3
	інше	3	3,3

Вибірка дослідження представлена дорослими респондентами різного віку та з неоднаковим досвідом партнерських і подружніх стосунків. Віковий діапазон учасників становить від 18 до 64 років, середній вік – 32,53 року, медіана – 30 років. Такий розподіл дає змогу розглядати отримані дані не лише як відображення уявлень молоді, а як ширший зріз уявлень осіб дорослого віку про бажаного подружнього партнера.

За статтю у вибірці переважають жінки – 60 осіб, що становить 65,9% від загальної кількості учасників. Чоловічу групу склала 31 особа, або 34,1%. Нерівномірність чисельності груп не обмежує можливості загального описового аналізу, оскільки в цьому підрозділі результати узагальнюються за всією вибіркою. Водночас ця особливість вибірки буде врахована під час подальшого порівняння жіночої та чоловічої груп.

За сімейним станом і досвідом стосунків найбільшу частку становлять учасники, які перебувають у шлюбі або цивільному шлюбі, – 39 осіб, або 42,9%. Ще 16 респондентів (17,6%) перебувають у романтичних стосунках. Не перебувають у стосунках 20 осіб (22,0%), а 13 учасників (14,3%) мають досвід попередніх тривалих романтичних стосунків, але на момент опитування не мають актуальних партнерських взаємин. Варіант «інше» обрали 3 особи (3,3%). Така структура вибірки є змістово релевантною для дослідження, оскільки уявлення про ідеального подружнього партнера можуть формуватися як у процесі актуальних стосунків, так і на основі попереднього досвіду, очікувань та індивідуальних уявлень про бажану модель партнерства.

Подальший етап описового аналізу стосувався загального рівня вираженості гендерних установок. За методикою Gender Bias Quiz вищий сумарний бал відображає більшу вираженість традиційних або стереотипізованих уявлень щодо соціальних, професійних і сімейних ролей чоловіків та жінок. Мінімально можливий результат за методикою становить 20

балів, максимально можливий – 80 балів. У досліджуваній вибірці середній сумарний показник дорівнює 32,10 бала за стандартного відхилення 8,45. Мінімальне емпіричне значення становить 20 балів, максимальне – 72 бали.

Розподіл учасників дослідження за рівнями вираженості гендерних установок представлено в таблиці 3.2.

Таблиця 3.2

Розподіл респондентів за рівнями вираженості гендерних установок

Рівень вираженості гендерних установок	Діапазон балів	Кількість осіб	%
Низький рівень	20–35	65	71,4
Середній рівень	36–50	24	26,4
Високий рівень	51–65	1	1,1
Дуже високий рівень	66–80	1	1,1
Разом	–	91	100,0

У загальній вибірці переважає низький рівень вираженості гендерних установок: його зафіксовано у 65 осіб, що становить 71,4% від загальної кількості учасників. Це вказує на те, що більшість респондентів не схильна підтримувати жорсткий традиційний розподіл соціальних, професійних і сімейних ролей за ознакою статі. Отриманий розподіл відображає переважну орієнтацію вибірки на гендерну рівність, гнучкість рольових очікувань і визнання рівних можливостей для жінок та чоловіків.

Середній рівень вираженості гендерних установок виявлено у 24 респондентів, або 26,4% вибірки. Це означає, що частина учасників загалом може поділяти ідею гендерної рівності, але водночас зберігати окремі традиційні уявлення про ролі чоловіка і жінки у професійній, соціальній чи сімейній сферах. Такий розподіл показує, що гендерні погляди респондентів не є повністю однорідними, а містять певну варіативність у сприйнятті ролей, обов’язків і поведінкових очікувань.

Високий і дуже високий рівні вираженості гендерних установок представлені поодинокими випадками: по одному респонденту в кожній категорії, що становить по 1,1% вибірки. Отже, виразна орієнтація на традиційні або стереотипізовані гендерні уявлення не є типовою для досліджуваної сукупності. У контексті вивчення образу ідеального подружнього партнера ці дані мають аналітичне значення, оскільки гендерні установки можуть бути пов’язані з очікуваннями щодо відповідальності, турботи,

автономії, фінансової ролі, емоційної включеності та розподілу обов'язків у парі.

Ціннісні орієнтації респондентів визначалися за Портретним опитувальником цінностей Ш. Шварца PVQ-21. Під час обробки відповідей було здійснено перекодування, після якого вищий бал відображав більшу вираженість відповідної цінності. Звернення до ціннісної сфери в цьому дослідженні пов'язане з тим, що партнерські й подружні очікування формуються не лише під впливом досвіду стосунків, а й відповідно до життєвих пріоритетів особистості. Описові показники ціннісних орієнтацій представлено в таблиці 3.3.

Таблиця 3.3

Описові показники ціннісних орієнтацій респондентів за PVQ-21

Ціннісна орієнтація	М	SD	Ранг
Самостійність	4,39	0,93	1
Універсалізм	4,28	0,93	2
Гедонізм	4,25	1,28	3
Безпека	4,14	1,31	4
Досягнення	4,09	1,26	5
Доброзичливість	3,94	1,05	6
Влада	3,64	1,12	7
Стимуляція	3,60	1,30	8
Конформність	3,08	1,03	9
Традиція	2,96	0,96	10

Примітка. М – середнє значення; SD – стандартне відхилення.

У структурі ціннісних орієнтацій найвищий середній показник має самостійність (М=4,39; SD=0,93). Для досліджуваної вибірки це означає виражену значущість свободи вибору, незалежності, здатності самостійно ухвалювати рішення та діяти відповідно до власних переконань. У контексті уявлень про ідеального подружнього партнера така ціннісна орієнтація може бути пов'язана з очікуванням партнерства, у якому зберігаються особисті межі, автономія та право кожного з партнерів на власну позицію.

Другу позицію посідає універсалізм (М=4,28; SD=0,93), що відображає значущість рівності, толерантності, розуміння інших людей і прийняття відмінностей. У сфері партнерських і подружніх очікувань цей показник може

вказувати на орієнтацію на взаємну повагу, готовність враховувати позицію партнера, прийняття його індивідуальних особливостей і відхід від жорстких рольових приписів.

Третім за вираженістю є гедонізм ($M=4,25$; $SD=1,28$). Він пов'язаний із цінністю задоволення, позитивних емоцій, приємного проведення часу та суб'єктивної насиченості життя. У сприйнятті бажаного партнера це може проявлятися через очікування емоційної привабливості стосунків, здатності партнера підтримувати позитивний емоційний фон, розділяти спільні інтереси й створювати відчуття психологічного комфорту у взаємодії.

До групи достатньо виражених належать також безпека ($M=4,14$; $SD=1,31$), досягнення ($M=4,09$; $SD=1,26$) і доброзичливість ($M=3,94$; $SD=1,05$). Їх поєднання показує, що для учасників дослідження значущими залишаються стабільність, передбачуваність, особисті результати, підтримка близьких людей і збереження позитивних міжособистісних зв'язків. У площині подружніх очікувань це може виявлятися в бажанні бачити партнера відповідальним, надійним, здатним до підтримки й водночас активним у реалізації власних життєвих цілей.

Нижчі середні значення отримано за цінностями влади ($M=3,64$; $SD=1,12$), стимуляції ($M=3,60$; $SD=1,30$), конформності ($M=3,08$; $SD=1,03$) і традиції ($M=2,96$; $SD=0,96$). Найнижчий ранг традиції вказує на те, що збереження усталених сімейних або культурних звичаїв не є провідним ціннісним орієнтиром для більшості опитаних. Невисока позиція конформності також показує, що дотримання правил, уникнення осуду та підпорядкування зовнішнім очікуванням не формують ядра ціннісної структури вибірки. У поєднанні з високим показником самостійності це характеризує загальну ціннісну спрямованість респондентів як більш автономну, ніж нормативно-традиційну.

Профіль ціннісних орієнтацій респондентів за PVQ-21 представлено на рисунку 3.1.

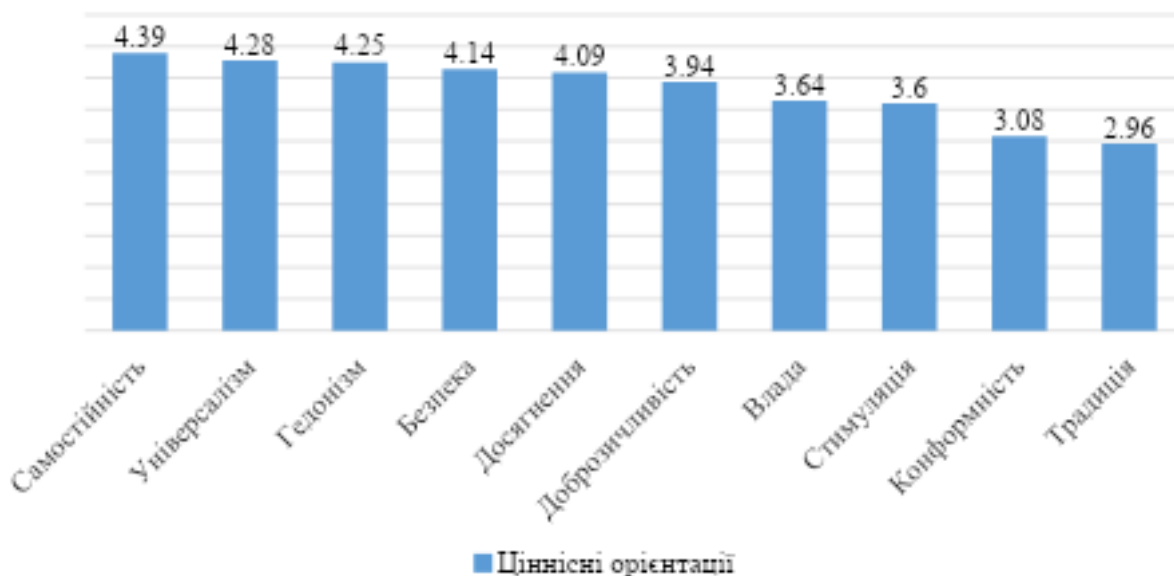

Рис. 3.1. Профіль ціннісних орієнтацій респондентів за PVQ-21

Загальна структура ціннісних орієнтацій відображає поєднання автономії, рівності, емоційної насиченості життя, безпеки та підтримки близьких людей. Для досліджуваної проблеми це суттєво, оскільки образ ідеального подружнього партнера формується не відокремлено від життєвих пріоритетів особистості. Висока значущість самостійності, універсальності й безпеки може бути пов'язана з очікуванням такого партнерства, у якому бажаний партнер сприймається не лише як джерело емоційної підтримки, а й як людина, з якою можливо зберігати рівноправність, довіру та особистісну автономію.

Після характеристики ціннісної сфери було розглянуто особливості прив'язаності у романтичних стосунках. За методикою ECR-R визначено п'ять змістових показників: очікування емоційної віддачі, боязнь розриву стосунків, інтимність, інтеракція та надійність партнера. Очікування емоційної віддачі й боязнь розриву стосунків відображають тривожний компонент прив'язаності, пов'язаний із потребою в підтвердженні любові, страхом втрати стосунків і чутливістю до можливої емоційної дистанції. Інтимність та інтеракція характеризують готовність до близькості, відкритості, взаємодії й обговорення проблем із партнером. Надійність партнера розкриває рівень довіри, очікування стабільності та сприйняття партнера як емоційно доступного.

Описові показники за шкалами ECR-R представлено в таблиці 3.4.

Описові показники прив'язаності респондентів за ECR-R

Показник	M	SD	Змістова тенденція
Очікування емоційної віддачі	3,09	1,45	помірна вираженість потреби в емоційному підтвердженні
Боязнь розриву стосунків	3,58	1,03	помірна вираженість тривоги щодо стабільності стосунків
Інтимність	4,20	0,56	достатня готовність до емоційної близькості
Інтеракція	5,12	0,98	висока орієнтація на взаємодію з партнером
Надійність партнера	4,47	0,90	достатньо виражене очікування стабільності й довіри

Примітка. M – середнє значення; SD – стандартне відхилення.

Найвищий середній показник за методикою ECR-R отримано за шкалою інтеракції ($M=5,12$; $SD=0,98$). Це характеризує загальну орієнтацію учасників на взаємодію з партнером, обговорення проблем, комунікативну включеність і готовність підтримувати контакт у близьких стосунках. У площині уявлень про ідеального подружнього партнера такий результат може означати, що бажана модель взаємин пов'язується не лише з емоційною прихильністю, а й з активною міжособистісною взаємодією.

Другу позицію посідає надійність партнера ($M=4,47$; $SD=0,90$). Цей показник відображає очікування довіри, стабільності та передбачуваності у стосунках. Для образу ідеального подружнього партнера надійність є однією з базових характеристик, через які може оцінюватися придатність партнера до тривалих стосунків або шлюбу.

Достатню вираженість має також інтимність ($M=4,20$; $SD=0,56$). Отримане значення вказує на те, що у загальній вибірці не простежується виражена тенденція до емоційного уникання. Навпаки, респонденти радше орієнтовані на прийнятну для себе близькість, відкритість і можливість емоційного зближення з партнером. Невелике стандартне відхилення свідчить про відносну однорідність відповідей за цією шкалою, тобто готовність до близькості є досить стабільною характеристикою вибірки.

Очікування емоційної віддачі ($M=3,09$; $SD=1,45$) та боязнь розриву стосунків ($M=3,58$; $SD=1,03$) мають помірну вираженість. Це означає, що частина учасників потребує підтвердження любові, уваги й емоційної включеності партнера, однак ці переживання не домінують у загальному

профілі прив'язаності. Дещо вищий показник боязні розриву стосунків порівняно з очікуванням емоційної віддачі може вказувати на значущість стабільності, передбачуваності та впевненості в партнері для психологічного сприйняття близьких взаємин.

Узагальнення результатів за ECR-R показує, що для досліджуваної вибірки характерне поєднання орієнтації на взаємодію, емоційну близькість і довіру до партнера з помірно вираженим тривожним компонентом. Такий профіль є змістово важливим для подальшого аналізу, оскільки спосіб переживання близькості може бути пов'язаний із тим, які характеристики людина приписує ідеальному подружньому партнеру: емоційну доступність, турботливість, стабільність, готовність до діалогу або здатність підтримувати безпечну дистанцію.

Після розгляду ціннісних орієнтацій і особливостей прив'язаності логічним є перехід до аналізу образу ідеального подружнього партнера за методикою Т. Лірі. У цьому дослідженні методика використовувалася не для самооцінки учасників, а для визначення тих міжособистісних характеристик, які вони приписують бажаному подружньому партнеру. Відповідно, отримані дані відображають не особистісний профіль самих респондентів, а очікуваний міжособистісний профіль партнера у близьких стосунках.

За методикою Т. Лірі було проаналізовано вісім типів міжособистісної поведінки: авторитарний, егоїстичний, агресивний, підозрілий, покірливий, залежний, доброзичливий та альтруїстичний. Описові показники представлено в таблиці 3.5.

Таблиця 3.5

**Описові показники образу ідеального подружнього партнера за методикою
Т. Лірі**

Тип міжособистісної поведінки	M	SD	Змістова вираженість	Ранг
Авторитарний	9,01	3,18	висока	1
Альтруїстичний	8,23	2,27	на межі помірної та високої	2
Доброзичливий	7,19	2,15	помірна	3
Егоїстичний	6,63	1,92	помірна	4

Агресивний	6,11	1,82	помірна	5
Покірливий	5,62	1,75	помірна	6
Залежний	5,30	2,12	помірна	7
Підозрілий	2,47	2,15	низька	8

Примітка. М – середнє значення; SD – стандартне відхилення.

У профілі образу ідеального подружнього партнера найвищий середній показник отримано за авторитарним типом міжособистісної поведінки ($M=9,01$; $SD=3,18$). У цьому випадку авторитарність не варто зводити лише до очікування домінування або владності. За помірно-високої вираженості цей тип може відображати бажання бачити партнера впевненим, рішучим, здатним брати на себе відповідальність, ухвалювати рішення та бути опорою у складних ситуаціях. Водночас значення стандартного відхилення вказує на помітну варіативність відповідей, тобто така характеристика не є однаково бажаною для всіх учасників дослідження.

Другу позицію в загальному профілі посідає альтруїстичний тип ($M=8,23$; $SD=2,27$). Його середнє значення перебуває на верхній межі помірної вираженості й наближається до високого рівня. Це показує, що уявлення про ідеального подружнього партнера значною мірою пов'язані з очікуванням турботливості, готовності допомагати, емоційної включеності, підтримки та орієнтації на потреби близької людини. У системі подружніх очікувань альтруїстичний компонент може відображати потребу в партнері, який не обмежується формальним виконанням сімейних ролей, а демонструє реальну участь у житті іншого.

Третім за вираженістю є доброзичливий тип ($M=7,19$; $SD=2,15$). Його позиція у верхній частині профілю вказує на значущість м'якості, відкритості, готовності до співпраці, прийняття, комунікативної гнучкості та підтримувальної взаємодії. У поєднанні з альтруїстичним типом цей результат окреслює ядро образу ідеального подружнього партнера, у якому відповідальність поєднується з підтримкою, доброзичливістю та готовністю до взаємодії.

Середні позиції в профілі займають егоїстичний ($M=6,63$; $SD=1,92$), агресивний ($M=6,11$; $SD=1,82$), покірливий ($M=5,62$; $SD=1,75$) та залежний ($M=5,30$; $SD=2,12$). Їх помірна вираженість може означати, що з бажаного

образу партнера не повністю вилучаються такі характеристики, як самоствердження, наполегливість, здатність відстоювати власну позицію, поступливість або потреба в емоційному зв'язку. Однак ці риси не формують провідної частини очікуваного міжособистісного профілю.

Найнижчий середній показник отримано за підозрілим типом ($M=2,47$; $SD=2,15$). Це означає, що недовіра, дистанційованість, настороженість, емоційна закритість або очікування прихованих мотивів не належать до бажаних характеристик партнера. У контексті подружніх очікувань такий результат узгоджується з високою значущістю довіри, відкритості та емоційної безпеки у сприйнятті бажаного партнера.

Профіль образу ідеального подружнього партнера за методикою Т. Лірі представлено на рисунку 3.2.

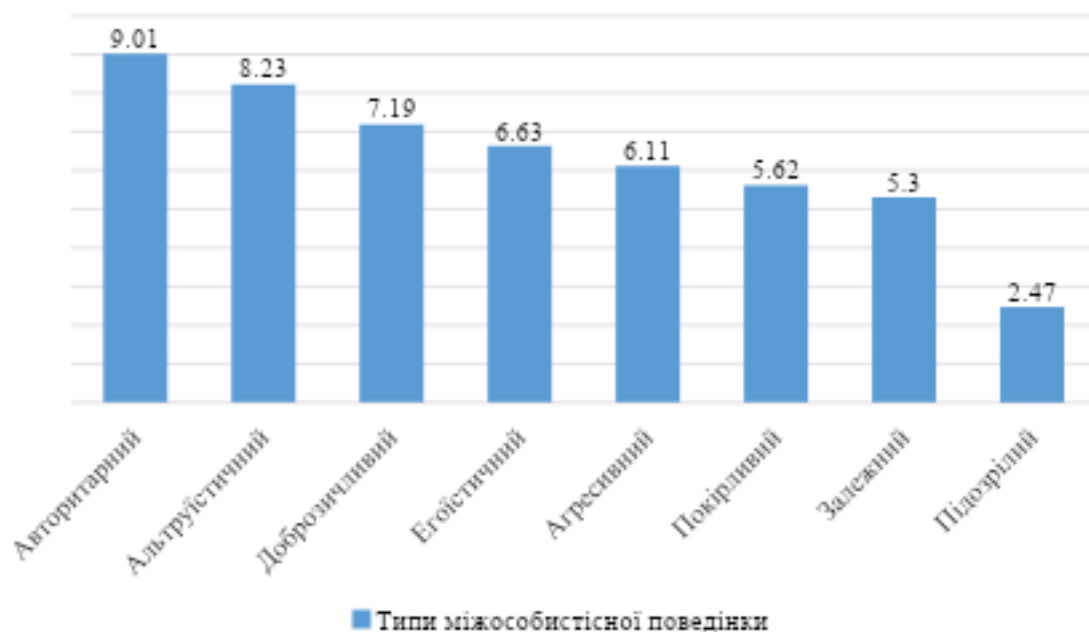

Рис. 3.2. Профіль образу ідеального подружнього партнера за методикою Т. Лірі

Узагальнений профіль за методикою Т. Лірі засвідчує, що образ ідеального подружнього партнера у вибірці не обмежується м'якістю, турботливістю чи емоційною підтримкою. Найбільш вираженим є авторитарний компонент, який у контексті партнерських очікувань може відображати потребу в упевненості, відповідальності та здатності партнера бути стабільною опорою. Водночас високі позиції альтруїстичного й доброзичливого типів уточнюють

зміст цієї очікуваної відповідальності: вона не пов'язується з жорстким контролем, а радше поєднується з турботою, прийняттям, підтримкою та готовністю до співпраці.

Загальний образ ідеального подружнього партнера має складну психологічну структуру. У ньому поєднуються очікування впевненості й відповідальності, орієнтація на підтримку, доброзичливість, готовність до взаємодії та низька бажаність недовіри або емоційної закритості. Такий профіль узгоджується із загальними характеристиками ціннісних орієнтацій і прив'язаності, оскільки респонденти загалом орієнтовані на автономію, рівність, безпеку, взаємодію та довіру в близьких стосунках.

Проведений описовий аналіз показав, що уявлення про ідеального подружнього партнера пов'язані не лише з бажаними особистісними якостями іншої людини, а й із ширшим психологічним контекстом: ціннісними пріоритетами, гендерними установками та особливостями переживання близькості. У загальній вибірці переважає низький рівень вираженості стереотипізованих гендерних установок; найвищими ціннісними орієнтаціями є самостійність, універсалізм, гедонізм і безпека; у сфері прив'язаності найбільш вираженими є інтеракція, надійність партнера та інтимність.

Таким чином, уявлення респондентів про бажаного подружнього партнера поєднують очікування відповідальності, упевненості, підтримки, доброзичливості та готовності до емоційної взаємодії. Низька вираженість підозрілого типу вказує на те, що недовіра й дистанційованість не належать до бажаного профілю партнера. Отримана загальна характеристика створює основу для подальшого порівняльного аналізу, у якому буде з'ясовано, як досліджувані показники проявляються у жіночій і чоловічій групах.

3.2. Гендерні відмінності у ціннісних орієнтаціях, гендерних установках, прив'язаності та уявленнях про ідеального подружнього партнера

Порівняння жіночої та чоловічої груп уточнює, які з досліджуваних психологічних характеристик мають гендерну специфіку. Після загальної характеристики вибірки логічним є зіставлення гендерних установок, ціннісних орієнтацій, показників прив'язаності та уявлень про ідеального подружнього партнера. Такий підхід дає можливість не обмежуватися констатацією відмінностей між групами, а простежити, у яких саме компонентах вони виявляються найбільш виразно.

До порівняння було залучено 91 респондента, серед яких 60 жінок і 31 чоловік. Нерівномірність чисельності груп не перешкоджає статистичному зіставленню, проте потребує обережності в інтерпретації отриманих результатів. Для порівняння жіночої та чоловічої груп використано U-критерій Манна-Вітні, розрахований у програмі Jamovi. Статистично значущими вважалися відмінності за рівня $p < 0,05$.

Аналіз охоплював чотири групи показників: гендерні установки за Gender Bias Quiz, ціннісні орієнтації за PVQ-21, особливості прив'язаності за ECR-R та характеристики образу ідеального подружнього партнера за методикою Т. Лірі. Така послідовність відповідає логіці емпіричного дослідження: спочатку розглядаються загальні соціально-психологічні орієнтації респондентів, а далі – уявлення про бажаного партнера.

Порівняння було розпочато із загального рівня гендерних установок у жіночій і чоловічій групах. За методикою Gender Bias Quiz вищий сумарний бал відображає більшу вираженість традиційних або стереотипізованих уявлень щодо соціальних, професійних і сімейних ролей чоловіків та жінок. Дані цього зіставлення подано в таблиці 3.6.

Таблиця 3.6

Порівняння жіночої та чоловічої груп за загальним балом Gender Bias Quiz

Показник	Жінки, M±SD	Чоловіки, M±SD	U	p	Інтерпретація
Gender Bias, загальний бал	29,50±6,16	37,13±10,00	465,5	0,0001	статистично значуща відмінність

За даними таблиці 3.6, середній показник гендерних установок у чоловічій групі є вищим, ніж у жіночій: 37,13 бала проти 29,50 бала. Різниця між групами є статистично значущою ($U=465,5$; $p=0,0001$). У межах досліджуваної вибірки це відображає вищу вираженість традиційних або стереотипізованих гендерних уявлень у чоловіків порівняно з жінками.

Водночас отриманий результат не варто тлумачити як однорідну характеристику всієї чоловічої групи, оскільки всередині неї також наявна варіативність відповідей. На рівні групового порівняння простежується чітка різниця: жіноча група більшою мірою орієнтована на гендерну рівність і гнучкість рольових очікувань, тоді як у чоловічій групі сильніше представлені традиційні уявлення про ролі чоловіка і жінки. У контексті досліджуваної проблеми це має змістове значення, оскільки гендерні установки можуть співвідноситися з очікуваннями щодо відповідальності, автономії, фінансового внеску, турботи, емоційної включеності та розподілу обов'язків у парі.

Щоб конкретизувати виявлену відмінність, було проаналізовано розподіл жінок і чоловіків за рівнями вираженості гендерних установок. Дані подано в таблиці 3.7.

Таблиця 3.7

Розподіл жінок і чоловіків за рівнями вираженості гендерних установок

Рівень вираженості гендерних установок	Жінки, n	Жінки, %	Чоловіки, n	Чоловіки, %
Низький рівень	50	83,3	15	48,4
Середній рівень	10	16,7	14	45,2
Високий рівень	0	0,0	1	3,2
Дуже високий рівень	0	0,0	1	3,2
Разом	60	100,0	31	100,0

Розподіл за рівнями конкретизує виявлену різницю між групами. У жіночій групі низький рівень вираженості гендерних установок мають 50 осіб, що становить 83,3%. Середній рівень зафіксовано у 10 жінок (16,7%), тоді як високий і дуже високий рівні не виявлені. Така структура відповідей відображає

переважну орієнтацію жіночої групи на гендерну рівність і меншу підтримку жорсткого традиційного розподілу ролей.

У чоловічій групі розподіл є менш однорідним. Низький рівень мають 15 осіб (48,4%), середній – 14 осіб (45,2%). Окрім цього, по одному респонденту продемонстрували високий і дуже високий рівні вираженості гендерних установок (по 3,2%). Порівняно з жіночою групою тут помітно більшою є частка осіб із середнім, високим і дуже високим рівнями, що узгоджується з попереднім висновком про сильнішу представленість традиційних або стереотипізованих гендерних уявлень серед чоловіків у досліджуваній вибірці.

Після аналізу гендерних установок було розглянуто ціннісні орієнтації, визначені за Портретним опитувальником цінностей Ш. Шварца PVQ-21. У підрозділі 3.1 було встановлено, що в загальній вибірці найвищими є самотійність, універсалізм, гедонізм і безпека. Порівняння жіночої та чоловічої груп уточнює, чи зберігається така структура в обох групах, а також за якими цінностями простежуються статистично підтверджені відмінності.

Дані порівняння ціннісних орієнтацій подано в таблиці 3.8.

Таблиця 3.8

Порівняння жіночої та чоловічої груп за ціннісними орієнтаціями PVQ-21

Ціннісна орієнтація	Жінки, M±SD	Чоловіки, M±SD	U	p	Інтерпретація
Самотійність	4,50±0,83	4,18±1,08	764	0,160	відмінність незначуща
Влада	3,88±1,06	3,19±1,10	590	0,004	статистично значуща відмінність
Універсалізм	4,50±0,82	3,86±1,01	599	0,005	статистично значуща відмінність
Досягнення	4,26±1,30	3,76±1,15	709	0,063	тенденція
Безпека	4,37±1,34	3,71±1,17	644	0,016	статистично значуща відмінність
Стимуляція	3,75±1,31	3,32±1,26	755	0,141	відмінність незначуща
Конформність	3,05±1,03	3,15±1,03	843	0,461	відмінність незначуща
Традиція	2,92±0,97	3,02±0,95	857	0,538	відмінність незначуща
Гедонізм	4,40±1,23	3,95±1,34	748	0,125	відмінність незначуща
Доброзичливість	4,03±1,01	3,76±1,12	822	0,362	відмінність незначуща

Примітка. M – середнє значення; SD – стандартне відхилення; U – значення U-критерію Манна–Вітні.

Порівняння ціннісних орієнтацій показує, що статистично значущі гендерні відмінності виявлено за трьома цінностями: владою, універсалізмом і

безпекою. Усі вони мають вищі середні значення у жіночій групі. За іншими цінностями відмінності не досягають рівня статистичної значущості, тому їх можна розглядати лише як описові розбіжності між групами.

Найвиразніша різниця простежується за цінністю влади: у жіночій групі середнє значення становить 3,88 бала, у чоловічій – 3,19 бала ($U=590$; $p=0,004$). Цей результат потребує обережного тлумачення, оскільки в контексті PVQ-21 влада не обов'язково пов'язана з прагненням до домінування у близьких стосунках. Вона може відображати значущість соціального статусу, ресурсності, впливу, матеріальної забезпеченості або контролю над життєвими обставинами. У жіночій групі вищий показник влади може співвідноситися з більшою значущістю суб'єктності, самостійності та можливості впливати на власне життя.

Статистично значуща відмінність також встановлена за універсалізмом: жінки мають вищий середній показник ($M=4,50$; $SD=0,82$), ніж чоловіки ($M=3,86$; $SD=1,01$), за результатами U-критерію Манна-Вітні ($U=599$; $p=0,005$). Це відображає сильнішу орієнтацію жіночої групи на рівність, толерантність, прийняття відмінностей і розуміння інших людей. У сфері партнерських і подружніх очікувань така ціннісна орієнтація може бути пов'язана з очікуванням взаємної поваги, емоційної чутливості, гнучкості у розподілі ролей і здатності партнера враховувати індивідуальність іншої людини.

За цінністю безпеки також виявлено статистично значущу різницю: у жіночій групі середнє значення становить 4,37 бала, у чоловічій – 3,71 бала ($U=644$; $p=0,016$). Така відмінність може відображати більшу значущість стабільності, передбачуваності, захищеності та зниження невизначеності для жінок у досліджуваній вибірці. У контексті образу ідеального подружнього партнера це може проявлятися в очікуванні надійності, відповідальності, емоційної стабільності та здатності партнера підтримувати безпечний простір близьких стосунків.

За досягненням простежується тенденція до вищого показника у жіночій групі ($M=4,26$; $SD=1,30$) порівняно з чоловічою ($M=3,76$; $SD=1,15$), однак $p=0,063$ не дає підстав говорити про статистично значущу відмінність. Подібна

ситуація спостерігається за гедонізмом, стимуляцією, самостійністю і доброзичливістю: у жіночій групі середні значення дещо вищі, але ці відмінності не підтверджені статистично. Тому їх варто розглядати як описові тенденції, а не як встановлені гендерні відмінності.

Окремо потрібно розмежувати результати за традицією і конформністю. За обома шкалами статистично значущих відмінностей між жіночою та чоловічою групами не виявлено. Отримані дані не підтверджують припущення про більшу традиційність однієї з груп саме на рівні ціннісних орієнтацій PVQ-21. Цей результат варто відрізнити від показників Gender Bias Quiz: чоловіча група справді має вищий рівень стереотипізованих гендерних установок, однак за цінностями традиції та конформності статистично значущих відмінностей не встановлено.

Профіль ціннісних орієнтацій у жіночій і чоловічій групах представлено на рисунку 3.3.

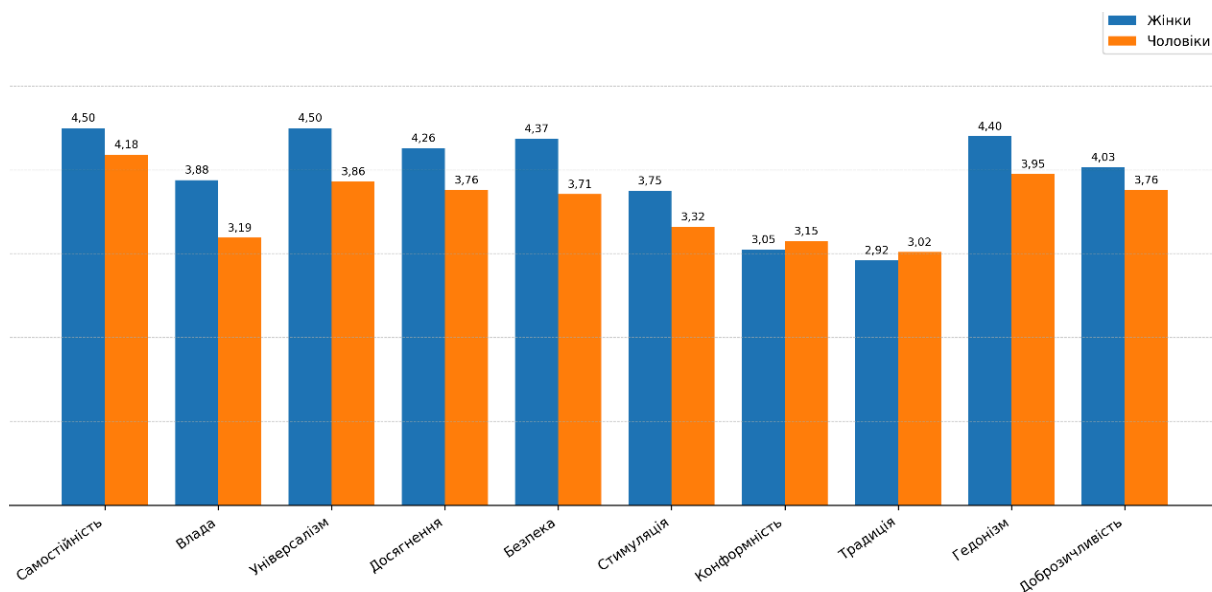

Рис. 3.3. Профіль ціннісних орієнтацій у жіночій і чоловічій групах за PVQ-21

Порівняльний профіль показує, що жіноча група має вищі середні значення за більшістю ціннісних орієнтацій, однак статистично підтвердженими є лише відмінності за владою, універсализмом і безпекою. Це підкреслює вибіркового характер гендерних відмінностей у ціннісній сфері. Найбільш змістово пов'язаними з темою дослідження є універсализм і безпека, оскільки

вони співвідносяться з очікуваннями рівноправності, стабільності, прийняття та надійності в близьких стосунках.

Після ціннісних орієнтацій було проаналізовано особливості прив'язаності у романтичних стосунках. У підрозділі 3.1 було встановлено, що в загальній вибірці найбільш вираженими є інтеракція, надійність партнера та інтимність. Зіставлення жіночої та чоловічої груп уточнює, чи мають ці характеристики виражену гендерну специфіку.

Порівняння за шкалами ECR-R подано в таблиці 3.9.

Таблиця 3.9

**Порівняння жіночої та чоловічої груп за показниками прив'язаності
ECR-R**

Показник ECR-R	Жінки, M±SD	Чоловіки, M±SD	U	p	Інтерпретація
Очікування емоційної віддачі	3,07±1,54	3,13±1,28	902	0,814	відмінність незначуща
Боязнь розриву стосунків	3,55±1,10	3,64±0,91	859	0,552	відмінність незначуща
Інтимність	4,20±0,62	4,21±0,42	921	0,940	відмінність незначуща
Інтеракція	5,23±0,98	4,90±0,95	728	0,091	тенденція
Надійність партнера	4,49±0,97	4,42±0,77	867	0,593	відмінність незначуща

Примітка. M – середнє значення; SD – стандартне відхилення; U – значення U-критерію Манна-Вітні.

За показниками ECR-R статистично значущих відмінностей між жіночою та чоловічою групами не виявлено. Це стосується очікування емоційної віддачі, боязні розриву стосунків, інтимності та надійності партнера. У досліджуваній вибірці базові особливості переживання близькості, потреба у стабільності та довірі до партнера не мають різко вираженої гендерної специфіки.

За шкалою інтеракції середній показник у жіночій групі є дещо вищим (M=5,23; SD=0,98), ніж у чоловічій (M=4,90; SD=0,95). Однак p=0,091 не дає підстав розглядати цю різницю як статистично значущу. Її можна описувати лише як тенденцію до більшої орієнтації жінок на взаємодію з партнером, обговорення проблем і комунікативну включеність у близьких стосунках.

Подібність жіночої та чоловічої груп за більшістю показників ECR-R є суттєвою для інтерпретації образу ідеального подружнього партнера. Переживання близькості, потреба в надійності та очікування емоційної стабільності виявляються спільними для обох груп. Тому можливі гендерні відмінності в уявленнях про бажаного партнера навряд чи можна пояснювати різким розходженням у базових параметрах прив'язаності.

Після аналізу прив'язаності було розглянуто образ ідеального подружнього партнера. У підрозділі 3.1 було встановлено, що в загальному профілі за методикою Т. Лірі найвищі значення мають авторитарний, альтруїстичний і доброзичливий типи. Зіставлення жіночої та чоловічої груп уточнює, чи відрізняється очікуваний міжособистісний профіль бажаного партнера залежно від статі респондентів.

Дані цього порівняння подано в таблиці 3.10.

Таблиця 3.10

Порівняння жіночої та чоловічої груп за типами міжособистісної поведінки ідеального подружнього партнера за методикою Т. Лірі

Тип міжособистісної поведінки	Жінки, M±SD	Чоловіки, M±SD	U	p	Інтерпретація
Авторитарний	9,40±2,95	8,26±3,51	728	0,089	тенденція
Егоїстичний	6,35±1,64	7,16±2,30	711	0,062	тенденція
Агресивний	5,80±1,49	6,71±2,24	631	0,010	статистично значуща відмінність
Підозрілий	2,10±1,48	3,19±2,95	758	0,144	відмінність незначуща
Покірливий	5,52±1,67	5,81±1,90	815	0,329	відмінність незначуща
Залежний	5,45±2,00	5,00±2,32	847	0,485	відмінність незначуща
Доброзичливий	7,33±2,00	6,90±2,44	797	0,260	відмінність незначуща
Альтруїстичний	8,58±1,92	7,55±2,73	779	0,200	відмінність незначуща

Примітка. M — середнє значення; SD — стандартне відхилення; U — значення U-критерію Манна–Вітні.

За методикою Т. Лірі статистично значущу гендерну відмінність встановлено лише за агресивним типом міжособистісної поведінки. У чоловічій групі його середній показник є вищим (M=6,71; SD=2,24), ніж у жіночій (M=5,80; SD=1,49), за рівня p=0,010. У межах інтерпретації методики цей результат не варто ототожнювати з побутовим розумінням агресивності як бажаної конфліктності або ворожості партнера. У помірній вираженості

агресивний тип може відображати наполегливість, прямоту, критичність, вимогливість і здатність відстоювати власну позицію.

У чоловічій групі бажаний партнер частіше описується через характеристики більшої прямоти, наполегливості та здатності до самоствердження. Водночас середнє значення цього типу залишається в межах помірної вираженості, тому не йдеться про домінування агресивності в образі ідеального партнера. Виявлена відмінність має вибіркового характеру і стосується лише одного з восьми типів міжособистісної поведінки.

За авторитарним типом у жіночій групі середній показник є вищим ($M=9,40$; $SD=2,95$), ніж у чоловічій ($M=8,26$; $SD=3,51$), однак $p=0,089$ не дає підстав вважати цю різницю статистично значущою. Її можна розглядати лише як тенденцію до більшої значущості відповідальності, рішучості, упевненості та здатності партнера бути опорою саме у жіночій групі. Подібна ситуація простежується за альтруїстичним і доброзичливим типами: середні значення у жінок є вищими, але статистично значущих відмінностей не виявлено.

У чоловічій групі на рівні середніх значень вищими є егоїстичний, агресивний, підозрілий і покірливий типи. Проте статистично підтвердженою є лише різниця за агресивним типом. За егоїстичним типом $p=0,062$, що вказує тільки на тенденцію. Тому цей результат можна інтерпретувати обережно – як можливу більшу значущість для чоловічої групи таких характеристик бажаного партнера, як самостійність, виразність власної позиції або здатність до самоствердження, але без висновку про доведену гендерну відмінність.

За залежним, доброзичливим, альтруїстичним, покірливим і підозрілим типами статистично значущих відмінностей не виявлено. Це вказує на відносну подібність жіночої та чоловічої груп в оцінюванні низки характеристик бажаного партнера, пов'язаних із підтримкою, емоційною залученістю, поступливістю або потребою в близькості. Відмінності в образі ідеального подружнього партнера не мають тотального характеру, а проявляються лише в окремих компонентах очікуваного міжособистісного профілю.

Профіль образу ідеального подружнього партнера у жіночій і чоловічій групах за методикою Т. Лірі представлено на рисунку 3.4.

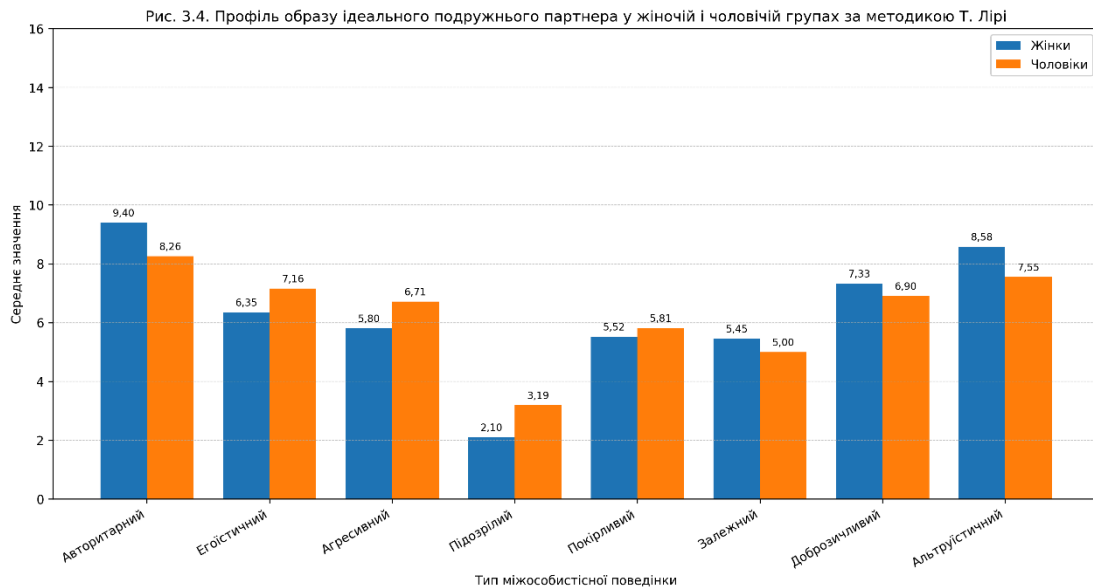

Рис. 3.4. Профіль образу ідеального подружнього партнера у жіночій і чоловічій групах за методикою Т. Лірі

Порівняльний профіль показує, що в жіночій групі на рівні середніх значень дещо вищими є авторитарний, залежний, доброзичливий і альтруїстичний типи. У чоловічій групі вищими є егоїстичний, агресивний, підозрілий і покірливий типи. Водночас статистично значущою виявилася лише відмінність за агресивним типом. Це підкреслює потребу розрізняти описові відмінності середніх значень і статистично підтвержені гендерні відмінності.

Узагальнення результатів підрозділу 3.2 показує, що гендерні відмінності у досліджуваній вибірці мають вибірковий характер і не охоплюють усі психологічні показники. Найбільш виразно вони проявляються у сфері гендерних установок: чоловіча група має вищий рівень Gender Bias, тобто сильнішу вираженість традиційних або стереотипізованих уявлень про ролі чоловіків і жінок. У ціннісній сфері статистично значущі відмінності встановлено за владою, універсалізмом і безпекою, причому всі три показники є вищими у жіночій групі.

За показниками прив'язаності ECR-R статистично значущих гендерних відмінностей не виявлено. Це вказує на відносну подібність жіночої та чоловічої груп у переживанні близькості, очікуванні емоційної віддачі, боязні розриву стосунків, інтимності та надійності партнера. Водночас за шкалою

інтеракції простежується тенденція до вищого середнього значення у жіночій групі, однак вона не досягає рівня статистичної значущості.

В образі ідеального подружнього партнера за методикою Т. Лірі статистично значуща відмінність встановлена лише за агресивним типом, який є вищим у чоловічій групі. Інші розбіжності між групами простежуються переважно на рівні середніх значень і не можуть розглядатися як статистично доведені. Отримані результати показують, що гендерна специфіка уявлень про бажаного партнера не є суцільною, а проявляється в окремих аспектах гендерних установок, ціннісної сфери та очікуваного міжособистісного профілю партнера.

Порівняння жіночої та чоловічої груп окреслює лише один аспект емпіричних результатів. Для глибшого розуміння образу ідеального подружнього партнера необхідно простежити, як досліджувані характеристики співвідносяться між собою. Тому подальший аналіз спрямовано на виявлення взаємозв'язків між гендерними установками, ціннісними орієнтаціями, особливостями прив'язаності та характеристиками образу ідеального подружнього партнера.

3.3. Взаємозв'язки між досліджуваними показниками та їх інтерпретація

Після загальної характеристики емпіричних результатів і порівняння жіночої та чоловічої груп було проведено кореляційний аналіз. Його метою було з'ясувати, як пов'язані між собою гендерні установки, ціннісні орієнтації, особливості прив'язаності у романтичних стосунках та характеристики образу ідеального подружнього партнера.

Кореляційний аналіз здійснювався за всією вибіркою респондентів ($N=91$) із використанням коефіцієнта рангової кореляції Спірмена. Обраний критерій застосовано для визначення напрямку й сили зв'язку між змінними без вимоги нормального розподілу даних. Позитивне значення коефіцієнта вказує на прямий зв'язок між змінними, за якого зі зростанням одного показника зростає інший. Негативне значення відображає обернений зв'язок. За силою зв'язку інтерпретувалися як слабкі за значень $r_s=0,10-0,29$, помірні – за $r_s=0,30-0,49$, відносно сильні — за $r_s \geq 0,50$. Статистично значущими вважалися зв'язки за рівня $p < 0,05$. Отримані кореляції розглядаються як статистичні взаємозв'язки між досліджуваними характеристиками і не трактуються як причинно-наслідковий вплив.

У подальшій інтерпретації враховано не всю кореляційну матрицю, а ті зв'язки, які мають безпосереднє психологічне значення для розуміння образу ідеального подружнього партнера. Основну увагу зосереджено на співвідношеннях між гендерними установками, ціннісними орієнтаціями, прив'язаністю та показниками методики Т. Лірі, оскільки саме вони найбільшою мірою відповідають меті дослідження.

Таблиця 3.11

Основні змістово значущі кореляційні зв'язки між досліджуваними показниками

Блок зв'язків	Показник 1	Показник 2	r_s	p	Напрямок і сила зв'язку
Гендерні установки та цінності	Gender Bias	Універсалізм	-0,273	0,009	обернений слабкий

Гендерні установки та цінності	Gender Bias	Безпека	-0,221	0,035	обернений слабкий
Цінності та образ партнера	Влада	Авторитарний тип	0,266	0,011	прямий слабкий
Цінності та образ партнера	Досягнення	Авторитарний тип	0,216	0,039	прямий слабкий
Цінності та образ партнера	Стимуляція	Авторитарний тип	0,214	0,042	прямий слабкий
Цінності та образ партнера	Гедонізм	Авторитарний тип	0,231	0,027	прямий слабкий
Цінності та образ партнера	Універсалізм	Доброзичливий тип	0,275	0,008	прямий слабкий
Цінності та образ партнера	Універсалізм	Альтруїстичний тип	0,331	0,001	прямий помірний
Цінності та образ партнера	Доброзичливість	Альтруїстичний тип	0,265	0,011	прямий слабкий
Цінності та образ партнера	Безпека	Залежний тип	0,289	0,005	прямий слабкий
Цінності та образ партнера	Традиція	Підозрілий тип	0,250	0,017	прямий слабкий
Прив'язаність та образ партнера	Очікування емоційної віддачі	Покірливий тип	0,327	0,002	прямий помірний
Прив'язаність та образ партнера	Очікування емоційної віддачі	Залежний тип	0,369	<0,001	прямий помірний
Прив'язаність та образ партнера	Боязнь розриву стосунків	Покірливий тип	0,403	<0,001	прямий помірний
Прив'язаність та образ партнера	Боязнь розриву стосунків	Залежний тип	0,253	0,015	прямий слабкий
Прив'язаність та образ партнера	Надійність партнера	Егоїстичний тип	-0,236	0,024	обернений слабкий
Цінності та прив'язаність	Стимуляція	Очікування емоційної віддачі	0,349	<0,001	прямий помірний
Цінності та прив'язаність	Стимуляція	Боязнь розриву стосунків	0,295	0,004	прямий слабкий
Цінності та прив'язаність	Стимуляція	Інтерація	-0,257	0,014	обернений слабкий
Цінності та прив'язаність	Стимуляція	Надійність партнера	-0,265	0,011	обернений слабкий
Цінності та прив'язаність	Традиція	Надійність партнера	-0,271	0,009	обернений слабкий

Примітка. r_s – коефіцієнт рангової кореляції Спірмена; p – рівень статистичної значущості.

Гендерні установки виявили статистично значущі зв'язки з окремими ціннісними орієнтаціями. За результатами аналізу, загальний бал Gender Bias має обернений зв'язок з універсалізмом ($r_s=-0,273$; $p=0,009$) і безпекою ($r_s=-0,221$; $p=0,035$). Обидва зв'язки є слабкими за силою, проте їхній напрям має змістове значення для інтерпретації гендерних уявлень.

Обернений зв'язок між Gender Bias і універсалізмом свідчить про те, що більша вираженість традиційних або стереотипізованих гендерних уявлень поєднується з нижчою орієнтацією на рівність, прийняття відмінностей, толерантність і розуміння інших людей. Цей результат узгоджується з попередньою інтерпретацією універсалізму як цінності, пов'язаної з гнучкістю ролевих очікувань і визнанням рівноправності у стосунках. У цьому контексті нижча вираженість універсалізму може співвідноситися з більш нормативним баченням ролей чоловіка і жінки.

Обернений зв'язок між Gender Bias і безпекою потребує обережного тлумачення. Він вказує на те, що більш стереотипізовані гендерні установки не обов'язково поєднуються з вищою потребою у стабільності й захищеності в ціннісній сфері. У досліджуваній вибірці орієнтація на безпеку радше пов'язана з ширшим уявленням про стабільні, передбачувані й психологічно комфортні стосунки, тоді як традиційність гендерних поглядів не є її прямим еквівалентом.

Статистично значущих зв'язків Gender Bias із показниками прив'язаності ECR-R не виявлено. Отже, рівень стереотипізованості гендерних установок у цій вибірці не має безпосереднього зв'язку з очікуванням емоційної віддачі, боязню розриву, інтимністю, інтеракцією або надійністю партнера. Такий результат уточнює співвідношення між гендерними уявленнями та переживанням близькості: у межах отриманих даних вони функціонують як відносно автономні психологічні характеристики.

Наступна група результатів стосується співвідношення ціннісних орієнтацій з образом ідеального подружнього партнера за методикою Т. Лірі. Найбільш змістовні кореляції виявлено між цінностями універсалізму, влади, досягнення, стимуляції, гедонізму, безпеки, доброзичливості та окремими типами міжособистісної поведінки бажаного партнера.

Авторитарний тип образу ідеального партнера має прямі слабкі зв'язки із владою ($r = 0,266$; $p = 0,011$), досягненням ($r = 0,216$; $p = 0,039$), стимуляцією ($r = 0,214$; $p = 0,042$) і гедонізмом ($r = 0,231$; $p = 0,027$). Така сукупність зв'язків показує, що очікування впевненого, рішучого й відповідального партнера співвідноситься з цінностями активності, результативності, ресурсності та

емоційної насиченості життя. У цьому випадку авторитарний тип не варто зводити лише до жорсткого домінування. У контексті образу ідеального подружнього партнера він радше відображає запит на суб'єктність, визначеність позиції, здатність до прийняття рішень і наявність внутрішньої опори.

Змістовно виразними є кореляції універсалізму з доброзичливим і альтруїстичним типами. Універсалізм прямо корелює з доброзичливим типом ($r=0,275$; $p=0,008$) та альтруїстичним типом ($r=0,331$; $p=0,001$). Другий зв'язок має помірну силу, тому належить до найбільш показових у цій частині результатів. Вища орієнтація на рівність, прийняття, толерантність і розуміння інших людей поєднується з більшою значущістю турботливості, підтримки, відкритості та готовності партнера враховувати потреби іншої людини.

Доброзичливість як цінність також прямо пов'язана з альтруїстичним типом образу партнера ($r=0,265$; $p=0,011$). Цей результат відображає узгодженість між власною ціннісною орієнтацією на підтримку близьких людей і очікуванням подібної спрямованості від бажаного партнера. Респонденти, для яких більш значущими є турбота, підтримка та позитивні міжособистісні стосунки, частіше надають значення альтруїстичним характеристикам у профілі ідеального подружнього партнера.

Безпека має прямий зв'язок із залежним типом ($r=0,289$; $p=0,005$). У контексті методики Т. Лірі цей результат можна інтерпретувати як співвіднесеність між потребою у стабільності та очікуванням емоційної прив'язаності, включеності або потреби в близькому зв'язку. Залежний тип у помірному вираженні не обов'язково означає небажану несамостійність партнера. Він може відображати очікування емоційної залученості, потреби у взаємності та орієнтації на збереження стосунків.

Традиція прямо корелює з підозрілим типом ($r=0,250$; $p=0,017$). Цей зв'язок є слабким, однак має психологічний зміст. Вища орієнтація на усталені норми, звичаї або звичні сценарії поведінки може частково поєднуватися з більшою настороженістю в очікуваному міжособистісному профілі партнера. Такий результат не передбачає категоричних висновків, проте окреслює

можливу співвіднесеність між нормативністю у ціннісній сфері та потребою в передбачуваності поведінки іншої людини.

Особливості прив'язаності також виявили зв'язки з образом ідеального подружнього партнера. Найбільш виразні кореляції простежуються між тривожним компонентом прив'язаності та покірливим і залежним типами за методикою Т. Лірі.

Очікування емоційної віддачі прямо пов'язане з покірливим типом ($r^2=0,327$; $p=0,002$) і залежним типом ($r^2=0,369$; $p<0,001$). Обидва зв'язки мають помірну силу. Більша потреба у підтвердженні любові, уваги та емоційної включеності партнера поєднується з більшою значущістю таких рис бажаного партнера, які відображають поступливість, прив'язаність, емоційну залежність або готовність орієнтуватися на стосунки.

Боязнь розриву стосунків також має прямий зв'язок із покірливим типом ($r^2=0,403$; $p<0,001$) і залежним типом ($r^2=0,253$; $p=0,015$). Найбільш виразним є зв'язок із покірливим типом. Це може свідчити про те, що страх втрати стосунків співвідноситься з потребою в такому партнері, який демонструє меншу конфліктність, більшу поступливість і готовність підтримувати емоційну стабільність у парі. Такий образ партнера може мати психологічну функцію зниження тривоги щодо можливого розриву, однак цей висновок слід розглядати саме в межах кореляційного зв'язку.

Надійність партнера має обернений зв'язок з егоїстичним типом ($r^2=-0,236$; $p=0,024$). Цей результат свідчить, що вища довіра до партнера, очікування його стабільності та емоційної доступності поєднуються з меншою значущістю егоїстичних характеристик у бажаному образі. За такої тенденції риси партнера, пов'язані із самозосередженістю, домінуванням власних інтересів або недостатньою увагою до потреб іншої людини, є менш бажаними для респондентів, орієнтованих на надійність і довіру в стосунках.

Інтимність не продемонструвала статистично значущих зв'язків із типами міжособистісної поведінки ідеального партнера. Це може вказувати на те, що готовність до близькості у цій вибірці не пов'язана безпосередньо з окремими характеристиками очікуваного міжособистісного профілю партнера за

методикою Т. Лірі. Водночас такий результат не зменшує значення інтимності як характеристики прив'язаності, а лише фіксує відсутність статистично підтверджених зв'язків у межах проведеного кореляційного аналізу.

Подальші результати стосуються співвідношення ціннісних орієнтацій із показниками прив'язаності. Найбільш послідовні кореляції виявлено за шкалою стимуляції. Вона прямо пов'язана з очікуванням емоційної віддачі ($r^2=0,349$; $p<0,001$) і боязню розриву стосунків ($r^2=0,295$; $p=0,004$), а також обернено пов'язана з інтеракцією ($r^2=-0,257$; $p=0,014$) і надійністю партнера ($r^2=-0,265$; $p=0,011$).

Такий комплекс зв'язків може вказувати на те, що вища орієнтація на новизну, емоційну насиченість, зміну вражень і активність у житті поєднується з більшою потребою в емоційному підтвердженні та водночас із меншою вираженістю стабільного комунікативного й довірчого компонента у стосунках. У цьому випадку стимуляція може співвідноситися з підвищеною емоційною чутливістю до динаміки близьких взаємин.

Традиція має обернений зв'язок із надійністю партнера ($r^2=-0,271$; $p=0,009$). Цей результат потребує обережного тлумачення: орієнтація на усталені зразки та звичні норми не завжди поєднується з переживанням партнера як надійного й емоційно доступного. Для частини респондентів нормативне бачення стосунків може не замінювати потреби у реальній довірі, стабільності та психологічній безпеці у взаємодії з партнером.

У блоці прив'язаності найбільш виразним є прямий зв'язок між очікуванням емоційної віддачі та боязню розриву стосунків ($r^2=0,701$; $p<0,001$). Він вказує на тісну поєднаність потреби в емоційному підтвердженні та страху втрати близьких взаємин. Водночас інтеракція має обернені зв'язки з очікуванням емоційної віддачі ($r^2=-0,403$; $p<0,001$) і боязню розриву стосунків ($r^2=-0,393$; $p<0,001$). Надійність партнера також обернено пов'язана з очікуванням емоційної віддачі ($r^2=-0,295$; $p=0,005$) і боязню розриву стосунків ($r^2=-0,278$; $p=0,008$). Це свідчить про те, що сильніше виражені тривожні очікування у стосунках співвідносяться з меншою впевненістю у стабільній взаємодії та надійності партнера.

Кореляційний аналіз показав, що уявлення про ідеального подружнього партнера пов'язані з ширшим психологічним контекстом, який охоплює ціннісні орієнтації, гендерні установки та особливості переживання близькості. Найбільш змістовними виявилися зв'язки між цінностями універсализму, доброзичливості, безпеки, влади, досягнення, стимуляції, гедонізму та окремими характеристиками бажаного партнера. Показники прив'язаності найбільш виразно співвідносяться з покірливим і залежним типами образу партнера, що вказує на роль емоційної потреби у стабільності, підтвердженні близькості та збереженні стосунків. Водночас отримані кореляції не слід тлумачити як причинно-наслідкові залежності, оскільки вони відображають лише узгодженість змін між досліджуваними показниками. На основі такого узагальнення надалі можуть бути сформульовані практичні рекомендації, спрямовані на усвідомлення партнерських очікувань, аналіз гендерних установок, розвиток довіри, емоційної саморегуляції та реалістичного сприйняття образу майбутнього або актуального подружнього партнера.

3.4. Практичні рекомендації щодо психологічного супроводу партнерських і подружніх очікувань

Проведений емпіричний аналіз показав, що уявлення про ідеального подружнього партнера не зводяться до переліку бажаних рис іншої людини. Вони пов'язані з ціннісними орієнтаціями, гендерними установками, потребою в безпеці, способом переживання близькості та очікуваннями щодо відповідальності, підтримки й надійності у стосунках. Тому психологічний супровід має бути спрямований не на формування узагальненої моделі «правильного» партнера, а на усвідомлення власних очікувань, перевірку їхньої реалістичності та відокремлення особистісно значущих критеріїв партнерства від стереотипних або тривожно зумовлених вимог.

Практичні рекомендації побудовано відповідно до тих психологічних характеристик, які виявилися найбільш значущими в описовому, порівняльному та кореляційному аналізі. Така структура допомагає перейти від емпіричних

результатів до конкретних напрямів консультативної, психоосвітньої або тренінгової роботи. Узагальнення цих напрямів подано в таблиці 3.12.

Таблиця 3.12

Напрями психологічного супроводу партнерських і подружніх очікувань за результатами емпіричного дослідження

Емпірична підстава	Напрямок психологічного супроводу	Практичні форми роботи
Провідними цінностями у вибірці є самостійність, універсалізм, гедонізм і безпека	Усвідомлення ціннісної основи партнерських очікувань	ранжування очікувань до партнера; вправа «Мої незмінні цінності у стосунках»; обговорення меж автономії та близькості
У більшості вибірки переважає низький рівень гендерних установок, але в чоловічій групі Gender Bias виражений сильніше	Аналіз гнучкості гендерних ролей у парі	обговорення очікувань щодо фінансів, побуту, турботи й емоційної участі; техніка «рольові домовленості»
У жіночій групі вищими є значення влади, універсалізму й безпеки	Узгодження очікувань щодо суб'єктності, рівноправності та стабільності	карта відповідальності в парі; обговорення змісту надійності, захищеності й рівноправності у стосунках
За ECR-R не виявлено статистично значущих гендерних відмінностей	Формування спільної мови емоційної близькості	психоосвіта про прив'язаність; вправи на формулювання емоційних потреб без звинувачень
В образі ідеального партнера провідними є авторитарний, альтруїстичний і доброзичливий типи	Уточнення реалістичного змісту бажаних характеристик партнера	вправа «Ідеальний / реальний / достатньо добрий партнер»; аналіз балансу відповідальності, турботи й контролю
У чоловічій групі вищим є агресивний тип за методикою Т. Лірі	Розмежування асертивності, прямої й конфліктності	психоосвіта про асертивність; аналіз меж наполегливості, критичності й тиску
Очікування емоційної віддачі та боязнь розриву пов'язані з покірливим і залежним типами	Робота з тривожним компонентом прив'язаності	щоденник тригерів; техніки саморегуляції; формування безпечного запиту на підтримку
Надійність партнера обернено пов'язана з егоїстичним типом	Уточнення критеріїв надійності та взаємності	вправа «ознаки надійності партнера»; аналіз поведінкових маркерів турботи, послідовності й відповідальності
Стимуляція пов'язана з очікуванням емоційної віддачі й боязню розриву та обернено пов'язана з інтеракцією і надійністю	Баланс емоційної насиченості та стабільності у стосунках	аналіз очікування «постійної емоційної інтенсивності»; розмежування новизни, нестабільності й психологічної безпеки

Практичний супровід варто починати з уточнення того, як людина уявляє ідеального партнера. У досліджуваній вибірці бажаний партнер постає не лише як турботливий або емоційно підтримувальний, а й як упевнений, відповідальний, здатний бути опорою. Тому в консультативній роботі потрібно з'ясовувати, який зміст людина вкладає в такі характеристики, як відповідальність, рішучість, турбота, доброзичливість, стабільність і здатність підтримувати. Одна й та сама риса може мати як конструктивне, так і проблемне наповнення. Наприклад, авторитарність може сприйматися як здатність брати відповідальність, але інколи набувати значення контролю або пригнічення. Альтруїстичність може відображати турботу і підтримку, проте в окремих випадках пов'язуватися з очікуванням самопожертви. Доброзичливість може означати відкритість до діалогу, але іноді підмінюватися униканням складних розмов.

У роботі з такими очікуваннями може застосовуватися вправа «Ідеальний партнер: бажане, реалістичне, небезпечне». Клієнт описує бажані риси партнера, після чого разом із психологом уточнює, які з них є справді необхідними для близьких стосунків, які залишаються бажаними, але не визначальними, а які можуть створювати напруження або вказувати на нереалістичні очікування. Наприклад, очікування «партнер має бути сильним» потребує конкретизації: чи йдеться про здатність підтримувати, приймати рішення, витримувати труднощі, чи про прагнення контролювати пару. Таке уточнення зменшує ризик ідеалізації та переводить абстрактний образ у площину конкретних поведінкових ознак.

Окремий напрям роботи пов'язаний із порівнянням трьох образів: «ідеальний партнер», «реальний партнер» і «достатньо добрий партнер». Це допомагає виявити розрив між очікуваним і реалістичним рівнем вимог. У практичній роботі не йдеться про знецінення потреб людини. Завдання полягає в тому, щоб відокремити базові критерії психологічної безпеки від бажань, які можуть бути надмірними або суперечливими. Наприклад, очікування максимальної відповідальності партнера може конфліктувати з бажанням повної рівноправності, якщо відповідальність фактично означає одностороннє

прийняття рішень. Такі суперечності потрібно виводити на рівень відкритого обговорення, а не залишати у формі неусвідомлених вимог.

Робота з гендерними установками має спиратися не на загальні декларації про рівність, а на аналіз конкретних рольових очікувань. У дослідженні більшість респондентів не продемонструвала високої підтримки стереотипізованих гендерних уявлень, однак порівняльний аналіз показав вищий рівень Gender Bias у чоловічій групі. У психологічному супроводі це потребує уваги не лише до образу партнера, а й до того, які соціальні ролі людина вважає «належними» для чоловіка або жінки у парі.

У консультативній або психоосвітній роботі можна аналізувати очікування щодо фінансової відповідальності, побутових обов'язків, турботи, емоційної участі, прийняття рішень і права на автономію. Наприклад, твердження «чоловік має забезпечувати сім'ю» або «жінка має відповідати за емоційний клімат у парі» не потребують прямого заперечення. Продуктивнішим є розгляд їхнього особистісного змісту. Психолог може допомогти клієнту з'ясувати, чи є це його власним переконанням, чи засвоєним соціальним приписом, який не був осмислений. У роботі з парою така тема може бути оформлена як вправа «рольові домовленості», у межах якої партнери визначають, які обов'язки вони готові брати на себе, які хочуть розподіляти спільно, а які потребують перегляду залежно від життєвих обставин.

Зв'язок Gender Bias з нижчою орієнтацією на універсалізм і безпеку вказує на потребу поєднувати роботу з гендерними установками з темами рівноправності, прийняття відмінностей і психологічної безпеки. Якщо людина сприймає роль партнера через жорсткий набір приписів, це може ускладнювати гнучке узгодження очікувань. У такій роботі потрібно розрізняти домовленість і стереотип. Домовленість передбачає добровільний розподіл ролей з урахуванням потреб обох партнерів, тоді як стереотип задає очікування без урахування конкретної людини та реальної ситуації в парі.

Значне місце в психологічному супроводі посідає робота з ціннісною основою партнерських очікувань. У досліджуваній вибірці провідними виявилися самостійність, універсалізм, гедонізм і безпека. Ці результати

вказують, що образ бажаного партнера формується на перетині потреби в автономії, рівноправності, емоційній насиченості та стабільності. У практичній роботі доцільно переводити запит із питання «якого партнера я хочу» до питання «які цінності я хочу реалізувати у стосунках».

Для цього може використовуватися ціннісна карта партнерства. Клієнт визначає п'ять головних цінностей у стосунках, після чого описує, як кожна з них має проявлятися у поведінці партнера і у власній поведінці. Наприклад, якщо провідною цінністю є безпека, потрібно уточнити, що саме створює це відчуття: фінансова стабільність, передбачуваність, вірність, спокійна комунікація, готовність підтримувати чи послідовність у діях. Якщо значущою є самотійність, варто обговорити, де проходить межа між автономією і дистанціюванням. Якщо людина високо цінує гедонізм, робота може бути спрямована на реалістичне узгодження потреби в емоційній привабливості стосунків із неминучістю рутинних або напружених періодів.

Кореляційні результати показали, що універсалізм пов'язаний із доброзичливим і альтруїстичним типами образу партнера, а доброзичливість як цінність — з альтруїстичним типом. У практичній роботі це може бути враховано через завдання, спрямовані на прийняття відмінностей, розвиток емпатійної позиції та здатність бачити партнера не лише через призму власних потреб. У цьому контексті корисним є порівняння двох формулювань: «яким партнер має бути для мене» і «якою людиною він може залишатися поруч зі мною». Таке розмежування підтримує більш партнерське сприйняття стосунків і знижує ризик перетворення образу ідеального партнера на перелік вимог.

Окремої уваги потребує цінність безпеки. У жіночій групі вона була статистично вищою, а в кореляційному аналізі безпека пов'язувалася із залежним типом образу партнера. Це означає, що потреба у стабільності може поєднуватися з очікуванням емоційної включеності та прив'язаності партнера. У практичній роботі потрібно допомогти людині розрізняти безпеку як надійність і безпеку як потребу в постійному підтвердженні близькості. Перша підтримує довіру, друга може посилювати тривогу і залежність від реакцій партнера.

Результати за ECR-R і кореляційний аналіз вказують на потребу окремо працювати з тривожним компонентом прив'язаності. Очікування емоційної віддачі та боязнь розриву стосунків мали помірну вираженість, а також були пов'язані з покірливим і залежним типами образу партнера. Це означає, що в частини осіб потреба в емоційному підтвердженні може поєднуватися з очікуванням партнера, який буде поступливим, емоційно залученим і орієнтованим на збереження стосунків навіть у складних ситуаціях.

У психологічному супроводі така тенденція потребує обережної роботи. Потреба в підтримці, любові та стабільності не є проблемною сама по собі. Напруження виникає тоді, коли ця потреба перетворюється на вимогу постійного доказу любові або на очікування, що партнер має знижувати тривогу власною поступливістю. У таких випадках може застосовуватися схема «мій тригер – моя реакція — моя потреба». Клієнт описує ситуації, у яких виникає страх віддалення або розриву, фіксує власні реакції та формулює потребу, що стоїть за цими переживаннями. Наприклад, за претензією «ти мало мені пишеш» може стояти потреба у передбачуваності, увазі або підтвердженні значущості.

Практичне завдання психолога полягає в тому, щоб переводити тривожні очікування з рівня неусвідомлених вимог до партнера в усвідомлені й прийнятні для діалогу запити. Замість формулювання «ти маєш довести, що любиш» клієнт може навчатися говорити: «мені важливо відчувати, що ти залишаєшся на зв'язку» або «мені потрібна підтримка, коли я тривожуся через дистанцію». Така робота знижує ймовірність контролюючої поведінки, звинувачень або перевірок партнера і водночас зберігає право людини на емоційну потребу.

Для осіб із вираженою боязню розриву можуть бути корисними щоденник тригерів, техніки самозаспокоєння перед складною розмовою, розрізнення фактів і тривожних інтерпретацій. Наприклад, відсутність швидкої відповіді від партнера може бути фактом, а висновок «мене більше не люблять» – інтерпретацією. Завдання психологічного супроводу полягає не в знеціненні переживань, а в тому, щоб допомогти людині відокремлювати реальні ознаки ненадійності партнера від реакцій, зумовлених тривогою.

Розвиток довіри й уточнення критеріїв надійності партнера становлять ще один прикладний напрям. Надійність партнера в дослідженні мала достатню вираженість і обернено пов'язувалася з егоїстичним типом. Практично це означає, що для респондентів, орієнтованих на довіру й стабільність, менш бажаними є риси партнера, пов'язані із самозосередженістю, домінуванням власних інтересів або недостатньою увагою до потреб іншого.

У роботі з цією темою бажано переходити від загального запиту «хочу надійного партнера» до конкретних поведінкових критеріїв. Клієнт може скласти перелік дій, які створюють для нього відчуття надійності: виконання домовленостей, здатність говорити про проблеми, послідовність у поведінці, участь у складних ситуаціях, готовність враховувати потреби іншого. Окремо потрібно розрізняти здорову автономію партнера й егоїстичну самозосередженість. Автономія означає право людини на власні інтереси, час і межі; егоїстичність проявляється тоді, коли потреби іншого систематично ігноруються.

Значущим є також баланс між емоційною насиченістю та стабільністю. Стимуляція була пов'язана з очікуванням емоційної віддачі й боязню розриву, але обернено – з інтеракцією і надійністю партнера. Це може означати, що потреба в новизні, інтенсивності та емоційній динаміці інколи поєднується зі складністю підтримувати стабільну взаємодію. У практичній роботі варто обговорювати очікування «постійної емоційної інтенсивності» у стосунках. Людина може потребувати яскравості й новизни, але водночас має навчатися розрізняти живу емоційність і нестабільність, близькість і драматизацію, спонтанність і непередбачуваність, яка виснажує стосунки.

Окремий короткий напрям пов'язаний із розмежуванням асертивності та конфліктності. У чоловічій групі за методикою Т. Лірі статистично вищим виявився агресивний тип у бажаному образі партнера. У помірній вираженості він може відображати не ворожість, а прямоту, наполегливість, критичність і здатність відстоювати власну позицію. Практична робота має допомогти клієнту уточнити, чи очікує він від партнера здорової асертивності, здатності захищати

межі й приймати рішення, чи фактично ідеалізує жорсткість, тиск або домінування.

Для цього можна використовувати вправу «прямота без тиску», у якій клієнт порівнює різні способи поведінки у складній ситуації: відверте висловлення позиції, критичне зауваження, тиск, ігнорування, контроль. Таке розмежування допомагає сформувати точніші критерії бажаної сили партнера. «Сильний партнер» у конструктивному розумінні не пригнічує іншого, а здатний діяти, говорити прямо, витримувати напруження й одночасно зберігати повагу до меж іншої людини.

Практичні рекомендації, сформульовані на основі емпіричних результатів, можуть застосовуватися в індивідуальному психологічному консультуванні, парній роботі, психоосвітніх заняттях і тренінгових програмах. Їхній зміст зосереджений не на пошуку бездоганного партнера, а на реалістичному узгодженні очікувань, цінностей, потреб у близькості та уявлень про відповідальність у парі. Найбільшої уваги потребують ті аспекти, які виявили зв'язок з образом ідеального подружнього партнера: цінності автономії, рівності, безпеки й підтримки; гнучкість гендерних ролей; тривожні очікування у стосунках; критерії надійності; здатність розрізняти асертивність, турботу, залежність і контроль. Такий підхід переводить образ ідеального подружнього партнера з рівня узагальненого ідеалу в площину усвідомлених, обговорюваних і психологічно реалістичних партнерських очікувань.

Висновки до розділу 3

Емпіричний аналіз показав, що уявлення респондентів про ідеального подружнього партнера мають цілісну психологічну структуру. Вони пов'язані не лише з бажаними рисами іншої людини, а й із цінностями, гендерними установками, способом переживання близькості та потребою в надійності у стосунках.

У загальній вибірці переважає низький рівень стереотипізованих гендерних установок. Більшість респондентів не підтримує жорсткого розподілу ролей чоловіка і жінки. Провідними цінностями є самостійність,

універсалізм, гедонізм і безпека, що вказує на значущість автономії, рівності, емоційної насиченості життя, стабільності та гнучкості партнерських очікувань.

Образ ідеального подружнього партнера поєднує відповідальність, упевненість, турботу, підтримку й доброзичливість. Найбільш вираженими є авторитарний, альтруїстичний і доброзичливий типи. Авторитарний компонент у цьому контексті не означає прагнення до жорсткого контролю, а радше відображає очікування партнера, здатного брати відповідальність, бути рішучим і залишатися опорою у стосунках.

Гендерні відмінності виявилися вибірковими. Найчіткіше вони проявилися у сфері гендерних установок: чоловіча група мала вищий рівень Gender Bias, тобто сильнішу вираженість традиційних або стереотипізованих уявлень про ролі чоловіків і жінок. У ціннісній сфері статистично значущі відмінності встановлено за владою, універсалізмом і безпекою, причому всі ці показники були вищими у жіночій групі. За показниками прив'язаності статистично значущих гендерних відмінностей не виявлено.

В образі ідеального подружнього партнера статистично значуща гендерна відмінність встановлена лише за агресивним типом, який був вищим у чоловічій групі. У межах дослідження це не означає бажаність конфліктності чи ворожості партнера. Йдеться про більшу значущість прямоти, наполегливості, вимогливості та здатності відстоювати власну позицію. Інші відмінності між жіночою і чоловічою групами залишилися на рівні описових тенденцій.

Кореляційний аналіз уточнив, що образ ідеального партнера пов'язаний із ціннісними орієнтаціями та особливостями прив'язаності. Вища вираженість Gender Bias поєднується з нижчими показниками універсалізму й безпеки. Універсалізм і доброзичливість пов'язані з очікуванням доброзичливого й альтруїстичного партнера, а влада, досягнення, стимуляція та гедонізм – з авторитарним компонентом образу партнера, тобто з очікуванням рішучості, активності й упевненості.

Особливості прив'язаності найбільше пов'язані з покірливим і залежним типами образу партнера. Очікування емоційної віддачі та боязнь розриву стосунків поєднуються з більшою значущістю поступливості, емоційної

включеності та орієнтації партнера на збереження стосунків. Надійність партнера має обернений зв'язок з егоїстичним типом, що підкреслює значення довіри, стабільності та взаємності у бажаному образі подружнього партнера.

Практичні рекомендації, сформульовані за результатами дослідження, спрямовані не на створення універсальної моделі «правильного» партнера, а на усвідомлення власних очікувань. Основними напрямками психологічного супроводу є робота з цінностями, гнучкістю гендерних ролей, тривожними очікуваннями, критеріями надійності, балансом між автономією і близькістю, а також розмежуванням асертивності, турботи, залежності та контролю.

Отримані результати показали, що гендерна специфіка уявлень про ідеального подружнього партнера не є суцільною. Вона проявляється лише в окремих показниках. Центральними характеристиками бажаного партнера у досліджуваний вибірці є відповідальність, надійність, підтримка, доброзичливість, емоційна включеність і здатність до рівноправної взаємодії.

ВИСНОВКИ

1. У процесі теоретичного аналізу встановлено, що уявлення про ідеального подружнього партнера є складним психологічним утворенням, яке не зводиться до переліку бажаних рис іншої людини. Воно відображає прийнятну для особистості модель близьких стосунків, очікувані форми підтримки, розуміння відповідальності, довіри, емоційної близькості, автономії та розподілу ролей у парі. Образ ідеального партнера виконує орієнтаційну функцію: через нього людина оцінює потенційного або реального партнера, співвідносить власні очікування з досвідом взаємодії та визначає, які характеристики мають для неї значення у перспективі подружніх стосунків.

Зміст образу ідеального подружнього партнера формується у взаємодії кількох чинників. До них належать індивідуальний досвід близьких стосунків, досвід батьківської сім'ї, соціокультурні уявлення про шлюб і партнерство, ціннісні орієнтації, гендерні установки та особливості прив'язаності. Гендерний аспект цього образу проявляється не лише у відмінностях між жінками й чоловіками, а й у тому, як особистість розуміє ролі, відповідальність, турботу, автономію та емоційну участь партнерів у стосунках. Аналіз гендерних особливостей уявлень про ідеального подружнього партнера потребує поєднання теоретичного розгляду партнерських очікувань із вивченням цінностей, гендерних уявлень і переживання близькості.

2. Обґрунтовано організацію, концептуальну й операційну модель емпіричного дослідження. Дослідження було спрямоване на виявлення загальних і гендерно специфічних особливостей уявлень про ідеального подружнього партнера. Концептуальна модель передбачала розгляд образу ідеального партнера як центрального конструкту, стать респондентів – як групувального критерію, а гендерні установки, ціннісні орієнтації та особливості прив'язаності – як психологічні показники, пов'язані зі змістом партнерських очікувань. У дослідженні взяла участь 91 особа дорослого віку, серед яких 60 жінок і 31 чоловік.

Операційна модель дослідження конкретизувала зазначені конструкти через соціально-демографічну анкету, Gender Bias Quiz для визначення

вираженості гендерних установок, Портретний опитувальник цінностей Ш. Шварца PVQ-21, методику ECR-R для аналізу змістових показників прив'язаності у романтичних стосунках та методику Т. Лірі з модифікованою інструкцією для оцінки образу ідеального подружнього партнера. Для обробки даних застосовано описову статистику, U-критерій Манна-Вітні для порівняння жіночої та чоловічої груп і коефіцієнт рангової кореляції Спірмена для встановлення взаємозв'язків між показниками.

3. Виявлено загальні характеристики уявлень респондентів про ідеального подружнього партнера та пов'язаних із ними психологічних показників. У загальній вибірці переважає низький рівень стереотипізованих гендерних установок. Більшість респондентів не виявила схильності до підтримки жорсткого традиційного розподілу ролей чоловіка і жінки. Водночас частина учасників має середній рівень таких установок, що відображає певну варіативність гендерних поглядів у вибірці.

У структурі ціннісних орієнтацій найвищими є самостійність, універсалізм, гедонізм і безпека. Для респондентів значущими є автономія, рівність, прийняття відмінностей, емоційна насиченість життя, стабільність і психологічна захищеність. Найнижчі позиції посідають традиція і конформність. Загальна ціннісна спрямованість вибірки більше тяжіє до автономії та рівноправності, ніж до нормативно-традиційної моделі. У сфері прив'язаності найбільш вираженими є інтеракція, надійність партнера та інтимність. Для респондентів значущими залишаються взаємодія з партнером, готовність до обговорення проблем, довіра, емоційна близькість і стабільність у стосунках.

Образ ідеального подружнього партнера за методикою Т. Лірі має складну структуру. Найвищими є авторитарний, альтруїстичний і доброзичливий типи. Авторитарний компонент у цьому контексті не варто тлумачити як бажання жорсткого контролю чи домінування. Він радше відображає очікування впевненості, рішучості, відповідальності та здатності партнера бути опорою. Високі показники альтруїстичного й доброзичливого типів уточнюють зміст цього очікування: бажана відповідальність партнера має поєднуватися з

турботою, підтримкою, прийняттям, емоційною включеністю і готовністю до співпраці. Низька вираженість підозрілого типу показує, що недовіра, дистанційованість і емоційна закритість не належать до бажаного профілю партнера.

4. Визначено гендерні відмінності у ціннісних орієнтаціях, гендерних установках, особливостях прив'язаності та уявленнях про ідеального подружнього партнера. Гендерні відмінності виявилися вибілковими: вони простежуються не за всіма досліджуваними показниками, а лише в окремих змістових площинах. Найчіткіше вони проявилися у сфері гендерних установок. Чоловіча група мала вищий рівень Gender Bias порівняно з жіночою, що відображає сильнішу вираженість традиційних або стереотипізованих уявлень про ролі чоловіків і жінок. Водночас цей результат не характеризує чоловічу групу як однорідну, оскільки всередині неї також спостерігається варіативність відповідей.

У ціннісній сфері статистично значущі відмінності встановлено за владою, універсалізмом і безпекою, причому всі ці показники є вищими у жіночій групі. У межах досліджуваної вибірки для жінок більш значущими виявилися суб'єктність, рівність, прийняття відмінностей, стабільність і захищеність. За іншими цінностями відмінності не досягли рівня статистичної значущості, тому їх можна розглядати лише як описові тенденції. За показниками прив'язаності ECR-R статистично значущих гендерних відмінностей не виявлено. Жіноча та чоловіча групи є відносно подібними у переживанні близькості, довіри, емоційної взаємодії та потреби у стабільності партнера.

В образі ідеального подружнього партнера статистично значуща гендерна відмінність встановлена лише за агресивним типом, який є вищим у чоловічій групі. У межах інтерпретації методики цей результат не означає бажаність конфліктності або ворожості. Йдеться про більшу значущість таких характеристик, як прямота, наполегливість, вимогливість і здатність відстоювати власну позицію. Інші розбіжності між жіночою і чоловічою групами залишилися на рівні середніх значень і не можуть розглядатися як

статистично доведені. Гендерна специфіка уявлень про бажаного партнера не є суцільною, а проявляється лише в окремих компонентах.

5. Встановлено взаємозв'язки між гендерними установками, ціннісними орієнтаціями, особливостями прив'язаності та характеристиками образу ідеального подружнього партнера, а також на їх основі розроблено практичні рекомендації щодо психологічного супроводу партнерських і подружніх очікувань. Кореляційний аналіз показав, що вища вираженість Gender Bias поєднується з нижчими показниками універсалізму й безпеки. Більш стереотипізовані гендерні установки пов'язані з меншою орієнтацією на рівність, прийняття відмінностей, толерантність, стабільність і психологічну захищеність. Водночас зв'язків Gender Bias з показниками прив'язаності не виявлено. У межах цієї вибірки гендерні установки й особливості переживання близькості можна розглядати як відносно автономні психологічні характеристики.

Ціннісні орієнтації мають зв'язки з окремими характеристиками образу ідеального партнера. Універсалізм і доброзичливість пов'язані з очікуванням доброзичливого й альтруїстичного партнера. У цьому простежується узгодженість між цінністю прийняття, підтримки, турботи та бажанням бачити ці якості у партнері. Влада, досягнення, стимуляція та гедонізм співвідносяться з авторитарним компонентом образу партнера, тобто з очікуванням активності, рішучості, упевненості й здатності брати відповідальність. Безпека пов'язана із залежним типом, що може відображати потребу в емоційній включеності та стабільності зв'язку.

Особливості прив'язаності найбільш виразно пов'язані з покірливим і залежним типами образу ідеального подружнього партнера. Очікування емоційної віддачі та боязнь розриву стосунків поєднуються з більшою значущістю поступливості, емоційної залученості й орієнтації партнера на збереження стосунків. Надійність партнера має обернений зв'язок з егоїстичним типом, що підкреслює значення довіри, стабільності, послідовності та взаємності у бажаному образі подружнього партнера. Отримані кореляції не

тлумачаться як причинно-наслідкові, однак вони уточнюють, які психологічні характеристики пов'язані з формуванням очікувань щодо партнера.

На основі отриманих результатів розроблено практичні рекомендації щодо психологічного супроводу партнерських і подружніх очікувань. Їхній зміст спрямований не на створення універсальної моделі «правильного» партнера, а на усвідомлення власних очікувань, перевірку їхньої реалістичності та відокремлення особистісно значущих критеріїв партнерства від стереотипних або тривожно зумовлених вимог. Практична робота має допомагати людині краще розуміти, які якості партнера є для неї справді важливими, які очікування пов'язані з цінностями, а які можуть бути наслідком страху втрати, ідеалізації або засвоєних рольових приписів.

Основними напрямками психологічного супроводу визначено роботу з ціннісною основою партнерських очікувань, аналіз гнучкості гендерних ролей, уточнення критеріїв надійності партнера, розмежування автономії та емоційної дистанції, роботу з тривожним компонентом прив'язаності, а також розрізнення асертивності, турботи, залежності й контролю. Рекомендації можуть застосовуватися в індивідуальному консультуванні, парній роботі, психоосвітніх заняттях і тренінгових програмах. Практично ці рекомендації допомагають перейти від абстрактного образу ідеального партнера до усвідомлених, обговорюваних і психологічно реалістичних партнерських очікувань.

Загалом результати дослідження підтвердили, що уявлення про ідеального подружнього партнера мають багатовимірний характер. Вони пов'язані не лише зі статтю респондента, а й із системою цінностей, гендерними установками і способом переживання близьких стосунків. Гендерні відмінності виявилися не тотальними, а вибічковими. Центральними характеристиками бажаного партнера у досліджуваній вибірці є відповідальність, надійність, підтримка, доброзичливість, емоційна включеність і здатність до рівноправної взаємодії.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Вовк, А. (2024). Дослідження психологічних умов та чинників, що здійснюють вплив на рівень готовності особистості до шлюбу. *Psychology Travelogs*, (3), 132–149. DOI: [10.31891/PT-2024-3-13](https://doi.org/10.31891/PT-2024-3-13).
2. Демчина, О. М. (2020). Теоретичні основи дослідження гендерної толерантності у студентської молоді. *Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського. Серія: Психологія*, 31(70), 4, 96–102. DOI: 10.32838/2709-3093/2020.4/14.
3. Казанжи, М., & Вторнікова, Ю. (2022). Україномовна адаптація комплексу методик діагностики прив'язаності особистості. *Science and Education*, 4, 41–48. <https://doi.org/10.24195/2414-4665-2022-4-8>.
4. Костіна, Т. О., & Булах, І. С. (2021). Результати адаптації методики «Gender Bias Quiz» українською мовою. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія «Психологія»*, 13, 89–94. DOI: [10.25264/2415-7384-2021-13-89-94](https://doi.org/10.25264/2415-7384-2021-13-89-94).
5. Крижановська, З. Ю., & Бабак, К. (2022). Роль типу прив'язаності в сприйманні романтичних взаємин чоловіків та жінок. *Психологічні перспективи*, 39, 230–239. <https://doi.org/10.29038/2227-1376-2022-39-kry>
6. Крижановська, З. Ю., & Філюк, Б. (2022). Експериментальне вивчення ролі стилю прив'язаності для романтичних взаємин. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Психологія*, (3), 20–25. <https://doi.org/10.32782/psy-visnyk/2022.3.5>
7. Крюкова, М. А., & Терзі, В. О. (2024). Особливості емоційної безпеки в структурі прив'язаності як проблема психологічної науки. *Габітус*, 65, 166–171. <https://doi.org/10.32782/2663-5208.2024.65.29>
8. Куниця, Т. Ю., Савельчук, І. Б., Гончар, Л. В., Бирик, Д. Д., & Амеліна, В. М. (2023). *Соціальні очікування учнівської молоді XXI століття*. НАІР.
9. Ляховець, Л. О. (2020). Уявлення представників покоління Z про шлюбного партнера. *Десяті Сіверянські соціально-психологічні читання*:

матеріали Міжнародної наукової конференції (О. Ю. Дроздов, І. І. Шлімакова, наук. ред.; с. 210–215). НУЧК імені Т. Г. Шевченка.

10. Магдисюк, Л. І., Федоренко, Р. П., & Магдисюк, Д. Е. (2025). Особливості емоційної компетентності та індивідуальних уявлень про сімейне життя як фактори становлення подружніх взаємин у сучасної молоді. *Психологічні студії*, (3), 26–31. DOI: [10.32782/psych.studies/2025.3.4](https://doi.org/10.32782/psych.studies/2025.3.4).

11. Магдисюк, Л. І., Федоренко, Р. П., & Магдисюк, І. Е. (2024). Задоволеність подружніми взаєминами у молодому шлюбі, детермінована комунікативною функцією спілкування. *Психологічні студії*, (1), 94–100. DOI: [10.32782/psych.studies/2024.1.12](https://doi.org/10.32782/psych.studies/2024.1.12).

12. Нагорняк, К. М. (2017). Уточнена теорія базових цінностей Ш. Шварца: попередні результати адаптації методики PVQ-57 в Україні. *НАУКОВІ ЗАПИСКИ НаУКМА. Том 196. Соціологічні науки*. С.24-31

13. Олійник, Н., Імбер, В., & Білик, Т. (2022). Гендерні особливості ціннісних орієнтацій студентів закладів вищої освіти. *Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання в підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми*, 64, 217–225. DOI: [10.31652/2412-1142-2022-64-217-225](https://doi.org/10.31652/2412-1142-2022-64-217-225)

14. Опанасюк, Т. А. (2024). Трансформація сімейних цінностей у період війни та економічної кризи. *Габітус*, 66, 367–372. DOI: [10.32782/2663-5208.2024.66.62](https://doi.org/10.32782/2663-5208.2024.66.62).

15. Паламарчук, Н. В. (2024). Партнерство в стосунках – погляд українських жінок України та Канади на це поняття. *Журнал сучасної психології*, (2), 52–63. <https://doi.org/10.26661/2310-4368/2024-2-6>

16. Панченко, В. О. (2021). Психологічні особливості шлюбно-сімейних установок студентської молоді. *Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського. Серія: Психологія*, 32(71), 2, 90–94. DOI <https://doi.org/10.32838/2709-3093/2021.2/16>

17. Погоріла, О. М., & Виноградов, О. Г. (2024). Українськомовна адаптація методики *The Experiences in Close Relationships Revised* (ECR-R).

[https://doi.org/10.17721/upj.2024.2\(22\).6](https://doi.org/10.17721/upj.2024.2(22).6)

18. Потапчук, Є., & Карпова, Д. (2021). Теоретичний аналіз психологічної структури уявлень молоді про сімейні ролі. *Psychology Travelogs*, (1), 15–29. DOI: [10.31891/PT-2021-1-2](https://doi.org/10.31891/PT-2021-1-2).

19. Ситник, С. І., Полшкова, С. Г., & Яковенко, С. І. (2021). Гендерні особливості уявлень про образ ідеального партнера в подружжя. *Габітус*, 29, 105–109.

20. Склярова, Г. О. (2024). Аналіз практики використання термінів “прихильність” та “прив’язаність” у науковій психологічній літературі. *Вчені записки Університету «КРОК»*, 1(73), 254–259. <https://doi.org/10.31732/2663-2209-2024-73-254-259>

21. Столярчук, О., & Дружиніна, А. (2019). Чинники вибору шлюбного партнера у юнацькому віці. *Вісник Львівського університету. Серія психологічні науки*, (5), 58–64.

22. Столярчук, О., & Коханова, О. (2025). Шлюбно-родинні настановлення сучасної молоді. Педагогічна освіта: Теорія і практика. *Психологія. Педагогіка*, 43(1), 120–127. DOI: [10.28925/2311-2409.2025.4313](https://doi.org/10.28925/2311-2409.2025.4313).

23. Ткалич, М. Г., & Гречаник, М. І. (2025). Теоретичне підґрунтя дослідження прив’язаності особистості: концепції та підходи. *Габітус*, 70, 198–204. <https://doi.org/10.32782/2663-5208.2025.70.36>

24. Федоришин, Г., & Северин, Р. (2021). Соціально-психологічні чинники формування образу шлюбного партнера у юнацькому віці. *Психологія особистості*, 11(1), 92–100. <https://doi.org/10.15330/ps.11.1.92-100>

25. Шевчук, Ю., Шевчук, Ю., & Грига, М. (2026). Рольові очікування подружжя як чинник формування сімейного клімату в умовах сучасних соціальних змін. *Науковий вісник Вінницької академії безперервної освіти. Серія «Педагогіка. Психологія»*. <https://doi.org/10.32782/academ-ped.psyh-2026-1.26>

26. Ярошенко, А., & Семигіна, Т. (2023). Апробація українських версій опитувальників для вивчення гендерних упереджень. *Social Work and Education*, 10(2), 195–210. DOI: [10.25128/2520-6230.23.2.4](https://doi.org/10.25128/2520-6230.23.2.4).

27. Alexopoulos, C., Timmermans, E., Sharabi, L. L., Roaché, D. J., Croft, A., Hall, E. D., James-Hawkins, L., Lamarche, V., & Uhlich, M. (2021). *Settling down without settling: Perceived changes in partner preferences in response to COVID-19*. *Journal of Social and Personal Relationships*, 38(6), 1901–1919. <https://doi.org/10.1177/02654075211011527>

28. Bartholomew, K., & Horowitz, L. M. (1991). Attachment styles among young adults: A test of a four-category model. *Journal of Personality and Social Psychology*, 61(2), 226–244. <https://doi.org/10.1037/0022-3514.61.2.226>

29. Brennan, K. A., Clark, C. L., & Shaver, P. R. (1998). Self-report measurement of adult attachment: An integrative overview. In J. A. Simpson & W. S. Rholes (Eds.), *Attachment theory and close relationships* (pp. 46–76). Guilford Press.

30. Campbell, L., & Fletcher, G. J. O. (2015). Romantic relationships, ideal standards, and mate selection. *Current Opinion in Psychology*, 1, 97–100. <https://doi.org/10.1016/j.copsyc.2015.01.007>

31. Candel, O. S., & Turliuc, M. N. (2019). Insecure attachment and relationship satisfaction: A meta-analysis of actor and partner associations. *Personality and Individual Differences*, 147, 190–199. <https://doi.org/10.1016/j.paid.2019.04.037>

32. Driebe, J. C., Stern, J., Penke, L., & Gerlach, T. M. (2024). *Probing the predictive validity of ideal partner preferences for future partner traits and relationship outcomes across 13 years*. *European Journal of Personality*, 38(4), 707–723. <https://doi.org/10.1177/08902070231213797>

33. Driebe, J. C., Stern, J., Penke, L., & Gerlach, T. M. (2024). *Stability and change of individual differences in ideal partner preferences over 13 years*. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 50(8), 1175–1190. <https://doi.org/10.1177/01461672231164757>

34. Eastwick, P. W., Sparks, J., Finkel, E. J., Meza, E. M., Adamkovič, M., Adu, P., Ai, T., Akintola, A. A., Al-Shawaf, L., Apriliawati, A., Arriaga, P.,

Aubert-Teillaud, B., Baník, G., Barzykowski, K., & Roberts, S. C. (2024). *A worldwide test of the predictive validity of ideal partner preference matching*. *Journal of Personality and Social Psychology*. <https://doi.org/10.1037/pspp0000524>

35. Fletcher, G. J. O., & Simpson, J. A. (2000). *Ideal standards in close relationships: Their structure and functions*. *Current Directions in Psychological Science*, 9(3), 102–105. <https://doi.org/10.1111/1467-8721.00070>

36. Fraley, R. C., & Shaver, P. R. (2000). Adult romantic attachment: Theoretical developments, emerging controversies, and unanswered questions. *Review of General Psychology*, 4(2), 132–154. <https://doi.org/10.1037/1089-2680.4.2.132>

37. Fraley, R. C., Waller, N. G., & Brennan, K. A. (2000). An item response theory analysis of self-report measures of adult attachment. *Journal of Personality and Social Psychology*, 78(2), 350–365. <https://doi.org/10.1037/0022-3514.78.2.350>

38. Hazan, C., & Shaver, P. R. (1987). Romantic love conceptualized as an attachment process. *Journal of Personality and Social Psychology*, 52(3), 511–524. <https://doi.org/10.1037/0022-3514.52.3.511>

39. Joel, S., & MacDonald, G. (2021). *We're not that choosy: Emerging evidence of a progression bias in romantic relationships*. *Personality and Social Psychology Review*, 25(4), 317–343. <https://doi.org/10.1177/10888683211025860>

40. Karantzas, G. C., Simpson, J. A., Overall, N. C., & Campbell, L. (2019). The association between attachment orientations and partner evaluations: An ideal standards perspective. *Personal Relationships*, 26(4), 628–653. <https://doi.org/10.1111/per.12297>

41. Leary, T. (1957). *Interpersonal diagnosis of personality: A functional theory and methodology for personality evaluation*. Ronald Press.

42. Li, T., & Chan, D. K.-S. (2012). How anxious and avoidant attachment affect romantic relationship quality differently: A meta-analytic review. *European Journal of Social Psychology*, 42(4), 406–419. <https://doi.org/10.1002/ejsp.1842>

43. Liu, J., & Zhang, Y. (2023). *Singles' similarity preferences in an ideal partner: What, when, and why*. *Frontiers in Psychology*, 14, 1088591. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2023.1088591>

44. Mikulincer, M., & Shaver, P. R. (2019). Attachment orientations and emotion regulation. *Current Opinion in Psychology*, 25, 6–10. <https://doi.org/10.1016/j.copsyc.2018.02.006>
45. Overall, N. C., Fletcher, G. J. O., & Simpson, J. A. (2006). Regulation processes in intimate relationships: The role of ideal standards. *Journal of Personality and Social Psychology*, 91(4), 662–685. <https://doi.org/10.1037/0022-3514.91.4.662>
46. Rice, T. M., Kumashiro, M., & Arriaga, X. B. (2020). Mind the gap: Perceived partner responsiveness as a bridge between general and partner-specific attachment security. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 17(19), 7178. <https://doi.org/10.3390/ijerph17197178>
47. Schwartz, S. H. (2021). A repository of Schwartz value scales with instructions and an introduction. *Online Readings in Psychology and Culture*, 2(2), Article 9. <https://doi.org/10.9707/2307-0919.1173>
48. Schwartz, S. H., & Cieciuch, J. (2022). Measuring the refined theory of individual values in 49 cultural groups: Psychometrics of the revised Portrait Value Questionnaire. *Assessment*, 29(5), 1005–1019. <https://doi.org/10.1177/1073191121998760>
49. Sessa, I., D’Errico, F., Poggi, I., & Leone, G. (2020). Attachment styles and communication of displeasing truths. *Frontiers in Psychology*, 11, 1065. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2020.01065>
50. Simpson, J. A., & Rholes, W. S. (2017). Adult attachment, stress, and romantic relationships. *Current Opinion in Psychology*, 13, 19–24
51. Slotter, E. B., Markey, P. M., Audigier, A., Dashineau, S. C., Finkel, E. J., & Luchies, L. B. (2023). Love’s a dance you learn as you go: Evidence for interpersonal complementarity during romantic conflict and its association with relationship outcomes. *European Journal of Social Psychology*, 53(4), 805–822. DOI: [10.1002/ejsp.2937](https://doi.org/10.1002/ejsp.2937).
52. Sparks, J., Daly, M., Wilkey, B., Molden, D. C., & Finkel, E. J. (2020). Negligible evidence that people desire partners who uniquely fit their ideals. *Journal of Experimental Social Psychology*, 90, 103968. <https://doi.org/10.1016/j.jesp.2020.103968>

53. Tartakovsky, E. (2023). *The psychology of romantic relationships: Motivations and mate preferences*. *Frontiers in Psychology*, 14, 1273607. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2023.1273607>
54. Valentine, K. A., Li, N. P., Meltzer, A. L., & Tsai, M.-H. (2020). *Mate preferences for warmth-trustworthiness predict romantic attraction in the early stages of mate selection and satisfaction in ongoing relationships*. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 46(2), 298–311. <https://doi.org/10.1177/0146167219855048>
55. Vannier, S. A., & O'Sullivan, L. F. (2018). Great expectations: Examining unmet romantic expectations and dating relationship outcomes using an investment model framework. *Journal of Social and Personal Relationships*, 35(8), 1045–1066. <https://doi.org/10.1177/0265407517703492>

ДОДАТКИ

Додаток А

Соціально-демографічна анкета респондента

Інструкція.

Будь ласка, надайте коротку інформацію про себе. Відповіді будуть використані лише в узагальненому вигляді для опису вибірки дослідження.

Ваша стать:

- Жіноча
- Чоловіча

Вкажіть Ваш повний вік: _____

Ваш сімейний стан / досвід стосунків:

- Не перебуваю у стосунках
- Перебуваю у романтичних стосунках
- Перебуваю у шлюбі / цивільному шлюбі
- Маю досвід попередніх тривалих романтичних стосунків, але зараз не перебуваю у стосунках
- Інше

**Опитувальник гендерних установок / Gender Bias Quiz в українській
адаптації Т. О. Костіної та І. С. Булах**

Інструкція для респондентів

Прочитайте наведені твердження про гендерні ролі та обов'язки. Оберіть один варіант відповіді, який найбільш точно відображає Вашу особисту думку, а не те, що, на Вашу думку, думає суспільство. Правильних або неправильних відповідей немає.

№	Твердження	Повністю не погоджуюся (1)	Частково не погоджуюся (2)	Частково погоджуюся (3)	Повністю погоджуюся (4)
1	Народження хлопчика важливіше, ніж народження дівчини.				
2	Стать і гендер – це одне й те саме.				
3	Зовнішній вигляд дівчини має більше значення, ніж хлопчика.				
4	Дбати про дітей – це жіноча відповідальність.				
5	Хлопчики часто кращі в математиці та науці, ніж дівчата.				
6	Більш виправданим із погляду грошових інвестицій є відправлення хлопців на навчання, ніж дівчаток.				
7	Чоловіки та хлопці досягають вищого рівня грамотності, ніж жінки і дівчата.				
8	Дівчата менш здатні, ніж хлопці, витримувати фізичні навантаження в контактних видах спорту, як-от футбол, регбі чи бойові мистецтва.				
9	Чоловіки — більш компетентні власники майна та землі, ніж жінки.				

10	Чоловіки, як правило, більш надійні, ніж жінки, у поверненні позичених грошей.				
11	Якщо жінки беруть декретну відпустку, вони не повинні скаржитися, якщо їхня кар'єра зупиниться.				
12	На сьогодні жінки та чоловіки з подібною кваліфікацією мають однакову оплату праці.				
13	Оскільки права жінок зросли, у чоловіків знижується кількість прав і становище в суспільстві.				
14	Жінки не можуть працювати й піклуватися про свої сім'ї одночасно.				
15	Чоловіки, як правило, більш відповідальні, ніж жінки.				
16	Жінка не повинна ставити свою кар'єру на перше місце: спочатку має думати про чоловіка.				
17	Жінки не можуть досягти успіху в професіях, де переважають чоловіки, наприклад, інжиніринг.				
18	Ухвалюючи рішення, чоловіки схильні бути більш раціональними, ніж жінки.				
19	Жінки занадто емоційні, щоб бути ефективними лідерами.				
20	Якщо жінки та чоловіки разом керують виконавчими радами, то це викликає проблеми.				

Оцінювання відповідей та обробка результатів

Варіант відповіді	Кількість балів
Повністю не погоджуюся	1 бал
Частково не погоджуюся	2 бали

Частково погоджуюся	3 бали
Повністю погоджуюся	4 бали

Інтерпретація результатів

20–35 балів – низький рівень вираженості гендерних установок.

Респондент демонструє орієнтацію на підтримку гендерної рівності, негативно ставиться до дискримінації за ознакою статі та визнає необхідність рівних можливостей для жінок і чоловіків.

36–50 балів – середній рівень вираженості гендерних установок.

Респондент загалом визнає ідею гендерної рівності, однак окремі традиційні уявлення про ролі чоловіків і жінок можуть зберігатися.

51–65 балів – високий рівень вираженості гендерних установок.

Респондент має суперечливе ставлення до змін, пов'язаних із гендерною рівністю, і може підтримувати окремі традиційні уявлення про соціальні, професійні або сімейні ролі чоловіків і жінок.

66–80 балів – дуже високий рівень вираженості гендерних установок.

Респондент переважно орієнтується на традиційні уявлення про ролі чоловіків і жінок, може сприймати наявний розподіл гендерних ролей як прийнятний і не виявляти готовності до його перегляду.

Портретний опитувальник цінностей Ш. Шварца / PVQ-21

Інструкція для респондентів

Нижче подано короткі описи різних людей. Будь ласка, прочитайте кожен опис і визначте, наскільки ця людина схожа або не схожа на Вас. Оберіть один варіант відповіді для кожного твердження.

Варіант відповіді	Бал
Дуже схоже на мене	1
Схоже на мене	2
Досить схоже на мене	3
Трохи схоже на мене	4
Не схоже на мене	5
Зовсім не схоже на мене	6

№	Твердження
1	Для цієї людини важливо вигадувати нові ідеї та бути творчою. Їй подобається все робити у свій оригінальний спосіб.
2	Для цієї людини важливо бути заможною. Вона бажає мати багато грошей та дорогі речі.
3	Для цієї людини дуже важливо, щоб у ставленні до людей в усьому світі була рівність. Вона впевнена, що всі мають рівні можливості в житті.
4	Для цієї людини важливо демонструвати всім свої здібності. Вона хоче, щоб люди захоплювалися тим, що вона робить.
5	Для цієї людини важливо жити в безпечному оточенні. Вона уникає всього, що може загрожувати її безпеці.
6	Цій людині подобаються сюрпризи, і вона завжди шукає нову діяльність. Вона вважає, що в житті важливо займатися багатьма різними справами.
7	Ця людина впевнена, що люди мають виконувати те, що їм кажуть. Вона вважає, що люди завжди мають дотримуватися правил, навіть якщо ніхто за ними не спостерігає.
8	Ця людина вважає важливим вислухати думки людей, які від неї відрізняються. Навіть якщо вона не згодна з ними, вона все одно бажає зрозуміти їхню точку зору.
9	Для цієї людини дуже важливо бути скромною та «триматися в тіні». Вона намагається не привертати до себе увагу.
10	Для цієї людини важливо добре проводити час. Їй подобається себе побалувати.
11	Для цієї людини важливо самостійно приймати рішення про те, що робити. Їй подобається бути вільною та незалежною.
12	Для цієї людини дуже важливо допомагати іншим людям. Вона хоче дбати про їхнє благополуччя.
13	Для цієї людини дуже важливо бути успішною. Вона сподівається, що люди визнають її досягнення.
14	Для цієї людини важливо, щоб держава гарантувала її безпеку від усіх загроз. Вона хоче, щоб держава була сильною та могла захистити своїх громадян.

15	Ця людина шукає пригод і їй подобається ризикувати. Вона хоче мати життя, повне вражень.
16	Для цієї людини важливо завжди поводитися правильно. Вона намагається уникати будь-яких вчинків, що можуть викликати осуд.
17	Для цієї людини важливо бути шанованою. Вона хоче, щоб люди виконували те, що вона скаже.
18	Для цієї людини важливо бути відданою своїм друзям. Вона хоче присвятити себе близьким людям.
19	Ця людина твердо впевнена, що люди повинні дбати про природу. Для неї важливо турбуватися про довкілля.
20	Для цієї людини важливими є традиції. Вона намагається дотримуватися релігійних або сімейних звичаїв.
21	Ця людина шукає будь-яку нагоду розважитися. Для неї важливо займатися тим, що дає задоволення.

Обробка результатів

Для зручності статистичної обробки відповіді можна перекодувати за принципом:

Первинний бал	Перекодований бал
1	6
2	5
3	4
4	3
5	2
6	1

Ключ до методики

Цінність	Номери тверджень
Самостійність	1, 11
Влада	2, 17
Універсалізм	3, 8, 19
Досягнення	4, 13
Безпека	5, 14
Стимуляція	6, 15
Конформність	7, 16
Традиція	9, 20
Гедонізм	10, 21
Доброзичливість	12, 18

Інтерпретація показників

Цінність	Змістова інтерпретація
Самостійність	Орієнтація на свободу вибору, незалежність, творчість, самостійне прийняття рішень.
Влада	Орієнтація на соціальний статус, матеріальні ресурси, вплив на інших людей.
Універсалізм	Орієнтація на рівність, толерантність, розуміння інших людей, турботу про природу та суспільство.

Досягнення	Орієнтація на особистий успіх, визнання, демонстрацію здібностей і результатів діяльності.
Безпека	Орієнтація на стабільність, захищеність, порядок, уникнення загроз.
Стимуляція	Орієнтація на новизну, пригоди, ризик, активне й насичене життя.
Конформність	Орієнтація на дотримання правил, соціальних норм, уникнення дій, які можуть викликати осуд.
Традиція	Орієнтація на збереження традицій, релігійних, сімейних або культурних звичаїв.
Гедонізм	Орієнтація на задоволення, приємне проведення часу, розваги.
Доброзичливість	Орієнтація на допомогу близьким людям, турботу про їхнє благополуччя, відданість у стосунках.

Українськомовна адаптація методики The Experiences in Close Relationships-Revised / ECR-R

Інструкція для респондентів

Прочитайте наведені твердження та оцініть, наскільки Ви погоджуєтесь або не погоджуєтесь з кожним із них. Відповідайте, спираючись на власний досвід романтичних стосунків. Якщо Ви зараз не перебуваєте у стосунках, орієнтуйтеся на досвід останніх значущих романтичних стосунків або на типовий для Вас спосіб переживання близькості.

Твердження до опитувальника ECR-R

№	Твердження
1	Мені не страшно емоційно зближуватися з моїм партнером.
2	Я почуваюся комфортно поруч із моїм партнером.
3	Мені легко почати обговорювати проблеми з партнером.
4	Я думаю, що мій партнер мене розуміє.
5	Мені здається, що партнер не настільки емоційно близький зі мною, наскільки я цього хочу.
6	Мені легко виражати свою любов до партнера.
7	Я переживаю, що партнер не піклуватиметься про мене так само сильно, як я про нього.
8	Я легко зближуюсь із партнером.
9	Я боюся, що коли партнер більше дізнається про мене, я можу не виправдати його очікування, і це призведе до краху в стосунках.
10	Мені некомфортно, коли партнер хоче більшої емоційної близькості в стосунках.
11	Мені важко відкриватися партнеру.
12	Мені не важко попросити свого партнера про підтримку.
13	Інколи я сумніваюсь, чи дійсно я заслуговую любові свого партнера.
14	Я рідко думаю про те, що партнер може завершити стосунки зі мною.
15	Я часто думаю про те, чи дійсно партнер любить мене.
16	Я можу розповісти партнеру майже про все.
17	Мені легко покластися на партнера.
18	Я боюся втратити свої романтичні стосунки з партнером.
19	Я зазвичай не показую партнеру, що відчуваю глибоко всередині.
20	Я переживаю, що мого партнера може привабити хтось інший.
21	Мені важко довірити якусь справу партнеру.
22	Я думаю, що мій бажаний рівень близькості у стосунках завищений і може віддаляти партнера.
23	Коли я демонструю свої почуття партнеру, я боюсь, що він не відчуває те саме щодо мене.
24	Мене лякає, коли партнер хоче ближчих стосунків.

25	Я зазвичай обговорюю з партнером те, що мене турбує.
26	Я спокійно можу покластися на партнера.
27	Іноді мені здається, що почуття мого партнера починають слабшати.
28	Я переживаю за те, чи задоволений партнер мною як другою половинкою.
29	Я часто думаю про те, що партнер не захоче бути зі мною.
30	Мені здається, що партнер звертає на мене увагу тільки тоді, коли я зроблю перший крок.
31	Мені хочеться, щоб почуття партнера до мене були сильними і залишалися такими.
32	Мене рідко бентежать думки про те, що партнер може мене не прийняти.
33	Коли я відчуваю, що стосунки стають дуже близькими, я віддаляюся від партнера.
34	Я переживаю, що партнер може мене розлюбити.
35	Мене засмучує, що я не отримую ту любов і підтримку, якої очікую від партнера.
36	Я легко можу ділитися особистими думками та почуттями з партнером.

Шкала відповідей

Варіант відповіді	Бал
Повністю не погоджуюся	1
Переважно не погоджуюся	2
Частково не погоджуюся	3
Важко визначитися / нейтрально	4
Частково погоджуюся	5
Переважно погоджуюся	6
Повністю погоджуюся	7

Ключ до обробки результатів

Показник	Номери тверджень
Очікування емоційної віддачі	5, 7, 15, 22, 30, 35
Боязнь розриву стосунків	9, 13, 14, 18, 20, 23, 27, 28, 29, 32, 34
Інтимність	1, 2, 6, 8, 10, 11, 24, 31, 33
Інтерація	3, 4, 12, 16, 19, 25, 36
Надійність партнера	17, 21, 26

Інтерпретація рівнів

Середній показник	Рівень вираженості
Менше 3,5	Низький рівень
3,5–4,5	Середній рівень
Понад 4,5	Високий рівень

Інтерпретація стилю прив'язаності за поєднанням тривожності та уникання

Комбінація показників	Стиль прив'язаності
Низька тривожність + низьке уникання	Надійний стиль
Висока тривожність + низьке уникання	Тривожний стиль
Низька тривожність + високе уникання	Зневажливо-уникаючий стиль
Висока тривожність + високе уникання	Тривожно-уникаючий / боязкий стиль
Середні показники за однією або обома шкалами	Перехідні або змішані варіанти прив'язаності

**Методика діагностики міжособистісних відносин Т. Лірі
модифікована інструкція для оцінки образу ідеального подружнього
партнера**

Будь ласка, оцініть кожну характеристику не щодо себе, а щодо Вашого уявлення про ідеального подружнього партнера. Оберіть «Так», якщо ця характеристика відповідає Вашому уявленню про бажаного партнера, або «Ні», якщо не відповідає. Якщо повної впевненості немає, оберіть «Ні».

№	Запитання	Варіанти відповідей
1	Вміє подобатися.	Так / Ні
2	Справляє враження на оточуючих.	Так / Ні
3	Вміє розпоряджатися, наказувати.	Так / Ні
4	Уміє наполягти на своєму.	Так / Ні
5	Володіє почуттям гідності.	Так / Ні
6	Незалежний.	Так / Ні
7	Здатний сам подбати про себе.	Так / Ні
8	Може проявити байдужість.	Так / Ні
9	Здатний бути суворим.	Так / Ні
10	Строгий, але справедливий.	Так / Ні
11	Може бути щирим.	Так / Ні
12	Критичний до інших.	Так / Ні
13	Любить поплакатися.	Так / Ні
14	Часто печальний.	Так / Ні
15	Здатний виявляти недовіру.	Так / Ні
16	Часто розчаровується.	Так / Ні
17	Здатний бути критичним до себе.	Так / Ні
18	Здатен визнати свою неправоту.	Так / Ні
19	Охоче підпорядковується.	Так / Ні
20	Лагідний.	Так / Ні
21	Вдячний.	Так / Ні
22	Такий, що захоплюється і схильний до наслідування.	Так / Ні
23	Шанобливий.	Так / Ні
24	Той, хто шукає схвалення.	Так / Ні
25	Здатний до співпраці, взаємодопомоги.	Так / Ні
26	Прагне ужитися з іншими.	Так / Ні
27	Доброзичливий.	Так / Ні
28	Уважний і ласкавий.	Так / Ні
29	Делікатний.	Так / Ні
30	Той, хто схвалює.	Так / Ні
31	Чуйний до закликів про допомогу.	Так / Ні
32	Безкорисливий.	Так / Ні
33	Здатний викликати захоплення.	Так / Ні
34	Користується в інших повагою.	Так / Ні
35	Володіє талантом керівника.	Так / Ні
36	Любить відповідальність.	Так / Ні
37	Впевнений у собі.	Так / Ні
38	Самовпевнений і напористий.	Так / Ні

39	Діловий, практичний.	Так / Ні
40	Суперничає.	Так / Ні
41	Стійкий і «крутий», де треба.	Так / Ні
42	Невблаганний, але неупереджений.	Так / Ні
43	Дратівливий.	Так / Ні
44	Відкритий і прямолінійний.	Так / Ні
45	Не терпить, щоб ним командували.	Так / Ні
46	Скептичний.	Так / Ні
47	На нього важко справити враження.	Так / Ні
48	Образливий, скрупульозний.	Так / Ні
49	Легко ніяковіє.	Так / Ні
50	Не впевнений у собі.	Так / Ні
51	Поступливий.	Так / Ні
52	Скромний.	Так / Ні
53	Часто вдається до допомоги інших.	Так / Ні
54	Дуже шанує авторитети.	Так / Ні
55	Охоче приймає поради.	Так / Ні
56	Довірливий і прагне радувати інших.	Так / Ні
57	Завжди люб'язний у спілкуванні.	Так / Ні
58	Дорожить думкою навколишніх.	Так / Ні
59	Товариський і уживчивий.	Так / Ні
60	Добросердий.	Так / Ні
61	Добрий, вселяє впевненість.	Так / Ні
62	Ніжний і м'якосердий.	Так / Ні
63	Любить піклуватися про інших.	Так / Ні
64	Щедрий.	Так / Ні
65	Любить давати поради.	Так / Ні
66	Справляє враження значущості.	Так / Ні
67	Начальницько-наказовий.	Так / Ні
68	Владний.	Так / Ні
69	Хвалькуватий.	Так / Ні
70	Гордовитий і самовдоволений.	Так / Ні
71	Думає тільки про себе.	Так / Ні
72	Хитрий і розважливий.	Так / Ні
73	Нетерпимий до помилок інших.	Так / Ні
74	Своєкорисливий.	Так / Ні
75	Відвертий.	Так / Ні
76	Часто недружелюбний.	Так / Ні
77	Озлоблений.	Так / Ні
78	Скаржник.	Так / Ні
79	Ревнивий.	Так / Ні
80	Довго пам'ятає образи.	Так / Ні
81	Самобичуючий.	Так / Ні
82	Соромливий.	Так / Ні
83	Безініціативний.	Так / Ні
84	Лагідний.	Так / Ні
85	Залежний, несамостійний.	Так / Ні
86	Любить підкорятися.	Так / Ні
87	Надає можливість іншим приймати рішення.	Так / Ні
88	Легко потрапляє в халепу.	Так / Ні
89	Легко піддається впливу інших.	Так / Ні

90	Готовий довіритися будь-кому.	Так / Ні
91	Прихильний до всіх без вибору.	Так / Ні
92	Усім симпатизує.	Так / Ні
93	Пробачає все.	Так / Ні
94	Переповнений надмірним співчуттям.	Так / Ні
95	Великодушний і терпимий до недоліків.	Так / Ні
96	Прагне допомогти кожному.	Так / Ні
97	Прагне до успіху.	Так / Ні
98	Чекає захоплення від кожного.	Так / Ні
99	Розпоряджається іншими.	Так / Ні
100	Деспотичний.	Так / Ні
101	Сноб, судить про людей за рангом і достатком, а не за особистими якостями.	Так / Ні
102	Марнослашний.	Так / Ні
103	Егоїстичний.	Так / Ні
104	Холодний, черствий.	Так / Ні
105	Уїдлиий, насмішуватий.	Так / Ні
106	Злий, жорстокий.	Так / Ні
107	Часто гнівливий.	Так / Ні
108	Бездушний, байдужий.	Так / Ні
109	Злопам'ятний.	Так / Ні
110	Проникнутий духом протиріччя.	Так / Ні
111	Упертий.	Так / Ні
112	Недовірливий і підозрілий.	Так / Ні
113	Боязкий.	Так / Ні
114	Сором'язливий.	Так / Ні
115	Занадто підкоряється.	Так / Ні
116	М'якотілий.	Так / Ні
117	Майже нікому не заперечує.	Так / Ні
118	Нав'язливий.	Так / Ні
119	Любить, щоб його опікали.	Так / Ні
120	Надмірно довірливий.	Так / Ні
121	Прагне здобути прихильність кожного.	Так / Ні
122	З усіма погоджується.	Так / Ні
123	Завжди з усіма дружелюбний.	Так / Ні
124	Усіх любить.	Так / Ні
125	Надто поблажливий до оточуючих.	Так / Ні
126	Намагається втішити кожного.	Так / Ні
127	Дбає про інших на шкоду собі.	Так / Ні
128	Псує людей надмірною добротою.	Так / Ні

Обробка результатів

Кожній відповіді «Так» присвоюється 1 бал, відповіді «Ні» – 0 балів. За кожним із восьми факторів підраховується сума балів. Максимальний показник за кожним фактором становить 16 балів.

У межах цього дослідження отримані показники інтерпретуються не як самооцінка респондента, а як вираженість відповідного типу міжособистісного ставлення в образі ідеального подружнього партнера.

Ключ до обробки результатів

I фактор – авторитарний тип: 1, 33, 65, 97, 2, 34, 66, 98, 3, 35, 67, 99, 4, 36, 68, 100.

II фактор – егоїстичний тип: 5, 37, 69, 101, 6, 38, 70, 102, 7, 39, 71, 103, 8, 40, 72, 104.

III фактор – агресивний тип: 9, 41, 73, 105, 10, 42, 74, 106, 11, 43, 75, 107, 12, 44, 76, 108.

IV фактор – підозрілий тип: 13, 45, 77, 109, 14, 46, 78, 110, 15, 47, 79, 111, 16, 48, 80, 112.

V фактор – покірливий тип: 17, 49, 81, 113, 18, 50, 82, 114, 19, 51, 83, 115, 20, 52, 84, 116.

VI фактор – залежний тип: 21, 53, 85, 117, 22, 54, 86, 118, 23, 55, 87, 119, 24, 56, 88, 120.

VII фактор – доброзичливий тип: 25, 57, 89, 121, 26, 58, 90, 122, 27, 59, 91, 123, 28, 60, 92, 124.

VIII фактор – альтруїстичний тип: 29, 61, 93, 125, 30, 62, 94, 126, 31, 63, 95, 127, 32, 64, 96, 128.

Інтерпретація показників

0–4 бали – низька вираженість відповідного типу в образі ідеального подружнього партнера.

5–8 балів – помірна вираженість відповідного типу в образі ідеального подружнього партнера.

9–12 балів – висока вираженість відповідного типу в образі ідеального подружнього партнера.

13–16 балів – дуже висока вираженість відповідного типу в образі ідеального подружнього партнера.

Змістова характеристика факторів

I фактор – авторитарний тип: відображає орієнтацію на домінантність, упевненість, лідерство, наполегливість і здатність брати відповідальність.

II фактор – егоїстичний тип: відображає орієнтацію на самотійність, незалежність, зосередженість на власних інтересах і схильність до суперництва.

III фактор – агресивний тип: відображає прямолінійність, вимогливість, жорсткість у взаємодії та схильність до наполегливого відстоювання позиції.

IV фактор – підозрілий тип: відображає критичність, недовіру, настороженість, схильність до дистанціювання й обережності у стосунках.

V фактор – покірливий тип: відображає поступливість, скромність, схильність до підпорядкування, емоційну стриманість і орієнтацію на уникнення конфлікту.

VI фактор – залежний тип: відображає потребу в підтримці, схильність орієнтуватися на думку інших, довірливість і очікування допомоги.

VII фактор – доброзичливий тип: відображає схильність до співпраці, компромісу, товариськості, дружельності та узгодження позицій у взаємодії.

VIII фактор – альтруїстичний тип: відображає турботливість, м'якість, делікатність, готовність допомагати, співчувати й підтримувати інших.

Додаток Е

Зведена матриця емпіричних даних за результатами дослідження

Таблиця Е.1

Соціально-демографічні дані респондентів та показники гендерних установок

Респондент	Стать	Вік	Сімейний стан / досвід стосунків	Gender Bias, загальний бал	Рівень гендерних установок
P1	Жіноча	22	Маю досвід попередніх тривалих романтичних стосунків, але зараз не перебуваю у стосунках	33	Низький
P2	Жіноча	23	Перебуваю у шлюбі / цивільному шлюбі	24	Низький
P3	Чоловіча	54	Перебуваю у шлюбі / цивільному шлюбі	42	Середній
P4	Жіноча	51	Перебуваю у шлюбі / цивільному шлюбі	42	Середній
P5	Чоловіча	38	Маю досвід попередніх тривалих романтичних стосунків, але зараз не перебуваю у стосунках	29	Низький
P6	Жіноча	27	Не перебуваю у стосунках	20	Низький
P7	Жіноча	33	Перебуваю у шлюбі / цивільному шлюбі	22	Низький
P8	Жіноча	31	Перебуваю у шлюбі / цивільному шлюбі	37	Середній
P9	Чоловіча	36	Не перебуваю у стосунках	39	Середній
P10	Жіноча	51	Перебуваю у шлюбі / цивільному шлюбі	33	Низький
P11	Жіноча	36	Не перебуваю у стосунках	23	Низький
P12	Жіноча	28	Перебуваю у шлюбі / цивільному шлюбі	30	Низький
P13	Жіноча	43	Маю досвід попередніх тривалих романтичних стосунків, але зараз не перебуваю у стосунках	32	Низький
P14	Чоловіча	22	Інше	31	Низький
P15	Жіноча	30	Перебуваю у шлюбі / цивільному шлюбі	23	Низький
P16	Жіноча	33	Перебуваю у шлюбі / цивільному шлюбі	25	Низький
P17	Чоловіча	23	Перебуваю у романтичних стосунках	44	Середній
P18	Чоловіча	47	Перебуваю у шлюбі / цивільному шлюбі	45	Середній
P19	Жіноча	38	Перебуваю у шлюбі / цивільному шлюбі	27	Низький
P20	Жіноча	30	Перебуваю у шлюбі / цивільному шлюбі	35	Низький
P21	Жіноча	47	Маю досвід попередніх тривалих романтичних стосунків, але зараз не перебуваю у стосунках	39	Середній
P22	Жіноча	45	Перебуваю у шлюбі / цивільному шлюбі	34	Низький
P23	Чоловіча	35	Перебуваю у шлюбі / цивільному шлюбі	33	Низький
P24	Жіноча	21	Перебуваю у романтичних стосунках	31	Низький
P25	Жіноча	20	Не перебуваю у стосунках	27	Низький
P26	Чоловіча	22	Перебуваю у романтичних стосунках	35	Низький
P27	Жіноча	45	Перебуваю у шлюбі / цивільному шлюбі	35	Низький
P28	Жіноча	28	Не перебуваю у стосунках	33	Низький
P29	Жіноча	22	Маю досвід попередніх тривалих романтичних стосунків, але зараз не перебуваю у стосунках	27	Низький
P30	Чоловіча	21	Не перебуваю у стосунках	39	Середній
P31	Жіноча	20	Не перебуваю у стосунках	24	Низький
P32	Чоловіча	22	Не перебуваю у стосунках	35	Низький
P33	Чоловіча	20	Не перебуваю у стосунках	28	Низький

P34	Жіноча	20	Інше	35	Низький
P35	Жіноча	40	Маю досвід попередніх тривалих романтичних стосунків, але зараз не перебуваю у стосунках	30	Низький
P36	Жіноча	31	Перебуваю у шлюбі / цивільному шлюбі	23	Низький
P37	Жіноча	22	Перебуваю у романтичних стосунках	21	Низький
P38	Жіноча	23	Не перебуваю у стосунках	31	Низький
P39	Жіноча	24	Маю досвід попередніх тривалих романтичних стосунків, але зараз не перебуваю у стосунках	36	Середній
P40	Жіноча	41	Перебуваю у шлюбі / цивільному шлюбі	28	Низький
P41	Чоловіча	49	Перебуваю у шлюбі / цивільному шлюбі	27	Низький
P42	Жіноча	22	Перебуваю у романтичних стосунках	40	Середній
P43	Жіноча	25	Перебуваю у шлюбі / цивільному шлюбі	28	Низький
P44	Жіноча	23	Не перебуваю у стосунках	21	Низький
P45	Жіноча	30	Перебуваю у шлюбі / цивільному шлюбі	26	Низький
P46	Жіноча	35	Перебуваю у шлюбі / цивільному шлюбі	23	Низький
P47	Чоловіча	33	Перебуваю у шлюбі / цивільному шлюбі	36	Середній
P48	Жіноча	45	Маю досвід попередніх тривалих романтичних стосунків, але зараз не перебуваю у стосунках	21	Низький
P49	Жіноча	40	Маю досвід попередніх тривалих романтичних стосунків, але зараз не перебуваю у стосунках	22	Низький
P50	Жіноча	25	Перебуваю у романтичних стосунках	36	Середній
P51	Жіноча	33	Маю досвід попередніх тривалих романтичних стосунків, але зараз не перебуваю у стосунках	28	Низький
P52	Жіноча	19	Перебуваю у романтичних стосунках	30	Низький
P53	Чоловіча	22	Перебуваю у шлюбі / цивільному шлюбі	38	Середній
P54	Жіноча	20	Перебуваю у шлюбі / цивільному шлюбі	32	Низький
P55	Жіноча	27	Не перебуваю у стосунках	30	Низький
P56	Жіноча	52	Перебуваю у шлюбі / цивільному шлюбі	21	Низький
P57	Чоловіча	52	Перебуваю у шлюбі / цивільному шлюбі	40	Середній
P58	Жіноча	20	Не перебуваю у стосунках	33	Низький
P59	Жіноча	22	Перебуваю у романтичних стосунках	30	Низький
P60	Чоловіча	64	Інше	44	Середній
P61	Жіноча	30	Перебуваю у шлюбі / цивільному шлюбі	20	Низький
P62	Жіноча	41	Не перебуваю у стосунках	27	Низький
P63	Чоловіча	26	Перебуваю у романтичних стосунках	24	Низький
P64	Чоловіча	36	Перебуваю у шлюбі / цивільному шлюбі	40	Середній
P65	Чоловіча	31	Перебуваю у романтичних стосунках	28	Низький
P66	Чоловіча	37	Перебуваю у романтичних стосунках	27	Низький
P67	Чоловіча	43	Перебуваю у шлюбі / цивільному шлюбі	44	Середній
P68	Жіноча	20	Маю досвід попередніх тривалих романтичних стосунків, але зараз не перебуваю у стосунках	44	Середній
P69	Чоловіча	20	Перебуваю у романтичних стосунках	27	Низький
P70	Жіноча	61	Перебуваю у шлюбі / цивільному шлюбі	35	Низький
P71	Чоловіча	31	Перебуваю у шлюбі / цивільному шлюбі	37	Середній
P72	Жіноча	49	Перебуваю у шлюбі / цивільному шлюбі	29	Низький
P73	Чоловіча	24	Не перебуваю у стосунках	26	Низький

P74	Жіноча	22	Не перебуваю у стосунках	25	Низький
P75	Чоловіча	30	Перебуваю у шлюбі / цивільному шлюбі	34	Низький
P76	Жіноча	26	Перебуваю у шлюбі / цивільному шлюбі	39	Середній
P77	Чоловіча	27	Маю досвід попередніх тривалих романтичних стосунків, але зараз не перебуваю у стосунках	60	Високий
P78	Жіноча	25	Не перебуваю у стосунках	23	Низький
P79	Жіноча	20	Перебуваю у романтичних стосунках	41	Середній
P80	Жіноча	47	Перебуваю у шлюбі / цивільному шлюбі	34	Низький
P81	Жіноча	47	Перебуваю у шлюбі / цивільному шлюбі	24	Низький
P82	Чоловіча	44	Перебуваю у шлюбі / цивільному шлюбі	32	Низький
P83	Чоловіча	40	Маю досвід попередніх тривалих романтичних стосунків, але зараз не перебуваю у стосунках	40	Середній
P84	Жіноча	34	Не перебуваю у стосунках	30	Низький
P85	Жіноча	28	Перебуваю у шлюбі / цивільному шлюбі	38	Середній
P86	Жіноча	30	Перебуваю у романтичних стосунках	24	Низький
P87	Жіноча	47	Перебуваю у романтичних стосунках	29	Низький
P88	Чоловіча	18	Перебуваю у романтичних стосунках	32	Низький
P89	Чоловіча	30	Не перебуваю у стосунках	43	Середній
P90	Чоловіча	42	Не перебуваю у стосунках	72	Дуже високий
P91	Жіноча	31	Перебуваю у шлюбі / цивільному шлюбі	27	Низький

Примітка. Респондентів закодовано як P1–P91. Показник Gender Bias подано як сумарний бал за 20 твердженнями; рівень гендерних установок визначено відповідно до діапазонів інтерпретації методики.

Таблиця Е.2

Показники ціннісних орієнтацій респондентів за PVQ-21

Респондент	Самостійність	Влада	Універсализм	Досягнення	Безпека	Стимуляція	Конформність	Традиція	Гедонізм	Доброзичливість
P1	5.50	4.50	3.67	6.00	6.00	4.50	4.00	3.00	5.50	4.00
P2	5.00	3.00	5.00	4.50	5.00	5.00	3.00	3.50	6.00	5.50
P3	3.50	3.50	4.33	3.00	4.50	2.00	4.50	3.50	2.50	3.00
P4	5.00	2.00	4.00	2.00	3.50	2.50	3.00	2.50	4.50	2.50
P5	2.50	3.00	2.33	3.00	3.00	2.00	3.50	3.00	2.00	4.50
P6	6.00	6.00	6.00	6.00	6.00	6.00	6.00	6.00	6.00	6.00
P7	5.00	3.50	4.00	2.00	5.00	3.00	2.00	2.00	3.50	2.50
P8	4.00	3.50	5.00	5.00	5.50	3.50	4.50	2.00	5.00	4.00
P9	4.00	3.00	3.67	3.50	4.50	2.00	4.00	4.50	4.00	4.00
P10	4.50	3.50	5.00	2.50	4.00	3.00	2.50	2.50	5.00	3.00
P11	5.50	2.50	5.33	3.50	3.00	3.00	2.00	3.50	4.50	4.00
P12	4.50	5.00	4.67	6.00	4.50	3.50	3.00	3.00	5.50	4.50
P13	5.00	3.50	5.67	5.50	5.50	5.00	2.50	4.00	5.50	2.50
P14	4.00	4.00	3.67	5.50	3.50	5.00	3.00	3.50	3.50	4.00
P15	4.00	3.50	5.00	4.00	4.50	3.00	3.00	2.00	4.50	4.50
P16	4.50	3.00	5.33	3.50	4.50	4.00	3.00	3.50	3.50	4.00
P17	4.50	3.50	4.00	2.50	3.00	2.50	3.00	3.50	3.50	2.00
P18	3.00	2.50	2.33	3.00	3.00	2.00	2.00	2.00	3.50	2.50

P19	3.50	4.00	5.67	2.00	3.50	3.00	3.50	3.50	4.00	4.00
P20	4.00	4.50	5.33	5.50	5.50	5.00	2.00	1.50	5.50	2.50
P21	5.50	2.50	4.00	2.00	2.00	2.00	2.00	1.50	1.50	5.00
P22	6.00	3.50	5.00	4.50	6.00	5.00	3.00	1.50	4.50	3.00
P23	4.50	2.50	4.00	3.00	2.50	4.00	3.00	2.50	4.00	2.50
P24	5.00	4.00	4.67	4.00	4.50	3.50	3.00	3.50	3.50	4.50
P25	4.50	4.00	3.67	3.50	5.50	3.50	2.50	1.50	4.50	3.50
P26	4.50	3.00	4.33	4.50	6.00	6.00	5.00	3.00	6.00	4.00
P27	3.50	2.50	4.00	2.50	3.00	2.50	3.00	3.00	2.50	4.00
P28	4.50	4.50	5.00	4.50	5.00	4.00	3.50	2.50	3.50	4.50
P29	4.50	4.50	3.67	5.50	5.50	5.50	2.50	4.00	6.00	4.00
P30	5.00	4.50	3.33	4.50	4.50	5.00	3.00	3.00	5.00	6.00
P31	3.50	3.00	4.67	4.50	4.50	4.00	3.50	2.50	3.50	5.00
P32	4.50	2.50	5.33	4.00	3.00	5.00	3.50	1.50	4.50	4.50
P33	3.00	3.50	5.67	5.00	4.50	3.50	5.00	2.50	1.50	3.50
P34	5.50	4.50	2.67	6.00	1.00	5.50	1.00	3.00	5.50	4.50
P35	5.50	4.00	4.00	5.00	2.00	6.00	4.00	3.00	5.00	5.00
P36	5.00	3.50	5.33	3.50	3.00	4.00	3.00	2.00	5.00	3.00
P37	5.50	5.00	4.67	4.00	5.00	5.50	4.50	4.00	5.00	3.50
P38	5.00	5.00	3.67	4.50	3.00	4.50	2.00	2.00	5.00	3.00
P39	5.00	2.50	4.67	4.00	6.00	5.00	2.00	3.50	5.00	5.50
P40	4.00	5.00	4.00	2.00	5.50	2.00	3.00	3.00	3.50	3.50
P41	3.50	5.00	4.33	5.50	4.00	3.00	4.00	3.50	5.50	6.00
P42	2.50	5.50	3.00	6.00	6.00	2.00	4.50	3.00	2.00	3.50
P43	4.00	4.00	4.33	5.00	5.50	2.00	4.00	3.50	3.00	3.50
P44	3.00	3.50	4.67	3.00	4.50	4.00	3.50	2.50	4.00	4.50
P45	5.50	3.00	4.00	3.50	3.50	3.00	1.00	2.00	4.50	4.00
P46	3.50	3.50	4.67	5.00	4.50	3.50	3.50	4.00	5.00	4.00
P47	3.00	2.50	4.33	4.00	2.50	2.00	4.00	2.00	2.50	4.00
P48	5.50	5.00	5.33	5.50	5.50	5.50	2.00	2.00	6.00	4.50
P49	4.50	2.50	4.33	4.50	3.00	4.00	3.00	2.00	2.50	3.50
P50	4.00	5.50	5.33	6.00	4.50	6.00	5.00	3.50	5.00	5.50
P51	4.50	3.00	5.67	3.50	3.50	4.00	3.00	2.50	4.00	6.00
P52	4.50	5.50	3.67	5.50	6.00	5.50	2.00	2.50	6.00	4.50
P53	6.00	6.00	2.67	6.00	2.50	4.50	1.50	1.00	6.00	2.00
P54	3.50	6.00	4.33	5.00	6.00	2.50	5.00	4.50	5.00	4.50
P55	4.00	3.50	4.67	5.00	2.00	6.00	4.50	2.00	6.00	5.00
P56	3.00	2.50	3.33	2.00	6.00	2.50	3.00	3.50	2.00	4.50
P57	3.00	2.50	3.00	3.00	4.00	3.00	3.00	4.00	4.50	4.00
P58	5.50	4.50	5.33	6.00	5.50	5.00	2.50	2.00	6.00	3.50
P59	3.50	4.00	4.67	4.50	5.00	3.50	3.00	3.50	3.50	4.00
P60	4.50	3.50	4.67	3.00	5.00	2.50	3.00	4.50	5.00	4.00
P61	5.00	6.00	6.00	6.00	6.00	6.00	4.00	2.00	5.00	6.00
P62	5.00	2.50	4.67	3.50	2.00	4.00	1.50	1.50	4.00	2.00
P63	4.00	3.00	4.00	5.00	5.00	2.00	3.50	2.00	3.00	2.50
P64	4.50	3.00	3.67	4.50	3.00	4.00	2.50	3.50	5.00	4.00
P65	6.00	2.50	5.00	3.50	6.00	1.50	2.50	2.50	6.00	4.50
P66	5.50	1.50	4.67	3.50	2.50	3.50	1.50	2.50	2.00	4.00

P67	5.00	5.50	4.33	3.50	4.00	3.00	4.50	4.50	3.50	4.50
P68	5.00	5.00	5.00	2.50	4.50	3.50	2.50	3.00	5.50	3.50
P69	3.00	4.00	4.33	4.00	4.50	4.50	3.50	2.50	5.50	5.00
P70	5.00	5.50	5.00	6.00	2.50	3.50	3.50	2.00	5.00	4.00
P71	3.00	2.50	2.00	4.50	3.00	2.50	3.00	2.00	5.50	1.50
P72	4.50	3.00	5.67	4.00	4.50	5.50	3.50	4.00	5.50	6.00
P73	2.00	2.00	1.67	1.50	5.00	1.50	4.00	4.00	3.00	2.00
P74	4.50	5.00	3.33	4.00	2.50	2.50	2.50	3.00	2.00	3.00
P75	5.50	5.00	4.33	2.50	4.00	2.00	4.00	4.50	3.50	5.00
P76	4.00	3.50	4.33	4.00	4.50	2.00	2.00	3.00	5.00	2.50
P77	5.50	1.50	4.00	2.00	1.50	4.00	1.00	3.00	1.50	4.00
P78	5.00	5.00	5.67	6.00	6.00	3.50	5.50	3.50	5.50	6.00
P79	3.50	3.00	3.67	3.00	5.00	2.50	2.50	4.50	2.50	4.50
P80	4.50	3.00	4.33	4.50	4.00	1.00	3.50	4.50	2.50	4.50
P81	5.50	2.50	4.00	3.00	2.50	3.00	2.50	3.00	3.50	2.50
P82	3.50	2.50	3.00	3.50	3.50	3.50	3.50	2.00	3.00	3.50
P83	5.00	3.00	5.33	2.50	2.00	3.50	2.50	2.50	4.00	3.00
P84	4.00	4.50	3.00	5.00	3.00	3.00	1.50	2.00	3.50	3.00
P85	3.50	2.50	3.33	2.00	2.50	3.00	2.50	3.00	5.00	3.50
P86	5.00	3.00	4.33	5.50	5.50	3.00	3.50	2.50	4.50	4.00
P87	4.00	3.00	3.00	3.50	5.00	1.50	2.50	2.50	2.50	3.50
P88	3.50	3.50	3.33	2.50	2.50	5.50	1.50	3.00	3.50	3.50
P89	5.50	2.00	5.00	5.50	5.50	3.50	2.00	4.50	4.50	4.00
P90	5.00	2.50	3.00	5.00	3.00	4.50	3.00	3.00	5.50	5.00
P91	2.50	4.00	4.00	5.00	3.50	2.00	3.50	5.50	6.00	3.50

Примітка. Показники подано як середні значення за відповідними шкалами PVQ-21 після перекодування відповідей; вищий показник свідчить про більшу вираженість відповідної ціннісної орієнтації.

Таблиця Е.3
Показники прив'язаності респондентів за ECR-R

Респондент	Очікування емоційної віддачі	Боязнь розриву стосунків	Інтимність	Інтерація	Надійність партнера
P1	4,83	2,64	5,00	5,00	3,33
P2	3,33	3,45	4,33	5,57	6,00
P3	3,00	4,36	4,22	5,57	4,33
P4	1,00	2,27	4,33	6,43	5,00
P5	4,83	4,64	3,78	3,29	3,67
P6	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00
P7	1,17	2,27	4,44	6,14	6,67
P8	3,17	3,82	4,78	6,29	4,67
P9	4,33	5,36	4,56	5,29	4,33
P10	3,17	3,00	4,33	5,43	4,67
P11	1,00	2,45	3,78	5,29	4,67
P12	1,00	3,27	4,33	5,71	5,00
P13	4,83	3,64	5,11	5,57	3,00
P14	3,00	2,82	3,56	2,71	2,67
P15	1,17	2,45	4,33	6,00	4,67
P16	4,83	4,18	4,00	5,00	2,33
P17	3,50	3,45	3,44	4,00	4,67
P18	3,00	3,73	4,67	4,43	5,67
P19	1,50	2,55	4,11	5,86	4,67
P20	2,00	3,82	4,22	6,14	5,00
P21	3,17	2,55	4,44	6,14	6,00
P22	1,00	3,09	4,11	6,14	5,00

Респондент	Очікування емоційної віддачі	Боязнь розриву стосунків	Інтимність	Інтерація	Надійність партнера
P23	2,17	2,91	4,33	5,14	4,33
P24	2,33	2,82	4,44	6,14	4,00
P25	4,17	4,09	4,33	4,71	3,33
P26	2,00	4,55	4,56	4,86	4,00
P27	2,17	3,36	4,22	4,86	4,67
P28	3,83	3,55	4,56	4,86	4,67
P29	3,33	4,09	4,44	5,29	4,00
P30	4,00	4,00	4,22	4,29	4,00
P31	4,67	5,73	5,11	4,86	4,33
P32	3,83	3,27	4,11	6,43	5,00
P33	2,00	2,45	4,11	5,14	5,00
P34	5,67	5,64	4,56	3,71	2,33
P35	5,50	5,00	4,33	5,71	4,67
P36	5,33	4,36	3,89	4,57	5,00
P37	3,17	4,82	4,89	4,14	4,00
P38	4,83	4,73	4,11	4,57	3,33
P39	5,83	4,55	3,33	4,43	4,33
P40	1,67	3,09	4,56	6,14	6,00
P41	2,17	3,55	3,78	6,00	5,00
P42	2,17	2,91	4,78	5,57	5,67
P43	3,00	3,27	4,11	5,14	4,00
P44	4,33	5,18	4,11	4,43	4,67
P45	1,00	2,91	5,00	6,14	5,00
P46	2,50	2,73	3,56	5,57	4,33

Респондент	Очікування емоційної віддачі	Боязнь розриву стосунків	Інтимність	Інтерація	Надійність партнера
P47	1,67	3,91	4,11	5,29	4,67
P48	2,00	2,64	3,33	4,14	4,00
P49	2,33	1,91	5,00	5,29	5,00
P50	4,00	5,00	3,89	3,86	4,00
P51	2,83	4,36	3,33	4,71	5,00
P52	5,17	5,36	4,11	4,43	5,00
P53	1,00	2,09	4,33	6,14	5,67
P54	1,50	3,82	4,33	6,14	4,67
P55	6,33	6,18	5,11	3,57	4,33
P56	1,33	3,91	3,67	5,57	5,00
P57	3,00	2,91	4,33	5,14	5,67
P58	4,17	3,18	3,67	6,14	5,00
P59	3,33	2,82	3,56	6,71	5,33
P60	3,67	3,36	4,22	4,43	4,00
P61	4,67	4,91	4,11	5,14	4,00
P62	1,83	3,00	3,78	6,00	4,00
P63	2,17	3,55	4,11	5,14	5,00
P64	5,67	4,45	3,89	5,86	5,33
P65	3,00	3,18	4,67	5,29	5,00
P66	1,00	2,64	4,22	5,57	3,67
P67	4,33	4,64	4,78	5,00	4,00
P68	4,83	4,45	4,89	6,00	6,33
P69	4,00	2,73	3,22	4,29	4,33
P70	2,33	2,18	4,00	4,43	5,00

Респондент	Очікування емоційної віддачі	Боязнь розриву стосунків	Інтимність	Інтерація	Надійність партнера
P71	1,17	2,82	4,11	5,43	5,00
P72	5,00	5,64	5,00	3,43	3,67
P73	3,67	3,73	3,33	3,14	3,67
P74	1,67	3,00	4,22	5,00	3,67
P75	1,50	2,18	4,33	6,14	5,00
P76	3,17	3,00	3,78	5,71	5,00
P77	5,17	5,82	4,44	2,71	2,67
P78	5,00	3,91	4,56	6,43	5,33
P79	2,50	3,36	4,11	5,57	4,33
P80	4,50	4,27	4,00	4,57	3,33
P81	3,00	2,91	4,22	3,86	3,67
P82	2,00	3,45	4,67	4,57	4,00
P83	3,83	3,82	4,33	5,14	4,00
P84	3,00	3,18	3,67	4,86	4,33
P85	1,33	2,36	3,78	5,57	4,67
P86	1,00	1,91	4,00	6,29	5,00
P87	2,50	2,55	4,33	6,14	5,00
P88	4,00	5,09	4,67	5,00	5,00
P89	5,17	3,82	4,78	5,57	4,00
P90	3,17	3,64	4,56	5,00	3,67
P91	1,33	3,64	4,33	5,57	5,00

Примітка. Показники наведено як середні значення за відповідними шкалами методики ECR-R.

Таблиця Е.4

Показники образу ідеального подружнього партнера за методикою Т. Лірі

Респондент	Авторитарний	Егоїстичний	Агресивний	Підозрілий	Покірливий	Залежний	Доброзичливий	Альтруїстичний
P1	13	7	6	4	5	10	8	9
P2	10	6	7	1	6	7	11	12
P3	6	7	7	2	7	5	6	8
P4	6	5	5	1	5	5	6	7
P5	10	8	7	3	5	3	4	3
P6	8	8	4	4	4	4	4	4
P7	8	4	5	2	6	6	5	7
P8	12	7	5	2	6	5	8	9
P9	7	6	5	3	7	5	8	9
P10	5	5	5	1	4	2	7	8
P11	5	6	5	1	3	5	6	8
P12	11	6	6	3	5	5	6	9
P13	11	8	5	4	5	6	7	7
P14	5	11	5	1	3	4	6	3
P15	6	5	6	1	3	4	4	8
P16	12	8	6	1	4	8	7	9
P17	13	10	10	11	10	9	12	11
P18	3	3	2	1	4	1	6	4
P19	9	5	4	0	5	5	9	8
P20	8	5	6	2	5	4	6	9
P21	8	5	4	1	4	2	5	8
P22	7	5	4	0	4	6	9	9
P23	10	8	7	0	7	5	11	9
P24	12	9	7	4	5	8	10	10
P25	13	7	6	2	5	4	6	8
P26	14	8	8	1	7	7	10	8
P27	4	6	6	0	4	1	4	8
P28	15	9	6	2	6	8	10	10
P29	8	6	6	0	6	7	7	7
P30	5	4	3	0	2	1	4	4
P31	13	5	7	4	10	6	9	10
P32	9	9	7	1	4	2	3	3
P33	7	5	6	3	5	4	10	10
P34	10	6	4	3	7	10	6	8
P35	7	8	6	4	6	2	6	9
P36	6	7	6	2	8	7	8	7

Респондент	Авторитарний	Егоїстичний	Агресивний	Підозрілий	Покірливий	Залежний	Доброзичливий	Альтруїстичний
P37	10	6	7	4	5	4	5	6
P38	10	5	5	1	7	5	6	7
P39	9	5	3	1	10	8	10	9
P40	6	5	6	2	5	4	7	9
P41	7	4	2	0	3	3	7	8
P42	3	5	7	1	6	6	8	7
P43	9	6	6	0	10	7	9	9
P44	10	5	6	4	9	8	10	10
P45	12	8	8	5	5	3	7	8
P46	15	10	6	3	4	5	11	6
P47	4	5	5	2	9	7	7	13
P48	8	7	5	2	4	4	9	10
P49	10	6	2	2	4	3	6	9
P50	12	7	7	1	5	6	11	11
P51	5	5	6	1	6	4	7	13
P52	11	4	6	1	6	8	9	11
P53	15	13	12	5	5	5	9	8
P54	15	13	12	5	7	8	10	9
P55	9	6	6	1	5	9	8	12
P56	13	10	7	4	5	4	3	6
P57	8	4	6	2	6	6	9	8
P58	10	5	5	2	8	6	8	9
P59	11	6	7	3	4	5	10	9
P60	8	7	8	5	7	9	12	10
P61	8	5	5	0	6	5	9	11
P62	9	7	7	2	4	4	5	7
P63	10	8	7	1	9	6	6	8
P64	13	11	8	6	6	6	8	8
P65	9	9	9	9	6	7	4	9
P66	4	8	5	3	5	3	6	7
P67	10	8	8	4	7	6	7	9
P68	11	5	5	2	7	7	5	8
P69	14	9	7	2	5	9	9	10
P70	9	5	3	1	6	5	8	7
P71	8	7	6	1	3	2	6	4
P72	10	5	6	2	5	7	7	7
P73	0	6	6	3	5	1	3	5
P74	11	7	7	4	6	4	6	9
P75	9	8	7	2	8	7	7	9
P76	6	5	6	0	5	5	7	9

Респондент	Авторитарний	Егоїстичний	Агресивний	Підозрілий	Покірливий	Залежний	Доброзичливий	Альтруїстичний
P77	8	5	11	12	7	7	4	5
P78	9	6	6	1	8	9	9	12
P79	11	7	6	5	6	7	7	12
P80	8	6	4	2	6	3	8	7
P81	1	6	4	3	3	5	7	9
P82	5	5	6	1	7	3	5	3
P83	8	6	7	4	5	5	7	10
P84	10	8	9	2	3	4	3	2
P85	9	7	6	0	7	5	8	8
P86	13	5	7	2	4	5	10	10
P87	12	7	6	5	5	4	7	9
P88	11	7	7	3	5	6	6	10
P89	5	6	5	4	7	7	6	10
P90	11	7	9	4	4	4	6	8
P91	12	8	7	3	4	4	6	10

Примітка. Показники наведено як сумарні бали за відповідними факторами методики Т. Лірі; кожен фактор оцінювався в діапазоні від 0 до 16 балів.